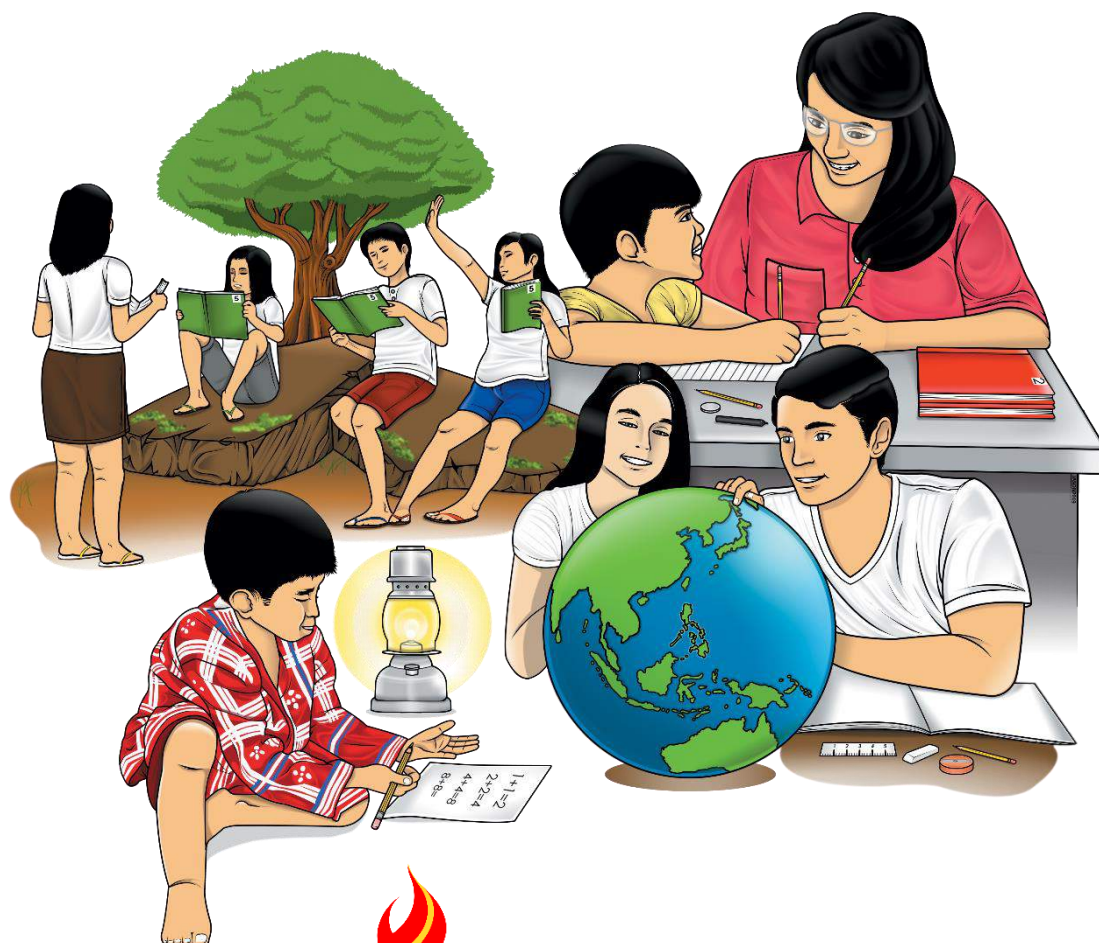

Araling Panlipunan

Ikaapat na Markahan – Modyul 1: “Ikaw, Ako, Tayo: Mamamayang Pilipino”

Araling Panlipunan – Ikaapat na Baitang

Alternative Delivery Mode

Ikaapat na Markahan Modyul 1– “Ikaw, Ako, Tayo: Mamamayang Pilipino” Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksiyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat:	Emma A. Jadie
Editor:	Jerry P. Ramirez at Ma. Leilani R. Lorico
Tagasuri:	Ana N. Calisura
Tagaguhit:	
Tagalapat:	Edsel D. Doctama, Katherine Obrero Cordora
Tagapamahala:	Gilbert T. Sadsad
	Francisco B. Bulalacao Jr.
	Grace U. Rabelas
	Ma. Leilani R. Lorico
	Imelda R. Caunca
	Marites B. Tongco

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education – Region V

Office Address: Regional Center Site, Rawis, Legazpi City, 4500 Philippines

Telefax: 0917-178-1288

E-mail Address: region5@deped.gov.ph

Araling Panlipunan

Ikaapat na Markahan – Modyul 1:

“Ikaw, Ako, Tayo: Mamamayang Pilipino”

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kani-kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

Alamin

Pag-aaralan mo sa modyul na ito ang pinakamahalagang yaman ng isang bansa, ang mga mamamayan. Sino nga ba ang maituturing na mga mamamayang Pilipino at ano ang batayan ng pagkamamamayan?

Matutunan mo sa aralin ang mga konsepto, prinsipyo at batayan ng pagkamamamayang Pilipino.

Pamantayang Pangnilalaman:

Naipamamalas ng mag-aaral ang pang-unawa at pagpapahalaga sa kanyang mga karapatan at tungkulin bilang mamamayang Pilipino

Pamantayan sa Pagganap:

Ang mag-aaral ay nakikilahok sa mga gawaing pansibiko na nagpapakita ng pagganap sa kanyang tungkulin bilang mamamayan ng bansa at pagsasabuhay ng kanyang karapatan.

Sa araling ito, ikaw ay inaasahang:

1. Natatalakay ang konsepto at prinsipyo ng pagkamamamayan (AP4KPB-Iva-b-1)
2. Natutukoy ang mga batayan ng pagkamamamayang Pilipino.
3. Nakikilala kung sino ang mga mamamayan ng bansa.

Sino ang maituturing na mamamayang Pilipino?

Tingnan ang larawan sa susunod na pahina. Ang mga tao sa larawan ay naninirahan sa ating bansa ngunit sila bang lahat ay maituturing na mamamayang Pilipino? Masasabi mo bang ikaw ay isang Pilipino? Gawin sa loob ng 2 minuto

SOURCE: AP 4 LM ph.328

Subukin

Simulan mo ang modyul na ito sa isang pagsubok.

Piliin ang titik ng tamang sagot at isulat ito sa iyong sagutang papel. Tinatayang magagawa mo ito sa loob ng 5 minuto.

1. Alin sa mga sumusunod ang nangangahulugang pagiging kasapi o miyembro ng isang bansa ayon sa itinatakda ng batas?
 - A. Pagkamakabayan
 - B. Pagkamaka-Pilipino
 - C. Pagkamakatao
 - D. Pagkamamamayan

2. Sino sa mga sumusunod ang maituturing na mamamayang Pilipino?
 - A. Si Ana na isinilang sa Amerika.
 - B. Si Maria na ang ama at ina ay kapwa mga Pilipino.
 - C. Si Carlos na anak ng mag-asawang Hapones na matagal nang naninirahan sa Pilipinas.
 - D. Si Donna na ang ama ay Chinese at ang ina ay Vietnamese na may malaking negosyo sa Pilipinas.

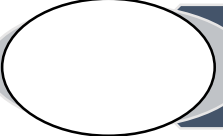
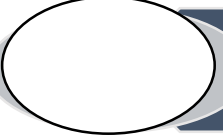
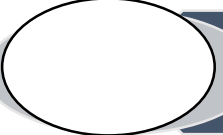
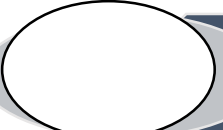
3. Sino ang HINDI maituturing na isang mamamayang Pilipino?
 - A. Ang isang batang may ama o ina na mamamayang Pilipino.
 - B. Ang isang taong isinilang sa Canada.
 - C. Ang isang taong mamamayan na ng Pilipinas bago pa pinagtibay ang Saligang Batas ng 1987.
 - D. Ang mga dayuhang naging naturalisadong mamamayan ayon sa batas.

4. May dalawang uri ng ang pagkamamamayan: ang likas o katutubo at naturalisado. Ano ang ibig sabihin ng likas o katutubong pagkamamamayan?
- A. Ang mga mamamayang anak ng isang Pilipino.
 - B. Ang mga mamamayang maaaring isa lamang sa kaniyang mga magulang ay Pilipino.
 - C. Ang mga mamamayang parehong mga Pilipino ang mga magulang.
 - D. Lahat ng nabanggit ay tama.
5. Aling prinsipyo ng pagkamamamayan ang naaayon sa dugo o pagkamamamayan ng magulang?
- A. Jus sanguinis
 - B. Pandarayuhan
 - C. Jus soli.
 - D. Naturalisado
6. Ayon sa ating batas, maaaring mawala ang pagkamamamayan sa pamamagitan ng mga sumusunod MALIBAN sa isa.
- A. Nakamit lamang niya ang kanyang pagka-Pilipino sa pamamagitan ng naturalisasyon.
 - B. Naglingkod siya sa Sandatahang Lakas ng ibang bansa.
 - C. Sumumpa siya ng katapatan sa Saligang Batas ng ibang bansa pagsapit ng 21 taong gulang.
 - D. Naging naturalisadong mamamayan ng ibang bansa.
7. Sino sa mga sumusunod na mga dayuhan ang maaaring mabigyan ng pribilehiyong maging Pilipino?
- A. Si G. Miller na sumasalungat sa nakatatag na pamahalaan ng Pilipinas.
 - B. Si G. Choi na nagmamay-ari ng ilegal na pasugalan.
 - C. Si Gng. Tan na sumusuporta sa mga kaugalian at tradisyong maka-Pilipino.
 - D. Si Bb. Dy na mula sa bansang nagbabawal sa kanilang mamamayang maging naturalisadong mamamayan ng Pilipinas.

8. Si G. Smith na galing sa Amerika ay nakapagpatayo ng isang malaking kompanya sa Pilipinas. Tatlong taon na siyang naninirahan sa Pilipinas. Ayon sa nabanggit, ano ang pagkamamamayan ni G. Smith?
- A. Siya ay isang Pilipino.
 - B. Siya ay isang Amerikano.
 - C. Siya ay isang katutubong Pilipino.
 - D. Siya ay naturalisadong Pilipino.
9. Ang pagkamamamayan ay maaaring mawala at makamit muli. Ano ang angkop na paglalarawan sa pahayag?
- A. Ito ay may katotohanan.
 - B. Ito ay opinyon lamang.
 - C. Ito ay walang katotohanan
 - D. Ito ay-isang haka-haka
10. Alin sa mga sumusunod ang tumutukoy sa mga prinsipyo ng pagkamamamayan ayon sa kapanganakan?
- A. *Jus Soli* at *Jus Sanguinis*
 - B. katutubo at naturalisado
 - C. *Jus Soli* at likas
 - D. *Jus Sanguinis* at naturalisado

Aralin**1****“Ikaw, Ako, Tayo:
Mamamayang Pilipino”*****Balikan***

PANUTO: Iguhit sa sagutang papel ang (PUSO) kung ang pahayag ay tumutukoy sa mga bahaging ginagampanan ng pamahalaan sa pagtugon ng mga pangangailangan ng mga mamayan at (BITUIN) naman kung hindi ito gampanin ng pamahalaan. Gawin ito sa loob ng 3 minuto.

1. Pamamahagi ng tulong pinansyal sa mga nasalanta ng kalamidad
2. Pagbibigay ng sasakyan sa mga kawani ng pamahalaan
3. Pagpapatayo ng mga pampublikong paaralan at pagamutan
4. Pagbili ng telebisyon sa bawat pamilya
5. Pagpapanatili ng kaayusan sa pamayanan

Tuklasin

Ayusin ang ginulong mga titik upang mabuo ang pamagat ng tula. Maaari mo itong gawin sa loob ng 2 minuto sa iyong sagutang papel.

Buuin ang
ginulong titik

MAPAGMAYANKAMA

Pilipino, Ako ay Pilipino
Pilipinas ngalan ng bansa ko
Ipaglalaban ko kahit na kanino
Pilipinas ikaw ay mahal ko

Pilipino ako, balat kayumanggi
Pagmamahal sa bayan di maitatangi
Iisa lang ang lahi, iisa lang ang lipi
Mahal kong bayan, sambit ng aking labi

Suriin

Ang pagkamamamayan ay nangangahulugan ng pagiging kasapi o miyembro ng isang bansa ayon sa itinatakda ng batas. Hindi lahat ng naninirahan sa isang bansa ay mamamayan nito dahil may mga dayuhang nakatira dito na maaaring hindi kasapi nito. Halimbawa, ang mga dayuhang naninirahan lamang dito sa ating bansa upang mag-aral, mamasyal, o makipagkalakal, ay hindi maituturing na Pilipino dahil sila ay mamamayan ng ibang bansa. Ating tuklasin sino nga ba ang maituturing na mamamayang Pilipino?

Ayon sa Artikulo IV, Seksiyon 1 ng Saligang Batas ng 1987, maituturing na mamamayang Pilipino ang mga sumusunod:

Mamamayan ng Pilipinas nang pinagtibay ang Saligang Batas ng 1987 noong Pebrero 2, 1987	Ang ama o ina ay mamamayang Pilipino
<div>Ang mga Mamamayang Pilipino</div>	
Mga dayuhang nagpasiyang maging mamamayang Pilipino ayon sa batas ng naturalisasyon	Mga mamamayang isinilang bago sumapit ang Enero 17, 1973 sa mga inang Pilipino na pinili ang pagkamamamayang Pilipino pagsapit ng 21 taong gulang.

Uri ng Mamamayang Pilipino

May dalawang uri ng pagkamamamayan: **ang likas o katutubong pagkamamamayan at di-likas o naturalisadong pagkamamamayan**. Likas o Katutubo ang pagkamamamayang Pilipino kung ang isa o parehas sa kanyang mga magulang ay isang Pilipino. Di-likas o naturalisado naman ang pagkamamamayan kung ang isang dating dayuhan ay sumailalim sa proseso ng naturalisasyon.

Ang naturalisasyon ay isang legal na paraan kung saan ang isang dayuhan na nais maging mamamayan ng isang bansa ay sasailalim sa isang proseso sa hukuman. Kapag nabigyan na ng pagkamamamayang Pilipino ang isang dayuhan, kailangan niyang sumunod sa mga batas at kultura ng bansa. Matatamasa rin niya ang mga karapatan ng isang mamamayang Pilipino maliban sa mahalal sa matataas na posisyon sa pamahalaan ng bansa.

Prinsipyo ng Pagkamamamaya Ayon sa Kapanganakan

May dalawang prinsipyo ng pagkamamamayan ayon sa kapanganakan ang maaaring gamitin ng isang bansa upang matukoy ang kanilang mamamayan.

1. **Jus sanguinis** - Ang pagkamamamayan ay naaayon sa dugo o pagkamamamayan ng mga magulang o isa man sa kanila. Sinusunod ng mga anak ang pagkamamamayan ng kanilang mga magulang saan mang bansa sila ipinanganak.
2. **Jus soli** - Ang pagkamamamayan ay naaayon sa lugar ng kaniyang kapanganakan anuman ang pagkamamamayan ng kaniyang mga magulang. Ang ibig sabihin, kung ang isang tao ay ipinanganak sa isang bansa na sumusunod sa prinsipyong ito, siya ay ituturing na mamamayan ng bansang iyon anuman ang pagkamamamayan ng kaniyang mga magulang.

Anong prinsipyo ng pagkamamamayan ang siyang ginagamit upang matukoy ang pagkamamamayan sa Pilipinas? Ipaliwanag ang

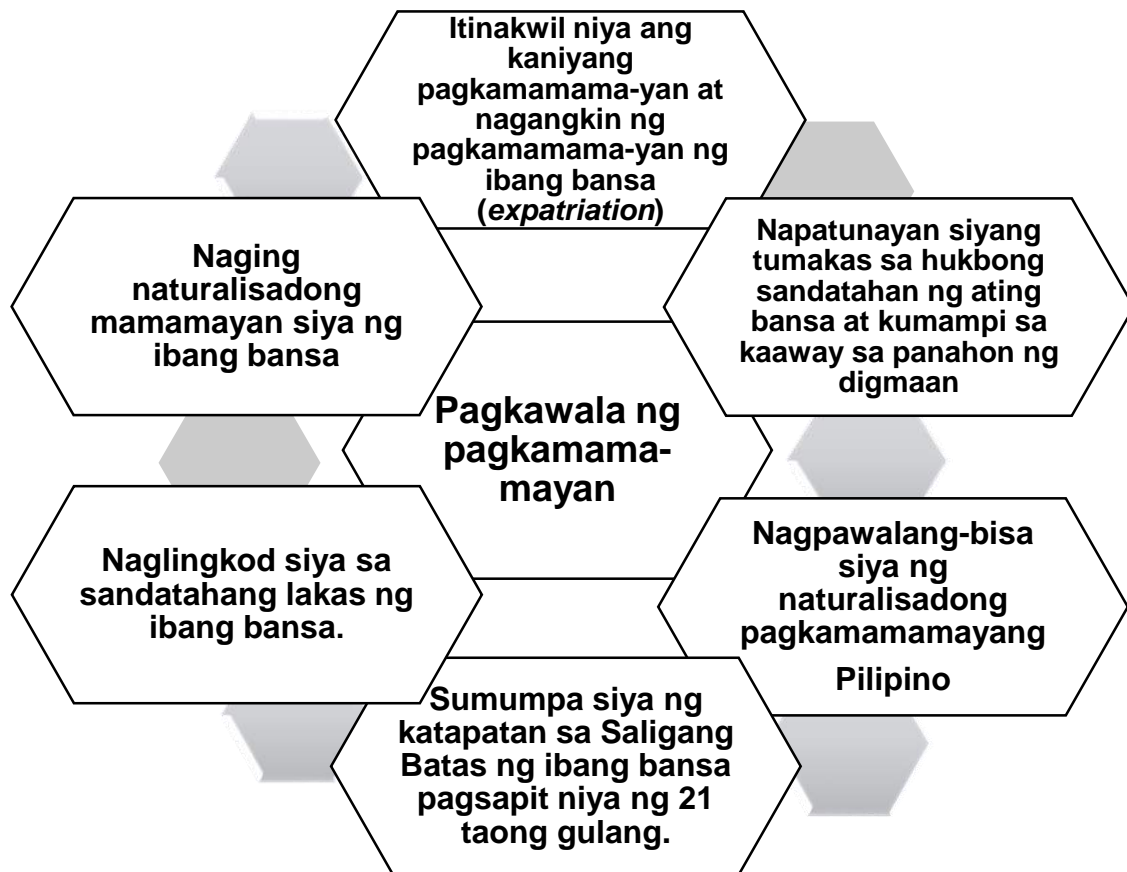

Mga Katangian ng isang Dayuhan na nais maging Naturalisadong Pilipino

1. Siya ay dalawampu't isang taong gulang na.
2. Siya ay naninirahan sa Pilipinas nang tuloy-tuloy sa loob ng sampung taon.
3. Siya ay may mabuting pagkatao
4. Naniniwala siya sa Saligang Batas ng Pilipinas.
5. May matatag siyang hanapbuhay at may ari-arian sa Pilipinas.
6. Nakapagsasalita at nakasusulat siya ng wikang Pilipino.
7. Tinatanggap niya ang kulturang Pilipino.
8. Pinag-aaral niya ang mga anak sa mga paaralang nagtuturo ng kultura at kasaysayan ng Pilipinas.

Pagkawala ng Pagkamamamayang Pilipino

Maaari ring mawala ang pagkamamamayan ng isang Pilipino, kusang-loob man ito o sapilitan. Ang mga sumusunod ang mga dahilan ng pagkawala ng pagkamamamayang Pilipino:

Muling Pagkakamit ng Pagkamamamayang Pilipino

Maaaring maging Pilipino muli sa pamamagitan ng sumusunod na mga paraan:

1. Muling Naturalisasyon
2. Aksiyon ng Kongreso
3. Pagpapatawad sa hatol ng hukuman sa isang tumakas na miyembro ng Sandatahang Lakas.
4. Pagbabalik sa Pilipinas at muling pagsumpa ng katapatan sa Republika ng Pilipinas.

Mga Dayuhang Hindi Maaaring Maging Mamamayang Pilipino

Hindi lahat ng mga dayuhan na nais maging naturalisadong Pilipino ay maaaring bigyan ng pagkamamamayan. Ang mga sumusunod ang mga dahilan ng hindi pagbibigay ng pribilehiyong naturalisasyon sa mga dayuhan:

Gumamit ng dahas upang makamit ang kanilang kagustuhan

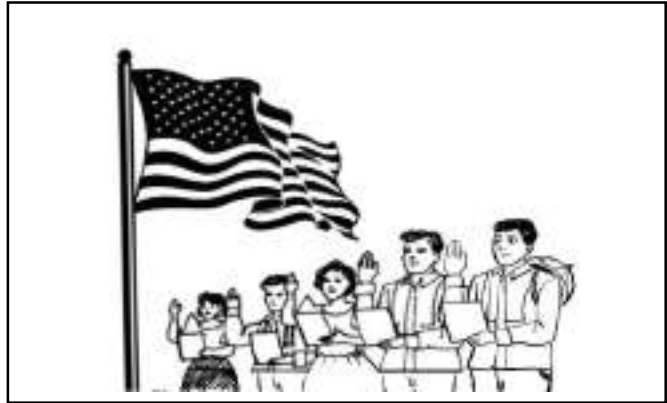
Nahatulan sa kasalanang may kaugnayan sa moralidad gaya ng pagsusugal at prostitusyon

Sumasalungat o nagrerebelde sa nakatatag na pamahalaan

Pagiging mamamayan ng isang bansang hindi nagkakaloob ng karapatang maging naturalisadong mamamayan ng Pilipinas

Hindi naniniwala sa kaugalian, tradisyon, at simulain ng mga Pilipino

May mga pagkakataon na ang mga mamamayang Pilipino ay nagiging mamamayan pa ng ibang bansa. Tinatawag itong DUAL CITIZEN. Ito ay pinahuntulutan ng batas. Ayon sa Republic Act 9225 o mas kilala bilang Dual Citizen Law, pinahihintulutan na ang isang likas na mamamayang Pilipino ay maaring maging naturalisadong mamamayan din ng ibang bansa.

Pagyamanin

Sagutan ang mga sumusunod na gawain. Gawin sa loob ng 4 minuto sa iyong sagutang papel.

Gawain A: KONSEP2KOY

Iguhit sa sagutang papel ang **Masayang Mukha** 😊 kung tama ang konseptong ipinahahayag ukol sa pagkamamamayan at **Malungkot na Mukha** 😞 naman kung hindi.

1. Isa man sa iyong mga magulang ay Pilipino, ikaw ay isang mamamayang Pilipino.
2. Ang mga dating dayuhan na sumailalim sa proseso ng naturalisasyon ay maituturing na mamamayang Pilipino.
3. Ikaw ay mamamayang Pilipino kung mamamayan ka ng Pilipinas bago ang Pebrero 2007.
4. Ang isang Pilipinong nakapag-asawa ng isang dayuhan ay hindi na maaaring maging mamamayang Pilipino.
5. Hindi na maaaring maging mamamayang Pilipino ang isang dating Pilipino na piniling maging naturalisadong mamamayan ng ibang bansa.

Gawain B: PILIPINO O HINDI

Sino sa kanila ang mamamayang Pilipino? Isulat sa sagutang papel ang salitang **PILIPINO** kung ang nakasalungguhit na pangalan ay mamamayang Pilipino at **HINDI PILIPINO** naman kung hindi.

- _____ 1. Si **Julius** ay anak ng isang Ifugao at isang Ilokano. Naninirahan sila sa Maynila.
- _____ 2. Nagbabakasyon sa Pilipinas tuwing mahal na araw si **Nyro** na isang Australyano.

- _____ 3. Si **G. Smith** na isang Amerikano ay nakapagpatayo ng isang malaking kompanya sa Pilipinas. Tatlong taon na siyang naninirahan sa Pilipinas.
- _____ 4. Si **Lenie** ay ipinanganak sa Cebu. Ang kaniyang ama ay Pilipino at ang kaniyang ina ay Hapones.
- _____ 5. Si **Kapitan Ben** ay isang sundalong Pilipino. Nang sumiklab ang World War II, siya ay nakipagtulungan at umanib sa mga sundalong Hapones.

GAWAIN C: TUGMA-TAMBALAN

Pagtugmain ang hanay **A** sa hanay **B**. Isulat sa sagutang papel ang titik ng tamang sagot.

A	B
1. Pagkamamamayan ayon sa dugo ng magulang	A. <i>Dual citizenship</i>
2. Proseso ng pagiging mamamayan ng isang dayuhan ayon sa batas	B. <i>Jus sanguinis</i>
3. Pagkamamamayan batay sa lugar ng kapanganakan	C. <i>Jus soli</i>
4. May dalawang pagkamamamayan	D. Naturalisasyon
5. Kasulatan kung saan nakasaad ang pagkamamamayang Pilipino	E. Saligang Batas
	F. Pagkamamamayan

Isaisip

FILL ME

Kumpletuhin ang mga sumusunod na pahayag upang mabuo ang tamang konsepto. Piliin ang tamang sagot sa loob ng scroll. Gawin ito sa loob ng 5 minuto sa iyong sagutang papel.

1. Nakasaad sa _____ ng 1987 ng Pilipinas ang mga katangian ng isang mamamayang Pilipino.

Saligang Batas	Pahayagan	Bibliya
----------------	-----------	---------

2. May dalawang uri ng pagkamamamayan: _____ at _____

Likas at Naturalisado	Likas at Sagrado	Likas at Lubos
-----------------------	------------------	----------------

3. May dalawang prinsipyo ng likas na pagkamamamayan ayon sa kapanganakan: ang _____ at _____.

Jus Soli at Jus Sanguinis	Jus Soli at Likas
Jus Soli at Naturalisado	

4. Ang mga dayuhan ay maaaring maging mamamayang Pilipino sa pamamagitan ng prosesong _____.

Naturalisasyon	Bendisyon	Eleksiyon
----------------	-----------	-----------

5. Ang _____ ay maaaring mawala at makamit muli.

Pangalan	Pagkamamamayan	Pagkatao
----------	----------------	----------

MY REFLECTION

Bumuo ng isang pangungusap na magbubuod sa iyong natutunan sa aralin. Dugtungan ang simula ng pangungusap. Gawin sa loob ng 2 minuto sa iyong sagutang papel.

Nabatid ko sa napag aralang aralin na

Isagawa

Gumawa ng islogan tungkol sa kahalagahan ng iyong pagkamamamayang Pilipino. Gawin mo ito sa iyong sagutang papel.

Tayahin

A. TALAKAYIN MO

Talakayin sa isa o dalawang pangungusap ang mga sumusunod. Gawin sa loob ng 5 minuto sa iyong sagutang papel.

konsepto ng pagkamamamayan	
kaibahan ng dalawang prinsipyo ng pagkakamamamayan (Jus Soli, Jus Sanguinis)	

B. ITSEK MO (/)

Lagyan ng tsek (/) kung ang tinutukoy ay mamamayang Pilipino, ekis (X) kung hindi. Gawin mo ito sa iyong sagutang papel.

- _____ 1. Si Ana na ang ama at ina ay parehong Pilipino.
- _____ 2. Si Jhonny na ipinanganak sa Amerika.
- _____ 3. Si Carla na ang ama ay tubong Bacolod at Bicolana ang ina.
- _____ 4. Si Ramon na ang ama ay Intsik at ang ina ay Vietnamese.
- _____ 5 Si Nena na ipinanganak ng isang mag-asawang Ifugao.

Sumulat ng isang sanaysay tungkol sa pagiging isang mabuting mamamayang Pilipino. Pamagatan ito ng “Ako, Bilang Mamamayang Pilipino”. Gawin sa loob ng 4 minuto sa iyong sagutang papel.

CO Q4 AP4 Module1

Susi sa Pagwawasto

<p>Subukin:</p> <p>1. D. 2. B. 3. B. 4. D. 5. A. 6. A. 7. C. 8. B. 9. A. 10. A</p> <p>BALIKAN:</p> <p>1. 2. 3. 4. 5. </p> <p>Tuklasin:</p> <p>PAGKAMAMAMAYAN</p> <p>PAGYAMANIN:</p> <p>A. 1. 2. 3. 4. 5. </p>	<p>PAGYAMANIN B:</p> <p>1. PILIPINO 2. HINDI 3. HINDI 4. PILIPINO 5. HINDI</p> <p>PAGYAMANIN C</p> <p>1. B 2. D 3. C 4. A 5. E</p> <p>ISASIP: FILL ME</p> <p>1. Saligang Batas 2. Likas at Naturalisado 3. Jus Sanguinis at Jus Soli 4. Naturalisasyon 5. Pagkamamamayan</p> <p>TAYAHIN:</p> <p>A. Answers may vary</p> <p>B. ITSEK MO</p> <p>1. / 2. X 3. / 4. X 5. /</p>
---	---

Sanggunian

Adriano et.al., *Araling Panlipunan 4 Kagamitan ng Mag-aaral*, Pilipinas: Vibal Group Inc. 2015 pp. 328-336

Adriano et.al., *Araling Panlipunan 4 Patnubay ng Guro*, Pilipinas: Vibal Group Inc. 2015 pp. 146-149

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

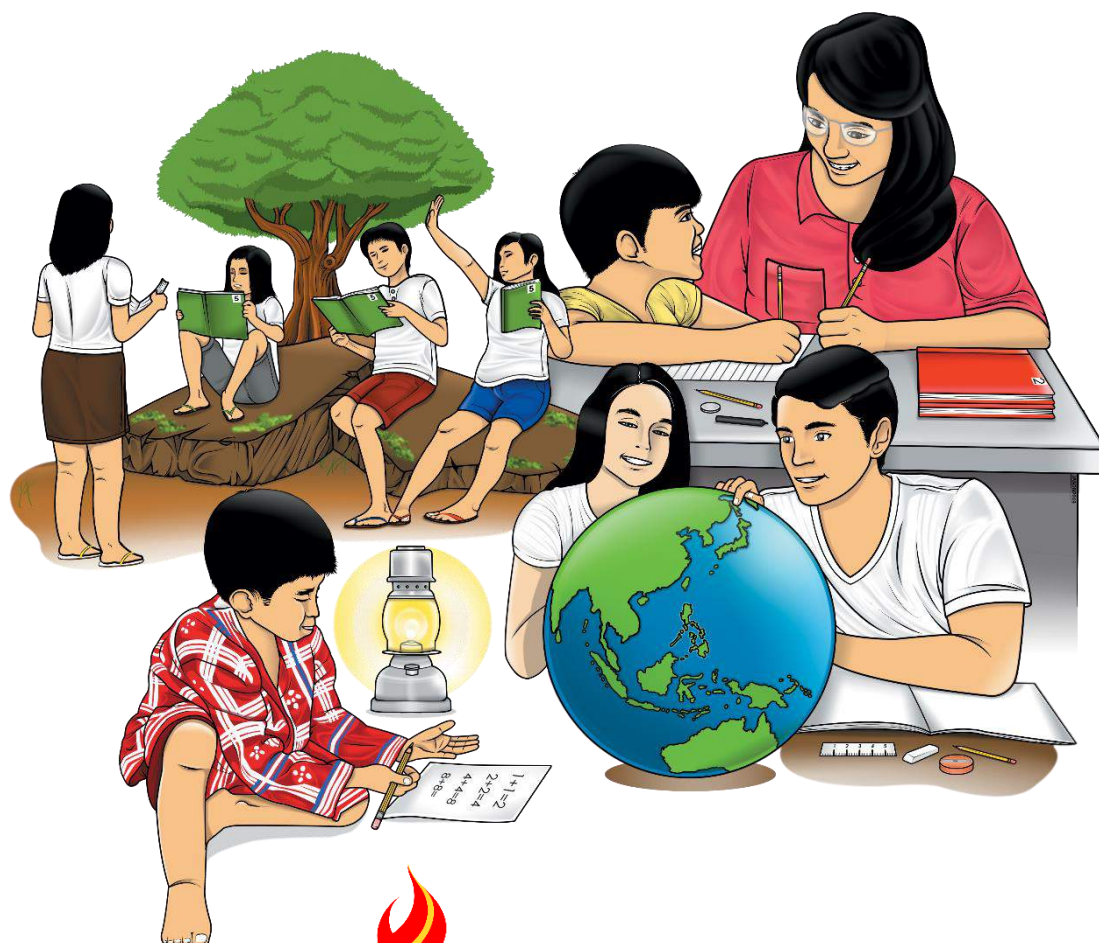
Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph

Araling Panlipunan

Ikaapat na Markahan – Modyul 2: “Karapatan Mo, Ipaglaban Mo”

Araling Panlipunan – Ikaapat na Baitang
Alternative Delivery Mode
Ikaapat na Markahan Modyul 2– “Karapatan Mo, Ipaglaban Mo”
Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksiyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat:	Emma A. Jadie
Editor:	Jerry P. Ramirez at Ma. Leilani R. Lorico
Tagasuri:	Ana N. Calisura
Tagaguhit:	
Tagalapat:	Edsel D. Doctama, Melanie Mae N. Moreno
Tagapamahala:	Gilbert T. Sadsad
	Francisco B. Bulalacao Jr.
	Grace U. Rabelas
	Ma. Leilani R. Lorico
	Imelda R. Caunca
	Marites B. Tongco

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education – Region V

Office Address: Regional Site, Rawis, Legazpi City

Telefax: (052) 482-0046

E-mail Address: region5@deped.gov.ph

Araling Panlipunan

Ikaapat na Markahan – Modyul 2:

“Karapatan Mo, Ipaglaban Mo”

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kani-kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

Alamin

Napag-aralan sa unang aralin ang mga batayan ng pagiging isang mamamayang Pilipino ayon sa Saligang Batas ng 1987. Kaakibat ng pagiging mamamayan, itinakda rin sa Saligang Batas ang mga karapatan na magbibigay ng proteksiyon upang makapamuhay nang tahimik at matiwasay. Bilang mamamayang Pilipino, mahalagang malaman ang ating mga karapatan na magsisilbing gabay sa pakikitungo natin sa kapuwa at pakikiisa sa lipunan. Lalawak ang iyong kaalaman sa mga karapatan bilang mamamayang Pilipino gabay ang modyul na ito.

Pamantayang Pangnilalaman:

Naipamamalas ng mag-aaral ang pang-unawa at pagpapahalaga sa kanyang mga karapatan at tungkulin bilang mamamayang Pilipino

Pamantayan sa Pagganap:

Ang mag-aaral ay nakikilahok sa mga gawaing pansibiko na nagpapakita ng pagganap sa kanyang tungkulin bilang mamamayan ng bansa at pagsasabuhay ng kanyang karapatan.

Sa araling ito, ikaw ay inaasahang:

1. Natatalakay ang konsepto ng karapatan.
2. Natutukoy ang mga karapatan ng mamamayang Pilipino.

Kamusta kaibigan? Narito muli ako upang gabayan ka sa iyong pagkatuto gamit ang modyul na ito. Sabay nating tuklasin ang bagong aralin.

Pagmasdan ang mga larawan at basahin ang mga pahayag sa ibaba.

Source: AP4 LM p. 338

Ang sanggol sa sinapupunan ng isang ina ay may karapatang mabuhay

Source: AP4 LM p. 340

Ang isang taong nasasakdal ay hindi maaaring makulong agad ng hindi dumadaan sa tamang proseso ng paglilitis. Karapatan niyang ipagtanggol ang kanyang sarili.

Source: AP4 LM p. 343

Bilang batang katulad mo ay may marami ding mga karapatan gaya ng paglalaro na nakikita mo sa larawan

Ano-anong mga karapatan ang tinatamasa ng ating mga mamamayan? Ating alamin sa pamamagitan ng modyul na ito.

Subukin

PANUTO: Piliin at isulat ang titik ng tamang sagot sa iyong sagutang papel. Gawin ito sa loob ng 5 minuto.

1. Ayon sa kasalukuyang Saligang Batas, may Karapatan ang bawat Pilipino na makapamuhay nang malaya at may dignidad. Ano ang kasalukuyang Saligang Batas na umiiral?
A. Saligang Batas ng 1987 C. Saligang Batas ng 1988
B. Saligang Batas ng 1986 D. Saligang Batas ng 1989
2. Ang karapatan ng mamamayan ay nauuri sa tatlo: ang karapatang likas, karapatan ayon sa binuong batas at _____. Ano ang ikatlo?
A. Karapatang nababawi at hindi nababawi
B. Karapatang pandayuhan at pangkatutubo
C. Karapatang panghinaharap at pangkasalukuyan
D. Karapatang konstitusyonal.
3. Sa anong uri ng karapatan nabibilang ang karapatang politikal, sibil, panlipunan at pangkabuhayan, at karapatan ng nasasakdal?
A. Karapatang likas
B. Karapatan ayon sa batas
C. Karapatang ispirituwal
D. Karapatang konstitusyunal

4. Anong samahan ang siyang bumuo ng Kalipunan ng mga Karapatan ng mga Bata na naging batayan ng karapatan ng mga bata sa buong mundo?
- A. Samahan ng Nagkakaisang mga Kabataan
 - B. Samahan ng Nagkakaisang mga Bansa
 - C. Samahan ng Nagkakaisang mga Kababaihan
 - D. Samahan ng Nagkakaisang mga Pangulo
5. Alin sa mga sumusunod ang kasama sa iyong karapatan bilang isang bata?
- A. Karapatang bomoto
 - B. Karapatang mabuhay
 - C. Karapatang marinig sa hukuman
 - D. Karapatang makinabang sa mga likas na yaman
6. Hindi pinayagan si Dan na magpiyansa o magbayad para sa kanyang pansamantalang kalayaan nang siya ay ikulong sa kasong pananakit. Anong karapatan ni Dan ang nilabag?
- A. Karapatang Sibil
 - B. Karapatan ng isang bata
 - C. Karapatang pangkabuhayan
 - D. Karapatan ng isang nasasakdal
7. Ang magkakaibigang Nery, Judy at Marissa ay nais tumulong sa mga kabataan upang malinang ang kanilang talento sa pag-awit. Anong karapatan ang maaari nilang magamit upang maisakatuparan ang kanilang ninanais?
- A. Bumoto ng mga manunungkulan sa pamahalaan
 - B. Magpetisyon ng mga kaanak sa ibang bansa
 - C. Kilalanin bilang isang mamamayang Pilipino
 - D. Magtatag ng samahan ng mga kabataang mang-aawit

8. Ang karapatang politikal ay nauukol sa ugnayan ng mamamayan sa pamahalaan. Kasama rito ang sumusunod **MALIBAN** sa isa. Alin ito?
- A. Karapatang bumoto
 - B. Karapatang magpetisyon
 - C. Karapatan sa pagkamamamayan
 - D. Karapatang mag-angkin ng mga ari-arian
9. Ang mga karapatang pangkabuhayan ay tumutulong sa pangangalaga sa kapakanan ng kabuhayan ng mga mamamayan. Alin sa mga sumusunod ang kabilang sa mga karapatang pangkabuhayan?
- A. Karapatang magpetisyon
 - B. Karapatan sa pagkamamamayan
 - C. Karapatang mag-angkin ng ari-arian
 - D. Karapatang pumili ng propesyon o hanapbuhay
10. Anong uri ng karapatan ang tinutukoy sa pangungusap?
- Tuwing halalan, hindi nalilimutan ni Shiela na bumoto sa kanilang lalawigan.*
- A. Karapatang sibil
 - B. Karapatang politikal
 - C. Karapatan ng nasasakdal
 - D. Karapatang panlipunan at pangkabuhayan

Aralin

1

Karapatan Mo, Ipaglaban Mo

Balikan

Magbalik-aral ka muna sa pamamagitan ng isang laro (**WORD HUNT**).

Hanapin sa **WORD HUNT** ang sampung salitang may kinalaman sa iyong pagkamamamayan. Gawin sa loob ng 3 minuto sa iyong sagutang papel.

K	O	N	S	T	I	T	U	S	Y	O	N
S	A	K	I	L	A	S	D	G	J	B	A
A	M	M	E	Q	W	E	J	V	G	U	Y
T	J	A	D	I	E	X	U	Z	X	T	A
A	Z	X	C	V	B	N	S	Z	X	U	M
B	A	Y	A	N	X	Z	S	Q	W	T	A
G	W	Q	P	Q	R	A	A	U	Y	A	M
N	A	W	I	W	T	S	N	J	J	K	A
A	S	E	L	E	Y	D	G	M	U	E	M
G	D	R	I	R	G	F	U	Y	S	R	A
I	W	T	P	T	T	G	I	H	S	T	K
L	F	Y	I	T	Y	H	N	N	O	Y	G
A	H	U	N	G	F	R	I	H	L	Y	A
S	G	I	O	Y	P	I	S	N	I	R	P

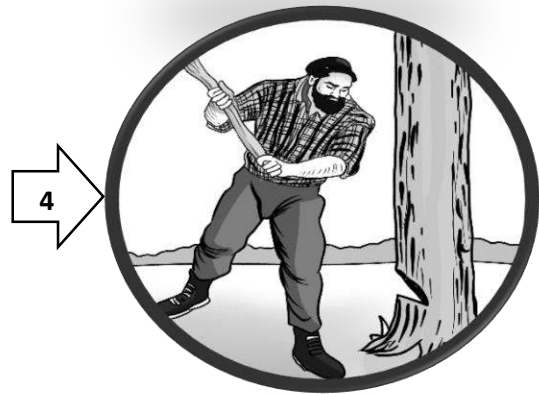
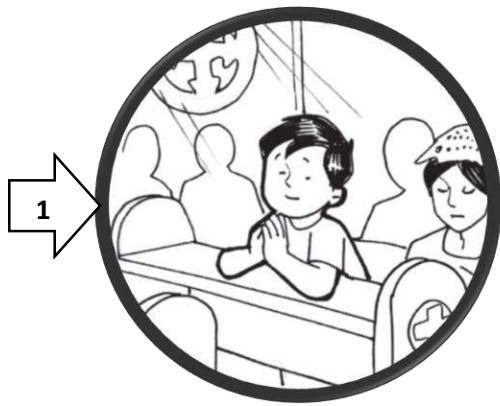
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	

1. Ano anong salita ang iyong nahanap?
2. Ilista sa iyong sagutang papel ang mga salita.
3. Basahin mo ang mga ito.
4. Bilugan mo ang mga salitang hindi mo pa masyadong nauunawaan.
5. Ikahon mo ang mga salitang dati mo nang alam.

Tuklasin

Tingnan ang mga larawan. Piliin at isulat sa sagutang papel ang mga bilang ng mga karapatan ng mga mamamayan. Gawin sa loob ng 3 minuto.

Suriin

Maaaring pangkatin sa apat ang mga karapatan. Ano-ano kaya ang mga ito? Isa-isahing pag-aralan ang mga graphic organizer.

Basahin at unawain ang teksto tungkol sa karapatan ng mga mamamayan. Gawin sa loob ng 10 minuto sa iyong sagutang papel.

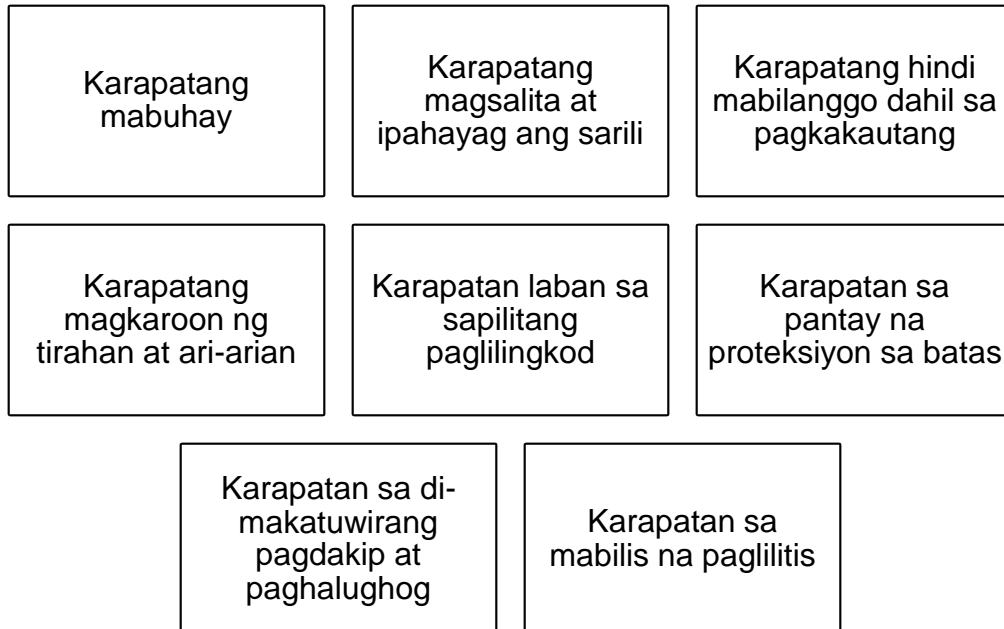
Ang bawat tao ay may karapatang tinataglay dahil mayroon silang dignidad, anoman ang kanilang katayuan sa lipunan. Sa isang demokratikong bansa tulad ng Pilipinas, lubos na pinahahalagahan ang mga karapatan ng mga mamamayan. Nasasaad ito sa Kalipunan ng mga Karapatan sa Artikulo III, Seksyon 1 hanggang 22 ng Saligang Batas ng 1987.

Ayon sa aklat nina Hector S. De Leon at Hector M. De Leon, Jr., may tatlong uri ng mga Karapatan ng bawat mamamayan sa isang demokratikong bansa. Ang mga ito ay ang likas na karapatan, karapatang konstitusyonal at mga karapatang kaloob ng binuong batas.

Ang likas na Karapatan ay mga karapatang taglay ng bawat tao kahit hindi ipagkaloob ng Estado. Ang mga halimbawa ng likas na karapatan ay ang karapatang mabuhay at maging malaya. Ang karapatang kaloob ng binuong batas naman ay ang mga karapatang kaloob ng binuong batas at maaaring alisin sa pamamagitan ng panibagong batas. Ang karapatang konstitusyonal naman ay mga karapatang ipinagkakaloob at pinangangalagaan ng Estado. May apat na uri ang karapatang konstitusyonal: karapatang sibil, karapatang politikal, karapatang panlipunan at pangkabuhayan, at karapatan ng nasasakdal.

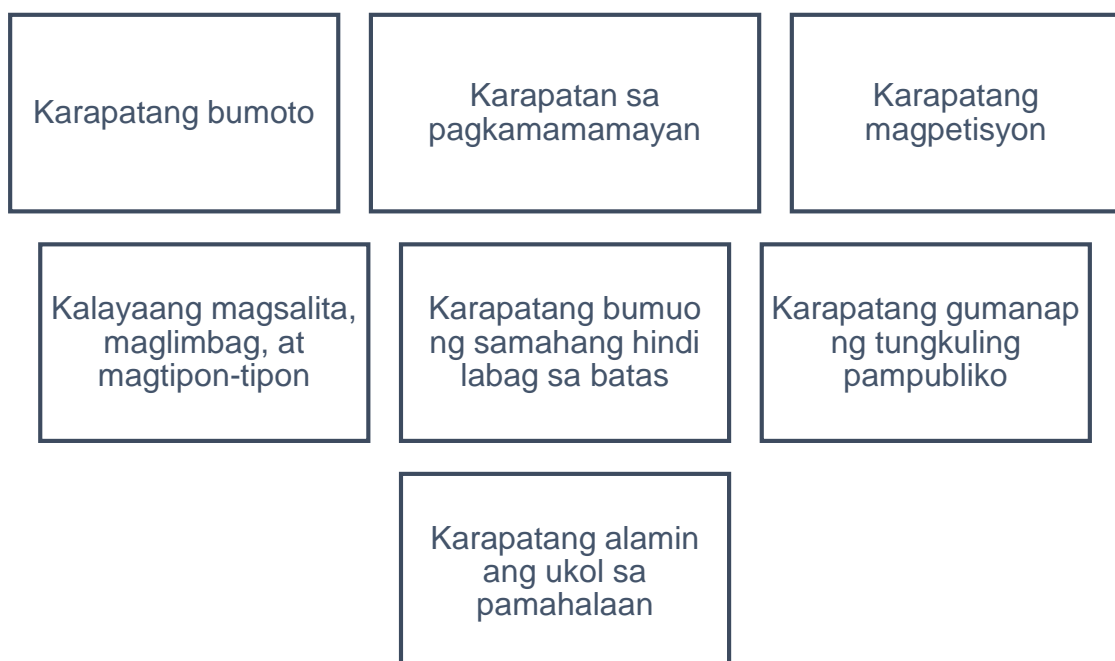
Ang Karapatang Sibil

Ang mga karapatang sibil ay tungkol sa pagtatamasa ng mga mamamayan ng kapayapaan at kaligayahan sa buhay. Kasama rito ang sumusunod:

Ang Karapatang Politikál

Ang karapatang politikal ay tumutukoy sa mga karapatan na may kinalaman sa ugnayan at pakikilahok ng mamamayan sa pamahalaan. Kasama rito ang mga sumusunod:

Ang Karapatang Panlipunan

Ang mga karapatang panlipunan ay nakatutulong sa pangangalaga ng kapakanang panlipunan ng mga mamamayan. Kabilang sa mga karapatang panlipunan ang mga sumusunod:

Karapatang pumili ng relihiyon	Karapatang maglakbay	Karapatan sa lihim na korespondensiya at komunikasyon
-----------------------------------	-------------------------	---

Ang Karapatang Pangkabuhayan

Ang karapatang pangkabuhayan ay tumutulong sa pangangalaga sa kapakanan ng kabuhayan o ekonomiya ng bawat mamamayan. Ang mga sumusunod na karapatan ay kabilang sa karapatang pangkabuhayan:

Karapatang pumili ng propesyon o hanapbuhay	Karapatang makinabang sa mga likas na yaman	Karapatan sa edukasyon
Karapatang maging ligtas sa maruming kapaligiran at pagawaan	Karapatang bayaran nang wasto sa pribadong ari-arian na ginamit ng pamahalaan	Karapatan sa pagmamay-ari

Ang Karapatan ng Nasasakdal

Sa katunayan, ang karapatan ng nasasakdal ay kabilang sa karapatang sibil. Pinangangalagaan ng karapatang sibil na ito ang mga nasasakdal laban sa anumang kasalanan sa pamamagitan ng makatarungang paglilitis. Kasama sa mga karapatang ito ang mga sumusunod:

Karapatang marinig sa hukuman	Karapatang magkaroon ng testigo	Karapatang malaman ang kaso laban sa kaniya	Karapatang tumanggap ng sapat na tulong
Karapatan sa madalian at walang kinikilingang paglilitis	Karapatang magbayad ng piyansa upang pansamantalang makalaya	Karapatang pumili ng magaling na abogado	
Karapatan laban sa malupit at di-makataong pagparusa	Karapatang maituring na walang kasalanan o inosente hanggang hindi napapatunayan ng korte	Karapatan laban sa dalawang ulit na kaparusahan sa iisang kasalanan	

Bukod sa Saligang Batas ng 1987, ang Samahan ng Nagkakaisang mga Bansa o United Nations ay bumuo noong 1959 ng Pandaigdigang Kasunduan ng mga Karapatan ng mga Bata o mas kilalang Universal Declaration of Rights of the Child. Ito ay naglalayong protektahan ang karapatan ng mga bata sa buong mundo na siyang responsibilidad ng mga nakatatanda. Mabubuod ito sa sampung prinsipyo:

Karapatan sa pagkakapantay, anoman ang pinagmulang lahi, relihiyon o bansang kinabibilangan	Karapatan sa natatanging proteksyon sa pag-unlad na pisikal, mental at sosyal	Karapatang mabigyan ng pangalan at pagkamamamayan
Karapatan sa sapat na nutrisyon, tirahan at serbisyong medikal	Karapatag magtamasa ng maayos na pamumuhay kahit may kapansanan	Karapatang alagaan at mahalin ng magulang at lipunan
Karapatang maglaro at sa libreng edukasyon	Karapatang mapangalagaan sa lahat ng pagkakataon	Karapatang mabigyan ng proteksyon laban sa diskriminasyon, kapabayaang, pagmamalupit at pagmamalabis
Karapatang lumaki sa isang mabuting lipunan		

Pagyamanin

Gawain A- Tukuyin kung anong uri ng karapatan ang inihahayag ng pangungusap. Iguhit sa sagutang papel ang sumusunod na simbolo na kumakatawan sa iyong sagot. Gawin ito sa loob ng 5 minuto.

likas na karapatan

karapatang sibil

karapatan ng nasasakdal

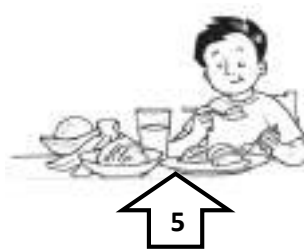
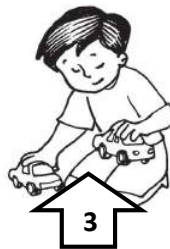
karapatang pulitikal

karapatang panlipunan at pangkabuhayan

1. Binigyan si G. Juan ng pampublikong abogado para ipagtanggol siya sa kinakaharap na kaso.
2. Tuwing halalan, hindi nalilimutan ni Shiela na bumoto sa kanilang bayan.
3. Si Iska ay malayang nagpabaptismo sa relihiyon ng kaniyang napangasawa.
4. Nagtapos ng kursong Edukasyon si Yen at siya ay nagtatrabaho na bilang isang guro.
5. Si Amy na isang ulila na ay kinupkop at inalagaan ng pamilyang Mendoza.

Gawain B - Isulat sa sagutang papel ang karapatan ng mga bata na inilalarawan sa bawat bilang.

Source: AP4 LM p. 343

Gawain C – Basahin ang sitwasyon at tukuyin kung ano ang pinakamainam na gagawin upang mapangalagaan ang karapatan ng mamamayan. Isulat ang titik ng tamang sagot sa iyong sagutang papel.

1. Nais ng mga magulang mo na magdoktor ka pero ang pangarap mo ay maging guro.

2. Si Jack ay pinaghahanap ng mga pulis dahil sa kasong pagnanakaw kaya nang matagpuan siya ng mga ito ay pinagbubugbog siya.

3. Si Ana ay kinupkop ng mag-asawang Cruz. Pagsapit niya ng 5 taon ay maaari na siyang pumasok sa paaralan at mag-aral.

4. Hindi pinayagan ng kanyang amo si Liza na umuwi sa probinsya upang bomoto.

5. Ikaw at ang nakakabata mong kapatid ay sapilitang pinagtatrabaho ng inyong Tatay.

Isaisip

PANUTO: Ayusin sa wastong pagkakasunod-sunod ang pangkat ng mga salita upang makabuo ng ideya. Isulat lamang ang mga titik ng tamang sagot sa sagutang papel. Gawin ito sa 5 minuto.

1.

A. upang makapamuhay nang malaya

B. Nakapaloob sa Saligang Batas ng 1987

C. ang mga karapatang dapat matamasa ng bawat Pilipino

D. at may dignidad.

2.

A. ang karapatang likas, ayon sa batas, at konstitusyonal.

B. Ang karapatan ng mamamayan

C. ay nauuri sa tatlo:

3.

A. Ang konstitusyonal na karapatan

B. at pangkabuhatan, at karapatan ng nasasakdal

C. ay napapangkat sa politikal, sibil,

4.

A. ng mga bata sa buong mundo.

B. Ang Samahan ng Nagkakaisang mga Bansa

C. na naging batayan ng mga karapatan

D. ay bumuo ng Kalipunan ng mga Karapatan ng mga Bata

Isagawa

Ano ang iyong gagawin sa mga susunod na sitwasyon? Isulat ang iyong sagot sa sagutang papel. Gawin ito sa loob ng 5 minuto.

 <p>Mahilig umawit ang magkakaibigang Nery, Judy, at Marissa kaya naisipan nilang magtatag ng isang samahan upang lalo pa nilang malinang ang kanilang talento. Kung ikaw ay isa sa kanilang mga kaibigan ano ang gagawin mo?</p>	 <p>Namatay ang mga magulang ni Dario sa pagkakalunod dahil sa bagyong Yolanda. Kinupkop siya ng iyong pamilya ano ang gagawin mo?</p>	 <p>Nang magkaroon ng halalan sa kanilang barangay, binoto ni Solo ang kaniyang kaibigan bilang Kapitan kahit alam niyang hindi ito karapat-dapat sa tungkulin. Ikaw boboto mo rin ba siya?</p>	 <p>Nawalan ng hanapbuhay sina Marvin sa kanilang lalawigan kaya lumipat sila sa Maynila. Wala silang tirahan kaya nagtayo sila ng maliit na bahay sa tabi ng riles ng tren. Ano ang dapat mong gawin</p>	 <p>Napag-aralan mo na isa sa mga karapatan ng bata ang magpahinga at maglibang. Ano ang gagawin mo ngayong masama ang iyong pakiramdam?</p>
--	---	--	---	---

Source : AP4 LM p. 352

↑	↑	↑	↑	↑
Ang gagawin ko ay	Ang gagawin ko ay	Ang gagawin ko ay	Ang gagawin ko ay	Ang gagawin ko ay
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____

Tayahin

A. Tukuyin kung anong uri ng Karapatan ang ipinapahayag ng bawat bilang. Isulat ang titik ng tamang sagot sa sagutang papel Gawin sa loob ng 5 minuto.

- A. *Karapatang Sibil*
- B. *Karapatang Politik*
- C. *Karapatang Panlipunan*
- D. *Karapatang Pangkabuhayan*
- E. *Karapatan ng Nasasakdal*

☐	Karapatang magkaroon ng testigo
☐	Karapatang pumili ng propesyon o hanapbuhay
☐	Karapatang pumili ng relihiyon
☐	Karapatan sa pagkamamamayan.
☐	Karapatang magkaroon ng tirahan at ari-arian

Karagdagang Gawain

Gumawa ng isang taludtod na tula na may kinalaman sa pagpapahalaga sa mga napag-aralang mga karapatan. Lagyan ng sarili mong pamagat. Gawin sa loob ng 4 na minuto. Gawin mo ito sa sagutang papel.

Pamagat

Susi sa Pagwawasto

<p>Subukin:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A 2. D 3. D 4. B 5. B 6. D 7. D 8. A 9. D 10. B <p>BALIKAN:</p> <p>Konstitusyon Saligang Batas Likas Bayan Prinsipyo Pagkamamamayan Katutubo Jus Soli Jus Sanguinis Pilipino</p> <p>Tuklasin:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ✓ 2. ✓ 3. ✓ 4. X 5. X 	<p>PAGYAMANIN :</p> <p>Gawain A:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2. 3. 4. 5. <p>PAGYAMANIN</p> <p>Gawain B:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Karapatan sa edukasyon 2. Karapatang alagaan at mahalin ng magulang 3. Karapatang magpahinga at maglaro 4. Karapatang mabuhay 5. Karapatang maging malusog/karapatan sa sapat na pagkain <p>PAGYAMANIN</p> <p>Gawain C:</p> <p>Answers may vary</p> <p>ISAISIP: FILL ME</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nakapaloob sa Saligang Batas ng 1987 ang mga karapatang dapat tamasahin ng bawat Pilipino upang makapamuhay nang malaya at may dignidad. 2. Ang karapatan ng mamamayan ay nauuri sa tatlo: ang karapatang likas, ayon sa batas, at konstitusyonal. 3. Ang konstitusyonal na karapatan ay napapangkat sa politikal, sibil, panlipunan at pangkabuhayan, at karapatan ng nasasakdal. 4. Ang Samahan ng Nagkakaisang mga Bansa ay bumuo ng Kalipunan ng mga Karapatan ng mga Bata na batayan ng mga karapatan ng mga bata sa buong mundo <p>TAYAHIN:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. E
---	---

Sanggunian

Abella, Lilia Cas L. (n.d.). *Ang Pilipinas sa Makabagong Henerasyon Grade 6*. Vicarish Publication and Trading, Inc. (pp. 160-163).

Adriano et.al., *Araling Panlipunan 4 Kagamitan ng Mag-aaral*, Pilipinas: Vibal Group Inc. 2015 pp. 337–345

Antonio, Eleanor D. & Banlaygas, Emilia D. (n.d.). *Kayamanan 6 Batayan at Sanayang Aklat sa Araling Panlipunan*. Rex Book Store. (p. 188).

Hector, H. S. and Hector, Jr. H. M. *Textbook on Philippine Constitution*. Rex Publishing House, Inc. (2014).

Gavilan, J. (2015, December 09). Things to know: Human rights in the Philippines. Retrieved April 15, 2021, from <https://www.rappler.com/newsbreak/iq/human-rights-philippines>

Philippine Constitution hector S de leon. (n.d.). Retrieved April 15, 2021, from <http://pdfpremiumfree.com/download/philippine-constitution-hector-s-de-leon-pdf/>

Philippine Constitution of 1987. (n.d.). Retrieved from https://www.constituteproject.org/constitution/Philippines_1987.pdf?lang=en

Textbook on the Philippine Constitution. (n.d.). Retrieved April 15, 2021, from <https://www.rexestore.com/other-general-education/1144-textbook-on-the-philippine-constitution.html>

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

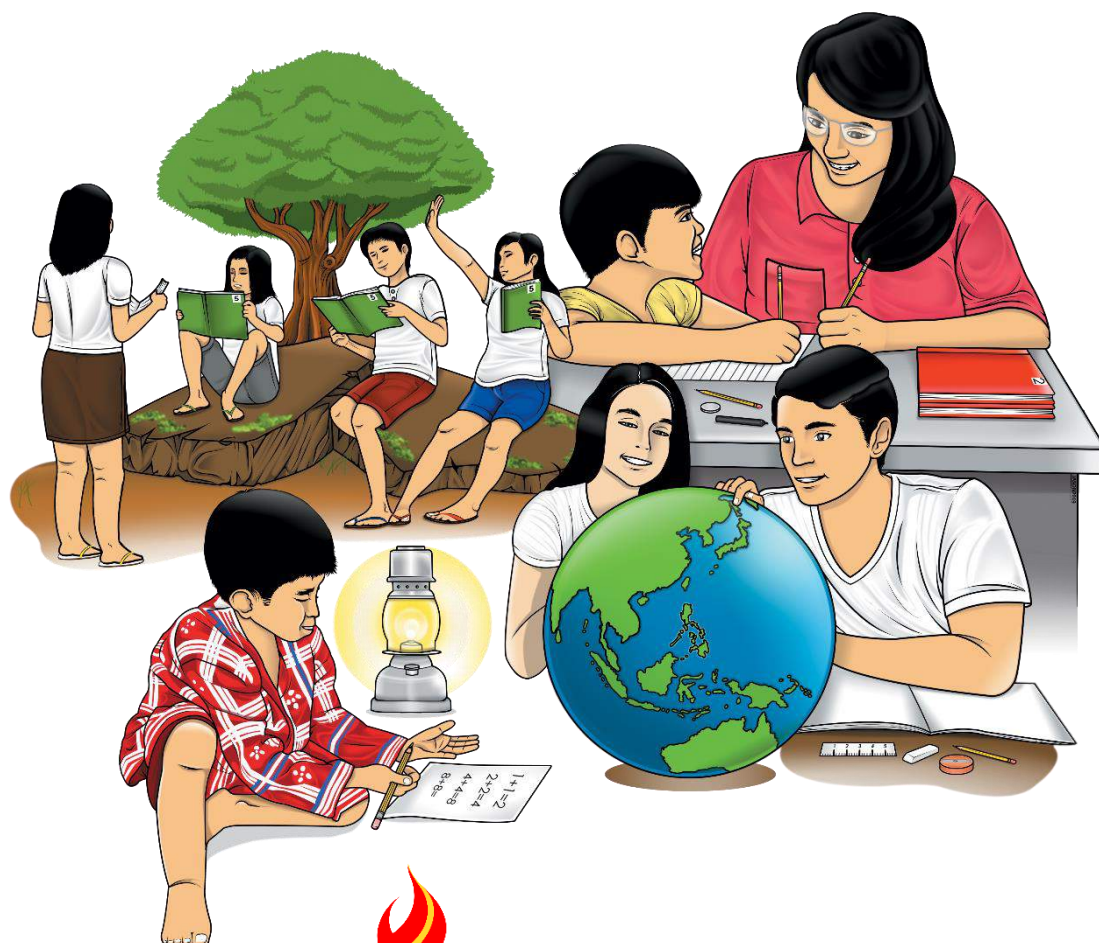
Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph

Araling Panlipunan

Ikaapat na Markahan – Modyul 3: “Karapatang Tatamasahin: Kaakibat ay Tungkulin”

Araling Panlipunan – Ikaapat na Baitang

Alternative Delivery Mode

Ikaapat na Markahan Modyul 3– “Karapatang Tatamasahin, Kaakibat ay Tungkulin” Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksiyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat:	Emma A. Jadie
Editor:	Jerry P. Ramirez at Ma. Leilani R. Lorico
Tagasuri:	Ana N. Calisura
Tagaguhit:	
Tagalapat:	Edsel D. Doctama, Katherine Obrero Cordora
Tagapamahala:	Gilbert T. Sadsad
	Francisco B. Bulalacao Jr.
	Grace U. Rabelas
	Ma. Leilani R. Lorico
	Imelda R. Caunca
	Marites B. Tongco

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education – Region V BICOL

Office Address: Regional Site, Rawis, Legazpi City 4500

Telefax: 0917-178-1288

E-mail Address: region5@deped.gov.ph

Araling Panlipunan

Ikaapat na Markahan – Modyul 3:

**“Karapatang Tatamasahin:
Kaakibat ay Tungkulin”**

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kani-kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

Alamin

May mga karapatan ang mamamayang Pilipino na isinabatas para sa matiwasay na pamumuhay ng bawat isa. Ngunit ang mga karapatan natin ay may mga kaakibat na tungkulin ding dapat sundin. Ang mga tungkuling ito ay mahalaga para sa kaunlaran ng ating sarili at ng ating bansa. Gaano kaya kahalaga ang pagtugon sa ating mga tungkuling kaakibat ng ating mga karapatan?

Lubos mong mauunawaan at mapahalagahan ang pagtupad sa ating mga tungkulin sa pamamagitan ng modyul na ito. Basahin at unawain ang mga pamantayan sa loob ng 5 minuto.

Pamantayang Pangnilalaman:

Naipamamalas ng mag-aaral ang pang-unawa at pagpapahalaga sa kanyang mga karapatan at tungkulin bilang mamamayang Pilipino.

Pamantayan sa Pagganap:

Ang mag-aaral ay nakikilahok sa mga gawaing pansibiko na nagpapakita ng pagganap sa kanyang tungkulin bilang mamamayan ng bansa at pagsasabuhay ng kanyang karapatan.

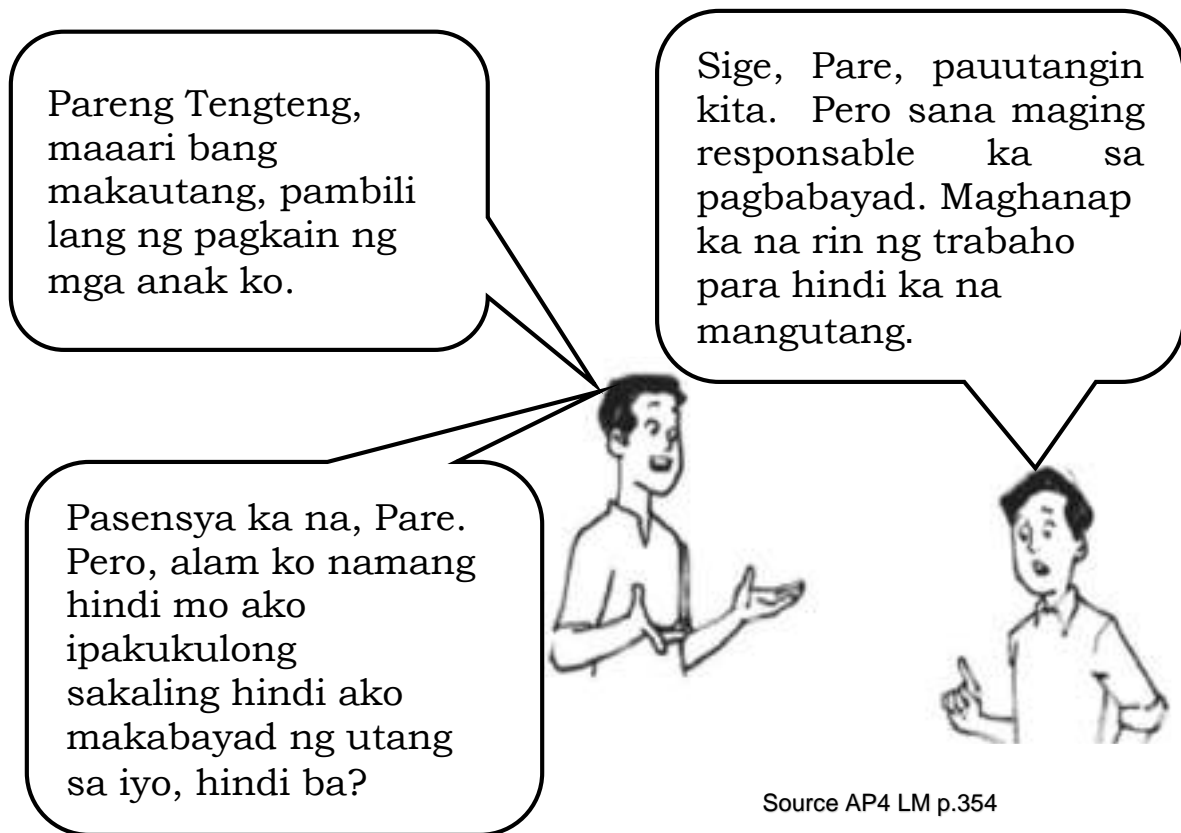
Sa araling ito, ikaw ay inaasahang:

1. Natatalakay ang konsepto ng karapatan at tungkulin;
2. Natutukoy ang mga tungkuling kaakibat ng mga karapatan;
3. Napapahalagahan ang pagtupad sa mga tungkulin.

Kamusta kaibigan? Narito akong muli upang gabayan ka sa iyong pagkatuto gamit ang modyul na ito. Sabay nating tuklasin ang bagong aralin.

Basahin at unawain ang usapan nina Tengteng at ng kanyang kaibigan.

Ang usapan ng magkaibigan ay nagpapakita ng pagkakaroon ng tungkulin ng mga tao sa kanyang kapwa sa oras ng pangangailangan gaya ng pagpapautang. Subalit sa kabila nito ay may tungkulin din ang pinautang na magbayad sa takdang oras na kanyang ipinangako.

Ano-ano pa kaya ang iba't ibang tungkuling kaakibat ng karapatan ng mga tao sa ating lipunan?

Alamin ang sagot dito sa gabay ng Modyul na ito.

Bago ka magsimula, subukin mo muna ang iyong kaalaman tungkol sa iyong mga tungkulin sa kapwa, sa sarili, sa bayan at sa Diyos.

Subukin

Basahin at unawain ang sumusunod na tanong. Piliin ang titik ng tamang sagot at isulat sa iyong sagutang papel. Gawin sa loob ng 5 minuto.

1. Paano mo maipapakita ang iyong pagpapahalaga bilang isang mamamayan ng ating bansa?
 - A. Ipagtatanggol ko ang kalayaan ng ating mga karatig-bansa.
 - B. Ipagmamalaki at tatangkilikin ko ang kultura ng ating bansa.
 - C. Yayakapin ko ang kultura ng ibang bansa at ikakahiya ang sarili kong kultura.
 - D. Tatangkilikin ko ang produkto ng ibang bansa dahil mas maganda ang mga ito kaysa produktong Pilipino.
2. Itinuturing na mga buhay na bayani ang mga frontliners na katuwang ng pamahalaan sa paglaban sa COVID-19. Anong tungkulin ang ipinakikita ng mga frontliners?
 - A. Tungkulin sa bansa
 - B. Tungkulin sa sarili
 - C. Tungkulin sa Diyos
 - D. Tungkulin sa watawat ng Pilipinas
3. Si Ana ay naglalakad nang marinig niya ang pagtugtog ng Lupang Hinirang sa kaharap na paaralan ng bahay nila. Ano ang nararapat niyang gawin?
 - A. Manatiling naglalakad
 - B. Huwag lamang itong pansinin
 - C. Magtago sa isang sulok at hintayin na matapos ito
 - D. Tumayo nang tuwid at tumingin sa watawat habang inaawit ang “Lupang Hinirang”.

4. Tungkulin ng bawat mamamayan na sumunod sa batas na ipinatutupad sa bansa. Bakit nagtatakda ang pamahalaan ng mga batas?
- A. upang magkaroon ng seguridad
 - B. upang maging mapayapa ang lugar
 - C. upang maging maunlad ang pamumuhay
 - D. Lahat ng nabanggit ay tama
5. Bilang bata at mag-aaral ay kailangan mong makipagtulungan sa mga programa at proyekto ng pamahalaan upang makamit ang pag-unlad nito. Magagawa natin ito sa pamamagitan ng pakikilahok sa iba't ibang proyekto ng pamahalaan gaya ng pangangalaga sa mga likas na yaman, kampanya laban sa ipinagbabawal na gamot at iba pa. Anong tungkulin ang ipinahihiwatig ng pahayag na ito?
- A. Paggalang sa watawat
 - B. Pagtatanggol sa bansa
 - C. Paggalang sa karapatan ng iba
 - D. Pagsunod sa batas at paggalang sa maykapangyarihan
6. Si Ramon ay may karapatang bomoto dahil siya ay nasa tamang edad na. Ano ang nararapat niyang gawin bilang isang mabuting botante?
- A. Iboto lang ang namimigay ng pera.
 - B. Iboto ang taong karapat-dapat sa tungkulin.
 - C. Iboto ang kanyang pinsan kahit na may masamang rekord sa barangay
 - D. Iboto ang kanyang ninong sa kasal kahit alam niyang wala itong sapat na kakayahan sa tinatakbuhan katungkulan
7. Napag-aralan mo sa iyong Araling Panlipunan na asignatura na ang lahat ay may karapatang magsalita at magpahayag ng saloobin. Ang mga mamamayang Pilipino ay may karapatang magpahayag ng kanilang mga saloobin ayon sa batas. Ano ang iyong tungkulin kaugnay ng nasabing karapatan?
- I. Magsasabi ako ng katotohanan.

- II. Sasagot-sagotin ko ang aking mga magulang kapag ako ay pinagagalitan.
- III. Pagsasabihan ko ng hindi maganda ang mga kaibigan sa tuwing ako ay natatalo sa laro.
- IV. Magsasalita ako nang hindi nakasasakit at nakasisira sa pagkatao ng aking kapuwa.

A. I at II B. III at IV C. I at III D. I at IV

8. Kilala si Boyet sa kanilang barangay na isang batang palaaway. Nawalan siya ng mga magulang dahil sa bagyong Ondoy. Sa kabila ng kaniyang pagiging matigas ang ulo, inampon pa rin siya ng kaniyang kapitbahay. Ano ang dapat niyang gawin?

- A. Magpakabait at sumunod sa mga tagubilin ng nag-ampon sa kaniya.
- B. Magpakita ng kabaitan sa nag-ampon sa kaniya ngunit hindi sa ibang tao.
- C. Maglayas sa bahay ng nag-ampon dahil hindi niya magawa ang nais niyang gawin.
- D. Ipagpatuloy ang pagiging pala-away dahil kailangan nilang tanggapin kung sino siya.

9. Ang pamilya ni Allan ay kilala at iginagalang sa kanilang lugar dahil ang kaniyang mga magulang ay nagtayo ng isang samahan na tumutulong sa mahihirap. Ano ang dapat niyang gawin?

- I. Tumulong sa samahan na itinayo ng kaniyang mga magulang.
- II. Ingatan ang kanilang pangalan sa pamamagitan ng pagiging mabuting tao.
- III. Gawin ang mga naisin kahit makasira ito sa pangalan ng kaniyang pamilya.
- IV. Pumunta sa ibang bansa upang hindi madungisan ang pangalan ng kaniyang pamilya.

A. I at II B. II at III C. I at IV D. III at IV

10. Si Mang Poleng ay naakusahan sa korte sa salang pamamaslang. Wala siyang pambayad sa abogado kaya binigyan siya ng abogadong magtatanggol sa kaniya. Ano ang dapat niyang gawin?
- A. Magpahanap ng isang sikat na abogado.
 - B. Sabihin sa abogado ang totoong nangyari.
 - C. Gumawa ng ibang kuwento ukol sa pangyayari.
 - D. Tanggihan ang abogado dahil kaya niya namang ipagtanggol ang sarili.

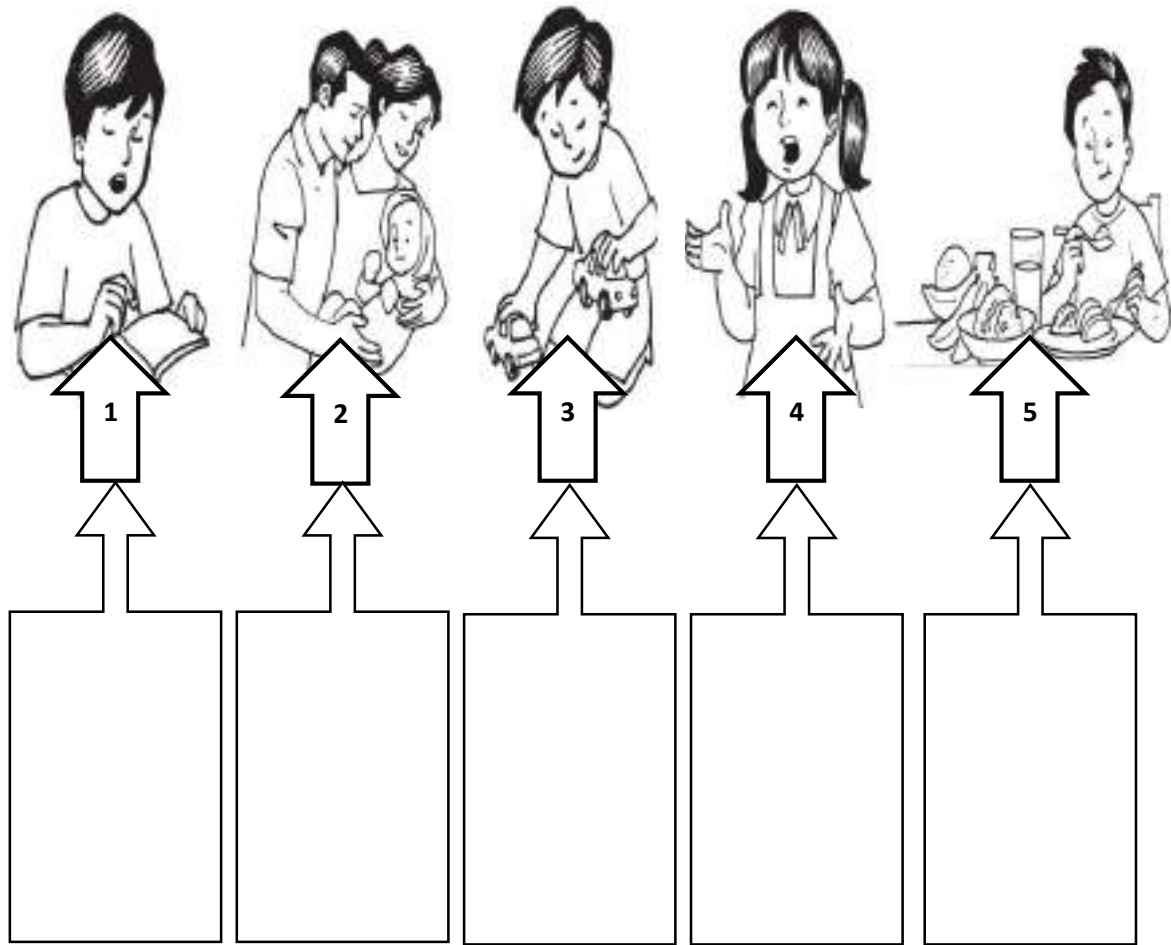
Aralin
1

**“Karapatang Tatamasahin,
Kaakibat ay Tungkulin”**

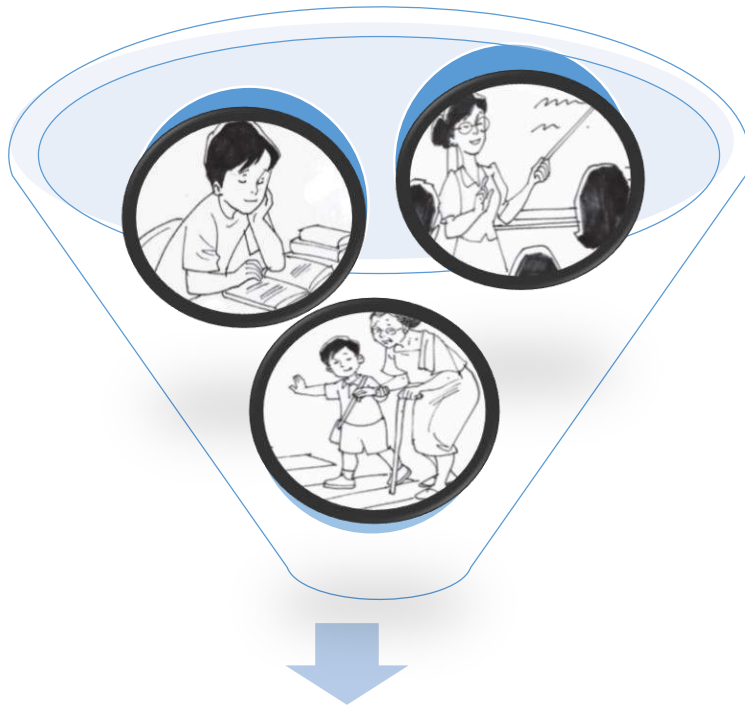
Balikan

Magbalik-aral ka muna sa pamamagitan ng pagsulat ng karapatan ng mga bata na ipinapakita sa bawat larawan sa ibaba. Isulat ang sagot sa sagutang papel. Gawin sa loob ng 5 minuto.

Tuklasin

Suriin ang mga larawan sa ibaba. Iugnay ang iyong sagot sa mga karapatang tinatamasa ng mga mamamayang Pilipino. Buuin ang isang salita mula sa mga titik sa ibaba na siyang paksa na ating pag-aaralan sa modyul na ito. Gawin ito sa loob ng 1 minuto sa iyong sagutang papel.

NGKUILNTU

Ano ang nabuo mong salita?
Ano ang kaugnayan nito sa
mga karapatang tinatamasa
ng bawat mamamayan?

Ano-ano ang mga tungkulin ng
mamamayan kaugnay ng kanilang
tinatamasang karapatan?
(Gawin sa loob ng 10 minuto sa
iyong sagutang papel.)

Suriin

Ang mga larawan sa Tuklasin ay nagpapakita ng mga tungkulin na dapat gampanan ng bawat mamamayan sa kaniyang sarili, sa kapuwa at sa bansa. Ang bawat karapatan na tinatamasa ng bawat mamamayan ay may kaugnay na tungkulin na dapat gampanan. Ilan sa mga tungkulin ng isang mamamayan ay ang pagmamahal sa bayan, pagtatanggol sa bansa, pagsunod sa mga batas, paggalang sa watawat at mga namumuno, pakikipagtulungan sa pamahalaan at paggalang ng karapatan ng iba.

Ang bawat mamamayan ay may karapatang pinangangalagaan ng ating mga batas. Mahalaga mo ring maunawaan na may hangganan ang mga karapatang ito at may mga tungkulin din tayong dapat tuparin para sa sarili, kapuwa at sa bansa. Dapat na maging responsable ang lahat ng mga mamamayan upang mapabuti at mapanatiling matiwasay ang pamayanan. Makatutulong din ang pagiging mapanagutan ng mga mamamayan sa pag-unlad ng ating bansa.

1. Tungkulin sa bayan/bansa

- Tungkulin ng bawat isa na maging tapat sa bayan at pangalagaan ang kapakanan nito.
- Tungkulin ng bawat mamamayang Pilipino na ipagtanggol ang bansa.

Pakikipaglaban para sa Kalayaan

2. Tungkulin sa pamahalaan

Tungkulin ng mamamayan na makipagtulungan sa mga programa at proyekto ng pamahalaan upang makamit ang pagunlad.

Pakikilahok sa Clean and Green Program ng pamahalaan

3. Tungkulin sa iba/kapwa

- Tungkulin nating igalang ang karapatan ng iba.
- Tungkulin nating hindi gumawa ng mga bagay na makasisira sa kapayapaan at kaligayahan ng ating kapuwa.

Pagpapakita ng paggalang sa iba gaya ng pagpila sa pagbili sa botika

4. Tungkulin sa Sarili

- Tungkulin nating alagaan ang ating sarili.
- Tungkuling paunlarin ang ating buhay at pag-aaral

Pagpapaunlad ng sarili

4. Tungkulin sa Diyos

- Tungkulin ng bawat isa na magpakita ng pagmamahal at pananampalataya sa Puong Maykapal
- Tungkuling sumunod sa mga alituntunin ng inanibang relihiyon

Pagpapakita ng pananampalataya Sa Diyos

Narito ang ilan sa mga karapatan at kaakibat na tungkulin na dapat nating pakatandaan.

Sa bawat karapatan na ating tinatamasa ay may pananagutan tayong dapat gampanan. Ang ilan sa mga ito ay mababasa sa talahanayang nasa ibaba.

Mga Karapatan ng mga Mamamayan	Mga Kaugnay na Tungkulin
Mabuhay at maging malaya	Magtrabaho upang kumita para sa mga pangangailangang pansarili at para sa pamilya
Bumoto sa tamang gulang	Piliin ang mga taong karapat-dapat sa panunungkulan
Mamili at umanib sa anomang relihiyon	Sumunod sa mga alituntunin ng inanibang relihiyon Igalang ang pananampalataya ng iba
Magkaroon ng mga ari-arian	Mapangalagaan ang ari-arian
Magsalita at magpahayag ng saloobin	Magpahayag nang hindi nakasasakit o nakasisira sa pagkatao ng kapuwa Magsabi ng katotohanan
Bumuo o sumapi sa isang samahan	Maging mabuting kasapi ng samahan at kapaki-pakinabang sa lipunan
Pumili ng propesyon o hanapbuhay	Gampanan nang buong husay ang napiling propesyon o hanapbuhay

May mga halimbawa ka pa bang naisip tungkol sa karapatan ng mga mamamayan at ang mga kaugnay nitong mga tungkulin?

Pagyamanin

Gawain A

Piliin ang angkop na tungkulin ng mamamayan na inilalarawan sa bawat sitwasyon sa pamamagitan ng pagguhit ng simbolo sa iyong sagutang papel. Gawin ito sa loob ng 3 minuto.

Pagmamahal sa bayan

Paggalang sa karapatan ng iba

Pagsunod sa batas

Paggalang sa watawat

Pagtatanggol sa bansa

Pakikipagtulungan sa pamahalaan

1. Masayang nakikilahok si Marie sa programang “Tapat Ko, Linis Ko” ng kanilang barangay.
2. Hindi pumayag si Jojo sa udyok ng kaniyang mga kaibigan na mangupit sa tindahan ng kaniyang tito.
3. Buong galang at pagmamalaking inaawit ni Rosa ang pambansang awit sa tuwing ito ay kanyang naririnig.
4. Sa tuwing bumibili ng sapatos si Luna ay palagi niyang pinipili ang mga yari sa Marikina dahil bukod sa magaganda na ay matitibay pa ang mga ito.
5. Si Henry ay sumali sa isang samahan na nagtataguyod ng turismong Pilipino upang makapaghikayat ng dayuhang turista sa bansa.

Gawain B

Basahin at unawin ang tanong sa bawat bilang. Isulat sa iyong sagutang papel ang titik ng tamang sagot. Gawin ito sa loob ng 3 minuto.

1. Nakita mong may kodigo ang iyong kaklase habang kayo ay may pagsusulit. Ano ang dapat mong gawin?
 - A. Magsasawalang-kibo na lang ako sa ginawa ng aking kaklase.
 - B. Makikikopya ako upang mataas ang makuha kong marka.
 - C. Sasabihan ko siya na hindi tama ang kanyang ginagawa.
 - D. Isusumbong ko siya sa aming guro kung hindi niya ako pakokopyahin.
2. Nagdudulot ng mabahong amoy at usok ang pagawaan ng plastik sa isang barangay. Kung isa ka sa mga opisyal ng nasabing barangay, ano ang dapat mong gawin?
 - A. Pagalitan ang may-ari ng pagawaan.
 - B. Ipaalam ito sa tanggapan ng punong lungsod o munisipyo.
 - C. Pulungin ang mga kabarangay at magrali sa tapat ng pagawaan.
 - D. Huwag na lang pansinin dahil hindi naman umaabot ang amoy sa bahay ninyo.
3. Si Juan ay dating pulis ngunit siya ay nagretiro na. Isang araw, nagkaroon ng kaguluhan sa kanilang barangay. Ano ang dapat gawin ni Juan?
 - A. Pagpapaluin ang mga nanggugulo.
 - B. Habulin ang lahat ng mga nanggulo sa lugar.
 - C. Huwag na itong pakialaman dahil hindi na siya pulis.
 - D. Awatin ang mga nanggugulo at tumawag ng ibang pulis.

4. May proyekto sa inyong barangay ukol sa pagre-*recycle* ng mga basura. Marami kayong iba't ibang basura sa inyong bahay. Ano ang iyong gagawin?
- A. Hahayaan ko ang mga basura sa bahay.
 - B. Dadalhin ko ang mga basura sa barangay upang i-*recycle*.
 - C. Ipagbibili ko ang mga basura sa *junk shop* para kumita ng pera.
 - D. Hihintayin ko ang trak ng basura para kunin ang mga basura.
5. Nagmamadali ka patungong paaralan dahil mahuhuli ka na. Para makatawid sa kalsada, kailangan mo munang maghintay sa hudyat na maaari na kayong tumawid. Ano ang dapat mong gawin?
- A. Sasabayan ko ang ibang taong tumatawid kahit wala pang hudyat sa tamang pagtawid.
 - B. Tatawid na ako dahil wala namang nakakakitang pulis.
 - C. Hihintayin ko ang hudyat sa tamang pagtawid.
 - D. Tatawid na ako kahit wala pang hudyat sa tamang pagtawid dahil mahuhuli na ako.

Gawain C

Isulat sa sagutang papel ang **K** kung ang isinasaad sa bilang ay karapatan, **T** kung tungkulin at **KT** kung parehong karapatan at tungkulin. Gawin ito sa loob ng 3 minuto.

1. Umuuwi si Mila sa kanilang lalawigan upang iboto ang kandidatong karapat-dapat sa posisyon.
2. Kahit mahirap ang kanilang buhay, pinagsisikapan ni Leonor na tapusin ang kaniyang pag-aaral.
3. Nagtayo si Myrna ng isang maliit na tindahan sa harap ng kanilang bahay.

4. Nagdadala si Luna ng mga basura tuwing Martes para sa *Eco Savers Program* ng kanilang paaralan.
5. Si Lola Ofelia ay binibigyan ng diskuwento sa biniling gamot sa botika.

Gawain D

Isulat sa sagutang papel ang kaakibat na tungkulin sa mga sumusunod na kalagayan. Gawin ito sa loob ng 5 minuto.

KALAGAYAN	KAAKIBAT NA TUNGKULIN
1. Si Anya ay tagapagbalita sa isang pahayagan.	
2. Nahalal si Joy na alkalde sa kanilang lungsod.	
3. Si Cherry ay napagkalooban ng pabahay ng pamahalaan.	
4. Namasyal sa Hongkong sina Roxanne.	
5. Nagtatag sina Aida ng isang samahan sa paaralan.	

Isaisip

Punan ng angkop na salita ang mga patlang upang makabuo ng konsepto mula sa iyong mga natutunan tungkol sa paksang aralin. Isulat ang iyong sagot sa sagutang papel. Gawin ito sa loob ng 5 minuto.

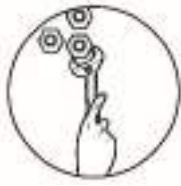
May mga tungkulin ang bawat mamamayan na dapat _____1_____ kaugnay ng mga karapatang tinatamasa bilang mamamayan.

Kabilang sa mga tungkulin o pananagutan ng mga mamamayan ay ang mga sumusunod: _____2_____ sa bayan, _____3_____ sa kalayaan ng bansa _____4_____ sa batas at mga may kapangyarihan, _____5_____ sa pamahalaan at _____6_____ sa mga karapatan ng iba at sa watawat.

Ang bawat _____7_____ ay may katumbas na _____8_____ na dapat gampanan para sa _____9_____ ng sarili, upang maging mapayapa ang pamayanan, at upang maging kaagapay ng bansa sa _____10_____.

Alam kong marami ka na namang nalaman tungkol sa mga tungkulin ng isang mamamayan. Inaasahan kong maisabuhay mo ang iyong natutunan sa ating aralin.

Isagawa

Basahin ang bawat sitwasyon at tanong sa ibaba. Isulat ang kaugnay na tungkulin sa iyong sagutang papel. Gawin ito sa loob ng 5 minuto.

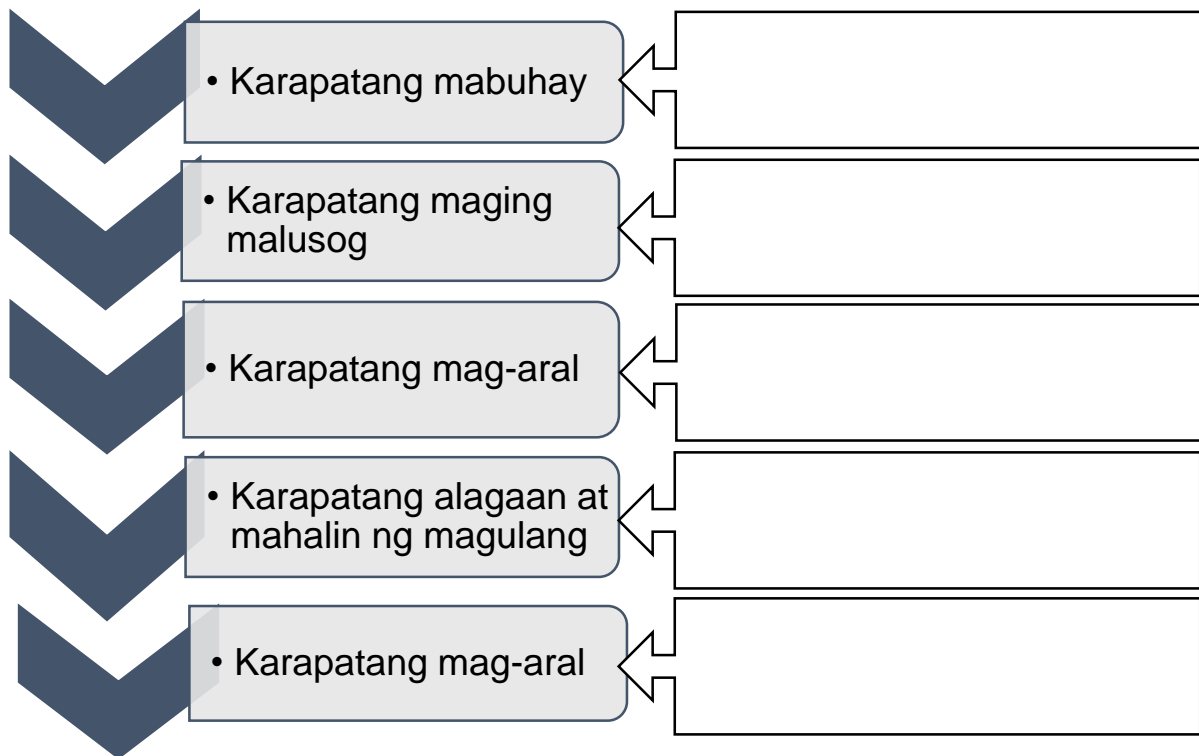
1. Ang ating pamahalaan ay naglalaan ng badyet para sa libreng edukasyon ng mga mamamayan. Paano mo ito mapahahahalagahan?
2. Ang mga mamamayan ay may kalayaang maglakbay sa ibang panig ng Pilipinas at mundo. Ano-anong mga tungkuling kaugnay ng karapatang ito?

Tayahin

Pagtataya A:

Punan ang graphic organizer ng iyong mga tungkulin ayon sa iyong mga karapatan. Isulat ang sagot sa sagutang papel. Gawin sa loob ng 5 na minuto.

Pagtataya B:

Piliin at isulat ang titik ng tamang sagot sa sagutang papel. Gawin sa loob ng 5 minuto.

1. Masayang nagkukuwentuhan sina Mercy at Sam. Sa kabilang silid ay natutulog ang may-sakit nilang kapatid. Ano ang pinakamabuti nilang gawin?
 - A. Itigil na nila ang kanilang kuwentuhan.
 - B. Ituloy ang kasayahan dahil karapatan nilang maging masaya.
 - C. Hinaan ang kanilang mga boses upang hindi makaabala sa maysakit.
 - D. Ituloy ang kuwentuhan dahil karapatan nilang ihayag ang kanilang damdamin.
2. Madalas na walang pambili ng pagkain si G. Tonyo para sa kaniyang pamilya dahil wala siyang trabaho. Ano ang dapat niyang gawin?
 - A. Magpalimos sa daan.
 - B. Magsawalang kibo na lamang
 - C. Maghintay ng tulong na ibibigay
 - D. Maghanap ng pagkakakitaan.

3. Ibinili si Rhoa ng kaniyang tatay ng bagong *gadget*. Dahil sa kasabikan ay araw-araw niya itong ginagamit sa paglalaro. Tama ba ang ginagawa ni Rhoa?
- A. Oo, dahil karapatan niyang maglaro.
 - B. Hindi, dahil baka masira agad ang laruan.
 - C. Oo, dahil ngayon lang siya nagkaroon ng *gadget*.
 - D. Hindi, dahil kailangan niya ring mag-aral at tumulong sa gawaing bahay.
4. Dahil hindi kayang pag-aralin ng kaniyang mga magulang si Ludy, sinagot ng kaniyang tita sa Maynila ang kaniyang matrikula. Hindi kasama rito ang iba pang gastusin gaya ng pamasahang at mga gamit sa pag-aaral. Ano kaya ang maaari niyang gawin?
- A. Huminto na lang sa pag-aaral.
 - B. Mag-aral sa umaga at mamalimos sa gabi.
 - C. Maghanap ng pagkakakitaan upang masuportahan ang pag-aaral.
 - D. Pilitin ang kaniyang tita na bigyan siya ng karagdagang pera.
5. Binibigyan ng pera si Ana bilang pambaon sa kanyang pag-aaral ng kanyang ina. Lagi siyang pinaaalalahanan na masustansiyang pagkain ang kanyang bilhin sa kantina. Ano ang dapat gawin ni Ana?
- A. Ibili ng laruan ang pera dahil kakaunti lamang ang kaniyang mga laruan.
 - B. Bumili ng sopas at tinapay dahil tungkulin niyang sumunod sa kaniyang mga magulang.
 - C. Bumili ng *junk food* dahil masustansiyang pagkain naman ang lagi niyang kinakain sa bahay.
 - D. Ibayad ang pera sa *computer shop* dahil hindi siya papayagang maglaro nito pag-uwi ng bahay.

Karagdagang Gawain

Gumawa ng poster na nagpapakita ng iyong mga karapatan bilang isang mag-aaral. Ipakita ang iyong nagawa sa iyong magulang o nakatatandang kapatid upang bigyan ng angkop na marka. Gawin ito sa loob ng 5 minuto sa isang buong papel.

Rubrik sa paggawa ng poster:

Puntos	Pamantayan
5	Kumpleto ang detalye at napakalinaw ng mensahe ng poster na iginuhit.
4	May sapat na detalye at malinaw na intensiyon sa mensahe ng Poster na iginuhit.
3	May kaisipan ngunit kulang ang detalye at di gaanong malinaw ang mensahe ng poster na iginuhit.
2	Di ganap ang pagkabuo, kulang ang detalye at di-malinaw ang mensahe ng poster na iginuhit.

Susi sa Pagwawasto.

<p>Subukin:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A 2. A 3. D 4. D 5. D 6. B 7. D 8. A 9. A 10. B <p>BALIKAN:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nagpapakita ng pananampalatay a sa Diyos 2. Masayang pamilya 3. Batang nag-aaral 4. Mga nagpoprotesta 5. Mag taong bumuboto 6. Isang propesyonista <p>Tuklasin: Sagot: TUNGKULIN</p> <p>ISAISIP:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gamparin 2. Pagmamahal 3. Pagtatanggol 4. Pagsunod 5. Pakikipagtulungan 6. Pagalang 7. Karapatan 8. Tungkulin 9. Ikabubuti 10. Pag-unlad 	<p>PAGYAMANIN :</p> <p>Gawain A:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2. 3. 4. 5. <p>PAGYAMANIN</p> <p>Gawain B:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. C 2. B 3. D 4. C 5. C <p>PAGYAMANIN</p> <p>Gawain C:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. KT 2. KT 3. K 4. T 5. K <p>Gawain D.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Magsabi ng katotohanan 2. Gawin nang tapat ang tungkulin 3. Sinupin nang maayos 4. Sundin ang mga batas 5. Maging mabuting kasapi <p>TAYAHIN A</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Maging mabuting mamamayan 2. Kumain ng masusustansiyang pagkain 3. Mag-aral ng Mabuti 4. Igalang ang magulang 5. Maglaro sa tamang oras. Maglaro ng mga angkop sa iyong edad. <p>Accept possible answers</p> <p>TAYAHIN B</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. C 2. D 3. D 4. C 5. B
---	---

Sanggunian

Adriano et.al., *Araling Panlipunan 4 Kagamitan ng Mag-aaral*, Pilipinas: Vibal Group Inc. 2015 pp. 354–361

K to 12 – AP4KPB-IVc-3

Pelingo, Lazelle Rose & Sablaon, Ela Rose. (). *Ang Lahing Pilipino, Dakila at Marangal* 6. Rex Book Store, Inc. (pp. 49–50).

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

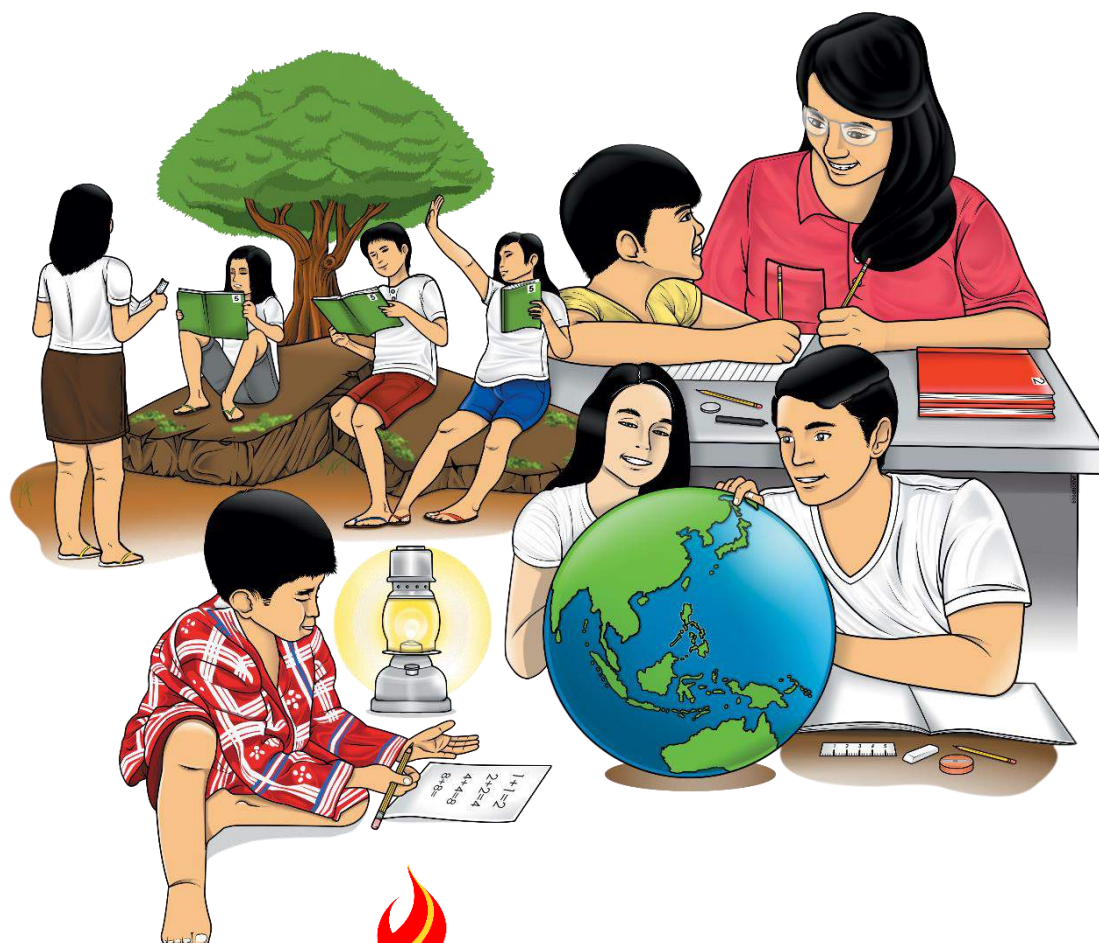
Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph

Araling Panlipunan

Ikaapat na Markahan – Modyul 4

Kagalingang Pansibiko: Kailangan natin ito!

Araling Panlipunan – Ikaapat na Baitang

Alternative Delivery Mode

Ikaapat na Markahan – Modyul 4: Kagalingang Pansibiko: Kailangan Natin ito! Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksiyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat:	Iren A. Nuñez
Editor:	Jerry P. Ramirez at Ma. Leilani R. Lorico
Tagasuri:	Ana N. Calisura
Tagaguhit:	
Tagalapat:	Edsel D. Doctama, Florendo S. Galang
Tagapamahala:	Gilbert T. Sadsad Francisco B. Bulalacao Jr. Grace U. Rabelas Ma. Leilani R. Lorico Imelda R. Caunca Marites B. Tongco

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education – Region V Bicol

Office Address: Regional Site, Rawis, Legazpi City 4500

Telefax: (052) 482-0046

E-mail Address: region5@deped.gov.ph

Araling Panlipunan

Ikaapat na Markahan – Modyul 4

Kagalingang Pansibiko:

Kailangan Natin ito!

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kani-kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

Alamin

Sa nakaraang mga modyul, ating napag-aralan ang kahalagahan ng karapatan at tungkulin ng mga mamamayan. Nalaman mo na may mga karapatan ang bawat tao bilang pagpapahalaga sa kanilang dignidad. Natutunan mo rin na ang bawat karapatang ito ay may kaakibat na tungkulin o pananagutan. Kung gagampanan nating mabuti ang ating mga tungkulin, mas magiging payapa at matiwasay ang lipunang ating kinabibilangan.

Sa modyul na ito, pag-aaralan natin ang kahulugan ng kagalingang pansibiko at ang kahalagahan nito sa isang bansa. Susubukin natin tayahin ang ating kamalayang pansibiko sa gabay ng aralin na ito.

Pamantayang Pangnilalaman

Ang mag-aaral ay naipamamalas ang pang- unawa sa pagpapahalaga sa kanyang mga karapatan at tungkulin bilang mamamayang Pilipino.

Pamantayan sa Pagganap

Ang mag-aaral ay nakikilahok sa mga gawaing pansibiko na nagpapakita sa kanyang pagganap sa kanyang tungkulin bilang mamamayan ng bansa at pagsasabuhay ng kanyang karapatan.

Pamantayan sa Pagkatuto

Gabay ang modyul na ito, ikaw ay inaasahang:

1. Naipaliliwanag ang mga gawaing lumilintang sa kagalingan pansibiko.
2. Naipaliliwanag ang kahalagahan ng kagalingang pansibiko ng mga mamamayan.
3. Natataya ang sariling kamalayang pansibiko sa pamamagitan ng mga Gawain.

Kumusta? Ikinagagalak kong makasama kang muli sa modyul na ito. Handa akong samahan kang tuklasin ang tungkol sa kahalagahan ng kagalingang pansibiko sa isang bansa. Handa ka na ba sa mga gawain? Tara, at atin nang simulan!

Subukin

Basahing mabuti ang mga sumusunod na katanungan. Pagkatapos ay isulat ang titik ng tamang sagot sa iyong sagutang papel. Gawin ito sa loob ng 5 minuto.

1. Ang mga mag-aaral ay inimbitahang dumalo sa isang programa sa paaralan. Sisimulan ang programa sa pag-awit ng 'Lupang Hinirang'. Kung ikaw ay kasama sa mga mag-aaral na dumalo, ano ang dapat mong gawin?
 - A. Huwag kumibo ngunit magmasid.
 - B. Sumali sa mga nagkukuwentuhang mag-aaral.
 - C. Sawayin ang mga nagkukuwentuhang mag-aaral.
 - D. Pagsabihan ang mga nagkukuwentuhan na tumahimik muna at lumahok sa pag-awit.
2. Nakita mong hirap na naglalakad ang isang matandang babae sa kalye. May mga bitbit itong pinamili. Ano ang gagawin mo?
 - A. Alalayan ang matanda. Tulungan ang matandang babae na bitbitin ang mga pinamili.
 - B. Pabayaan na lamang ang matandang babae at huwag pansinin.

- C. Sabihan ang matandang babae na mag-ingat sa paglalakad.
 - D. Maghanap ng ibang taong na tutulong sa matandang babae.
3. Tila nakalimutan ni Lolo Mino ang daan pauwi. Paikot-ikot siya sa mga kapitbahay. Ano ang gagawin mo?
- A. Hanapin ang pamilya ni Lolo Mino upang maiuwi siya.
 - B. Tanungin si Lolo Mino upang maiuwi siya.
 - C. Pabayaan na lang ang matanda.
 - D. Ipagbigay-alam ito sa pulis.
4. Katatapos lamang ng malakas na bagyo sa inyong lugar. Tulong-tulong ang mga tao sa inyong pamayanan upang maglinis. Ano ang gagawin mo?
- A. Manood sa mga taong naglilinis.
 - B. Manatili sa kuwarto at magpahinga.
 - C. Gawin ang makakaya upang makatulong sa paglilinis
 - D. Magpakuha ng mga larawan at i-post sa facebook ang kaganapan.
5. Magpapakain para sa mga batang lansangan ang organisasyong pangkababaihan na kinabibilangan ng iyong ina sa inyong lugar. Ano ang maaari mong maitulong?
- A. Tumulong sa paghahanda at pagpapakain ng mga batang lansangan.
 - B. Magboluntaryo na tutulong sa susunod na proyekto ng organisasyon.
 - C. Makikain kasama ng ibang mga bata.
 - D. Umuwi na lamang upang hindi makagulo.

B. Suriin ang mga sumusunod na sitwasyon Iguhit sa sagutang papel ang puso ♡ kung nagpapakita ito ng kagalingang pansibiko at bilog ○ naman kung hindi.

1. Si Bb. Ramos ay matiyagang tinutulungan ang mga batang lansagan na bumasa at sumulat.
4
2. Si Rey ay madalas na nag-iiwan ng kanyang basura kung saan-saan.
3. Nagbigay ng donasyon ang pamilya ni Isko sa mga nasalanta ng bagyo sa Cagayan.
4. Hindi pinansin ni Lita ang kanyang ina na humingi sa kanya ng tulong sa pagbitbit ng mga pinamili
5. Kusang-loob na nakiisa ang mga mamamayan sa programa ng barangay.

Aralin

1

Kagalingang Pansibiko: Kailangan Natin to!

Balikan

Tukuyin kung anong tungkulin ang inilalarawan sa bawat bilang. Sipiin ang tamang sagot sa kahon sa ibaba at isulat sa iyong sagutang papel. Gawin ito sa loob ng 3 minuto.

1. Huminto at nanatiling nakatayo nang tuwid si Johnny habang inaawit ang Lupang Hinirang.

2. Sumali si Alma sa proyekto ng kanilang barangay na *Muling Pagtatanim*.
3. Malugod na binati ng mga mamamayan ang mga pinuno ng barangay nang makasalubong nila sa pamilihan.
4. Isinuplong ni Mang Tonyo sa barangay ang mga mangingisdang gumagamit ng dinamita sa kanilang lugar.
5. Tinatangkilik ni Ada ang mga gawang Marikina kaysa mga *imported na sapatos*.

Pagsunod sa batas

Paggalang sa Watawat

Pagmamahal sa bayan

Paggalang sa May Kapangyarihan

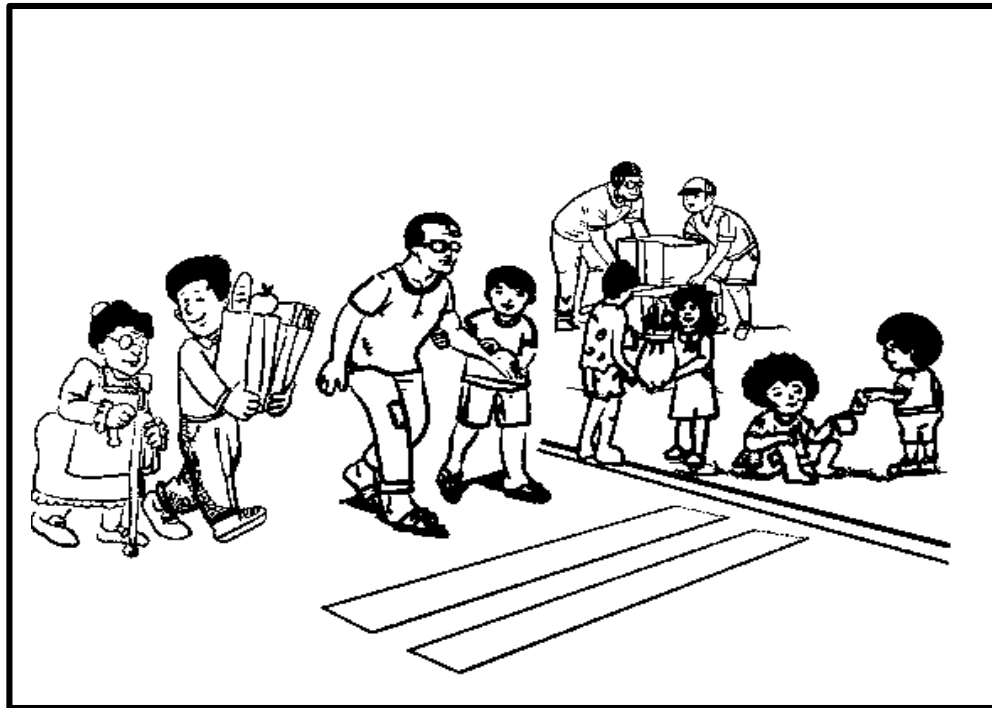
Pakikipagtulungan sa Pamahalaan

Mahalagang balikan ang nakaraang aralin sapagkat may kaugnayan ito sa bago nating matutunan. Tiyak kong marami ka na namang matututunan.

Tuklasin

Pag-aralan at suriin ang larawan.

1. Ano-anong mga gawain ang ipinapakita sa larawan?
2. Anong gawain sa larawan ang iyong naisagawa?

Bilang bata, paano ka nakatutulong sa iyong kapuwa? Sapat bang matupad natin ang ating mga tungkulin bilang mamamayan? Sagutin natin ang mga katanungang ito sa gabay ng modyul.

Suriin

ANG KAGALINGANG PANSIBIKO

Ang maagap na pagtugon sa tungkulin at maayos na pagganap sa mga tungkulin ay ilan sa mga salik sa pagkakaroon ng kagalingang pansibiko.

Ang kagalingang pansibiko ay isang sitwasyon kung saan taglay ng mga mamamayan ang kamalayang may pananagutan sila sa kanilang kapuwa.

Ito ang pinakamataas na kabutihang makakamit at mararanasan ng mga mamamayan. Ang kabutihang ito ay natatamasa sapagkat nanggagaling sa kagyat na pagtugon at pagmamalasakit ng kapuwa mamamayan na kusang inihahandog ng indibidwal na may pagkukusa at walang hinihinging kapalit.

Mahalaga ang kagalingang pansibiko dahil tinitiyak nitong ang bawat mamamayan ay nabubuhay nang matiwasay at payapa. Higit na mapapadali ang serbisyo publiko kung ang bawat isa ay handa sa paglilingkod at pagtulong. Mas malawak ang maaabot kung nagtutulungan ang mga tao para mapahusay ang kalagayan

ng lahat lalo na ang mahihirap. Ipinapakita nito ang pinakamataas na antas ng pakikipagkapwa. Sa pagganap ng mga tungkulin sa lipunan, ang mga mamamayang may kamalayang pansibiko ay higit na nakatutuwang ng pamahalaan sa kanilang programa.

Karaniwang sinasakop ng kagalingang pansibiko ang mga usaping may kaugayan sa pangangailangan ng tao tulad ng edukasyon, kalusugan, kalikasan, hanapbuhay at iba pa.

**Ang taong may
kagalingang pansibiko
ay...**

may masidhing pagnanasang
makapaglingkod sa kapuwa
nang taos sa puso

tumutugon sa pangangailangan
ng kapuwa kahit hindi
pagsabihan ng iba.

kusang loob na tumutulong sa
mga nangangailangan.

may pagmamalasakit sa
kapakanan ng nakararami.

laging handa sa pagtulong sa
mga nangangailangan nang
walang inaasahang kapalit.

Mahalaga ang pagkakaroon ng kagalingang pansibiko dahil tanda ito ng kakayahan ng isang lipunang namumuhay nang matiwasay, may pagmamalasakit sa kapuwa, at nangunguna sa kaunlaran. Ang bawat isa ay gumaganap ng kanilang mga tungkulin sa kapwa at sa bansa ng walang pag-aalinlangan. Sa pamamagitan ng gawaing pansibiko, napaglilingkuran ang lahat lalo na ang mga nangangailangan sa lipunan.

Sa palagay ko ay naunawaan mo nang mabuti ang kahalagahan ng pagkakaroon ng kagalingang pansibiko. Handa ka sa mga gawain na susubok ng iyong natutunan.

Pagyamanin

A. Suriin ang mga sumusunod na sitwasyon. Lagyan ng TSEK (\checkmark) kung nagpapakita ng kagalingang pansibiko at EKIS(X) kung hindi. Gawin ito sa iyong sagutang papel sa loob ng 2 minuto.

- _____ 1. Pag-alam sa mga kakayahan ng mga kandidato sa halalan.
- _____ 2. Pagbibigay ng donasyon sa mga nasalanta ng sakuna.
- _____ 3. Pangangisda gamit ang dinamita.
- _____ 4. Pagtulong sa programa ng pamahalaan para sa mga batang lansangan.
- _____ 5. Pagkukusang loob na tumulong sa *outreach program* sa bahay-ampunan.
- _____ 6. Pagsali sa programang Muling Pagtatanim ng mga puno.
- _____ 7. Paggamit ng labis na tubig sa mga gawaing bahay.
- _____ 8. Panlilibre sa barkada sa iba-ibang kainan.
- _____ 9. Pagbili ng tiket at pagdalo sa isang *benefit show*.
- _____ 10. Pagsasawalang kibo sa pangangailangan ng iba.

B. Basahin at unawain ang bawat sitwasyon. Sagutin ang mga tanong sa iyong sagutang papel. Gawin ito sa loob ng 5 minuto.

1. Narinig mo na may paparating na bagyo at maaaring tamaan nang matindi ang inyong lugar. Paano mo maipapakita ang iyong kamalayan sa kagalingang pansibiko?
2. Nangangamoy na ang inyong mga basura ngunit hindi mo ito mailabas dahil hindi pa araw ng paghahakot sa mga ito. Ano ang dapat mong gawin?
3. Maraming pamilya ang nasalanta ng bagyo sa inyong karatig-probinsya. Ano ang maaari mong gawin upang maipamalas ang iyong kagalingang pansibiko?
4. Nakita mong sinusunog ng iyong kapatid ang mga plastik na pinagkainan ninyo ng mga sitsirya. Ano ang dapat mong gawin?
5. Napanood mo sa telebisyon ang lawak ng pinsalang dulot ng lindol sa Tacloban. Marami ang nangangailangan ng pagkain, gamot at damit. Ano ang maaari mong gawin?

Isaisip

Sipiin sa kahon ang angkop na mga salita upang mabuo ang diwa ng talata. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel. Gawin ito sa loob ng 5 minuto.

Ibinibigay

Kamalayan

Mamamayan

Pagkukusa

Kapalit

Kagalingang Pansibiko

Pananagutan

paglilingkod

Ang _____(1)_____ ay isang sitwasyon kung saan taglay ng mga _____(2)_____ang _____(3)_____ na may _____(4)_____ sila sa kanilang kapuwa. Isang uri ng pagkilos o _____(5)_____ na ibinibigay nang may _____(6)_____ at walang inaasahang anumang _____(7)_____.

Sadyang mahusay at nakaabot ka sa bahaging ito. Tandaan na maaari mong ipamalas ang iyong kagalingang pansibiko kahit ikaw ay bata pa.

Isagawa

A. Suriin ang iyong sariling kamalayan sa kagalingang pansibiko sa pamamagitan ng paglalagay ng TSEK (✓) sa angkop na hanay. Gawin ito sa loob ng 3 minuto sa sagutang papel.

A.Sa Paaralan..	Madalas	Minsan	Hindi
1. Isa akong mabuting mag-aaral sa aking guro at mga kamag-aral.			
2. Ginagawa ko ang aking mga tungkulin bilang isang mag-aaral.			
3. Isinasaalang –alang ko ang kapakanan ng aking kamag-aral bago ang sarili ko.			
B. Sa Kalikasan			
1. Nagmamalasakit ako sa mga bagay na may buhay sa aking paligid.			
2. Tinatapon ko ang aking basura sa tamang lalagyan.			
3. Sinisikap kong makibahagi sa mga programang pangkalikasan sa aming paaralan o barangay.			
C. Sa Kabuhayan			
1. Nagbibigay ako ng tulong sa mga nangangailangan sa aming lugar.			
2. Nakikiisa ako sa mga proyektong isinusulong ng aming barangay para sa kabutihan ng aming mga kabarangay.			

B. Sa iyong munting paraan, paano mo maipapamalas ang iyong kamalayan sa kagalingang pansibiko? Gumuhit ng larawan at kulayan ito sa iyong sagutang papel. Gawin ito sa loob ng 5 minuto.

Ako bilang may kamalayang pansibiko

Rubrik sa paggawa ng output

Maaari mong tanungin ang iyong mga kasambahay na bigyan ka ng grado sa nagawang output gamit ang rubriks sa ibaba.

Puntos Pamantayan

- 5 - Kumpleto ang detalye at napakalinaw ng mensahe ng larawang iginuhit.
- 4 - May sapat na detalye at malinaw na intensiyon sa mensahe ng larawang iginuhit.
- 3- May kaisipan ngunit kulang ang detalye at di gaanong malinaw ang mensahe ng larawang iginuhit.
- 2- Di ganap ang pagkabuo, kulang ang detalye at di-malinaw ang mensahe ng larawang iginuhit.

Tayahin

Basahin at unawain ang bawat pangungusap. Piliin ang titik ng tamang sagot at isulat sa iyong sagutang papel. Gawin ito sa loob ng 5 minuto.

1. Nasira ang bahay ng pamilyang Santos dahil sa lindol. Wala silang matutuluyan. Ano ang maaari mong gawin?
 - A. Hayaan silang tumira sa kalye.
 - B. Huwag ng makialam sa problema nila.
 - C. Ipagbigay-alam ang kanilang kalagayan sa inyong kapitan.
 - D. Patirahin muna sila sa may kulungan ng inyong alagang hayop.

2. Si Lola Anding na 78 taong gulang ay mag-isang naninirahan sa kanyang bahay. Nasa malalayong lugar ang kanyang mga kaanak. Napansin mong lagi siyang malungkot at nakatingin sa malayo. Ano ang maaari mong gawin?
 - A. Layuan si Lola Anding at baka nababaliw na ito.
 - B. Hayaan ang mga kamag-anak ni Lola Anding na maalala siya.
 - C. Puntahan si Lola Anding tuwing may pagkakataon at kumustahin ito.
 - D. Tingnan na lang si Lola Anding at ipagpatuloy ang ginagawa.

3. Habang ikaw ay naglalaro ay nakita mong nadapa ang isang batang malapit sa iyo. Ano ang gagawin mo?
 - A. Iiwasan ang bata baka ikaw pa ang masisi ng magulang.
 - B. Ipagpapatuloy ang paglalaro kasama ang mga kaibigan.
 - C. Tutulungan ang bata na tumayo at patatahanin ito.
 - D. Pagsasabihan ang bata na umuwi na sa kanila.

4. Hinahabol ng aso ng kapitbahay ninyo ang isang babaeng nagtitinda. Ano ang gagawin mo?
- A. Pagtatawanan lang ito.
 - B. Pagbabatuhin ang aso
 - C. Hahayaan na lang ang kapitbahay na mapansin ito.
 - D. Tatawagin ang kapitbahay at ipaalam ang nangyayari.
5. Nakita mong sama-samang naglilinis ang mga kapitbahay mo para sa proyektong *Clean and Green* ng inyong barangay. Ano ang gagawin mo?
- A. Makikipaglaro sa kapatid.
 - B. Magkukunwaring walang alam sa nangayari.
 - C. Gagawin kung ano ang maaaring magawa para sa proyekto.
 - D. Pagsasabihan ang kapatid na tumulong sa nagaganap na proyekto ng barangay.
- B. Suriin ang mga sumusunod na sitwasyon. Lagyan ng masayang mukha 😊 kung nagpapakita ito ng kagalingang pansibiko at malungkot na mukha ☹ naman kung hindi
- 1. Si Roy na hinahayaan lang na mangamoy ang basura sa harapan ng bahay nila.
 - 2. Maingat na tinulungan ni Dina ang isang matanda sa pagtawid sa kalsada.
 - 3. Walang habas na pinagpuputol ni Mang Kanor ang mga puno sa kanilang bakuran para ibenta.
 - 4. Mabilis na ipinaalam ng kapitan sa mga mamamayan nito ang paparating na malakas na bagyo sa kanilang lugar.
 - 5. Pinagtulungan ng magkaibigang buhatin ang mabigat na dala ng isang matandang babae.

Kumusta ang iyong marka sa gawain? Tiyak kong marami tayong natutunan sa araling ito.

Karagdagang Gawain

GAWAIN 1

Gumawa ng slogan na may kaugnayan sa kagalingang pansibiko sa iyong sagutang papel. Ipabasa ang iyong nagawa sa iyong magulang o nakatatandang kapatid upang bigyan ng angkop na marka. Gawin ito sa loob ng 5 minuto.

GAWAIN 2

Maghanap ng larawan na nagpapakita ng kagalingang pansibiko. Gupitin at idikit ito sa iyong sagutang papel. Sumulat ng maikling pagpapaliwanag dito. Gawin ito sa loob ng 5 minuto.

Rubriks sa Pagbibigay ng Marka sa Islogan at output

Maaari mong tanungin ang iyong mga kasambahay na bigyan ka ng grado sa nagawang islogan at output gamit ang rubriks sa ibaba.

Puntos

Kaangkupan sa tema	
Orihinalidad	
Mensahe ng islogan/output	
Pagkakabuo	

- 5 - napakahusay..... Pinag-isipan, malinaw ang detalye, angkop sa paksa, angkop sa pamantayan
- 4 - mahusay May sapat na detalye, angkop sa paksa, angkop sa pamantayan
- 3 - katamtaman Maayos ang ginawa, medyo angkop sa paksa at naaayon sa pamantayan
- 2 - di- gaanong mahusay ... May kaisipan, di gaanong malinaw ang mensahe, di angkop sa pamantayan
- 1 - sadyang di mahusay Di nabuo ang kaisipan, di malinaw ang mensahe at di nakasunod sa pamantayan.

Binabati kita at matagumpay mong natapos ang modyul na ito! Maaari mo na ngayong simulan ang susunod na modyul.

Susi sa Pagwawasto

TKLASIN

1. Nagpapakita ng pagtulong sa mga nangangailangan
2. Depend sa sagot ng bata.

PAYAMANIN

- A. 1. ✓ 2. ✓ 3. X 4. ✓ 5. ✓ 6. ✓ 7. X 8. X 9. ✓ 10. X

- B. 1. Ibahagi ang nalaman sa mga kapitbahay upang

makapaghanda.

2. Gumawa ng hukay at ibaon ang nabubulok na basura.

3. Sisikapin kong makapagbigay ng tulong mula sa aking ipon.

4. Sasabihin ko sa kapatid ko ang masamang dulot ng

pagusunog ng basura.

5. Magbibigay ako ng mga luma ngunit maayos pang damit para

may magamit.

(Tanggapin ang iba pang sagot)

ISAISIP

1. Kagalingang Pansibiko

2. Mamamayan

3. Kamalayan

4. Panagtutan

5. paglilingkod

ISAGAWA

- A. Depend sa sagot ng mga bata.
- B. Gamitin ang rubrik sa pagbibigay ng marka.

Tayahin

A.	1. C	2. C	3. C	4. D	5. C
B.	1. C	2. C	3. C	4. D	5. C

KARAGDAGANG GAWAIN

Gawain 1.

Tingnan ang Rubriks sa paggawa ng islogan

Gawain 2

Tingnan ang Rubriks sa pagbibigay ng marka.

SUBUKIN

A. 1. D 2. A 3. A 4. C 5. A B. 1. ☒ 2. ☐ 3. ☒ 4. ☐ 5. ☒

BALIKAN:

1. Paggalang sa Watawat
2. Pakikipagtulungan sa Pamahalaan
3. Paggalang sa May Kapangyarihan
4. Pagsunod sa batas
5. Pagmamahal sa Bayan

Sanggunian

Department of Education. Araling Panlipunan 4, Learner's Materials. Pasig City: Instructional Materials Secretariat (DepEd-IMCS), 2015.

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

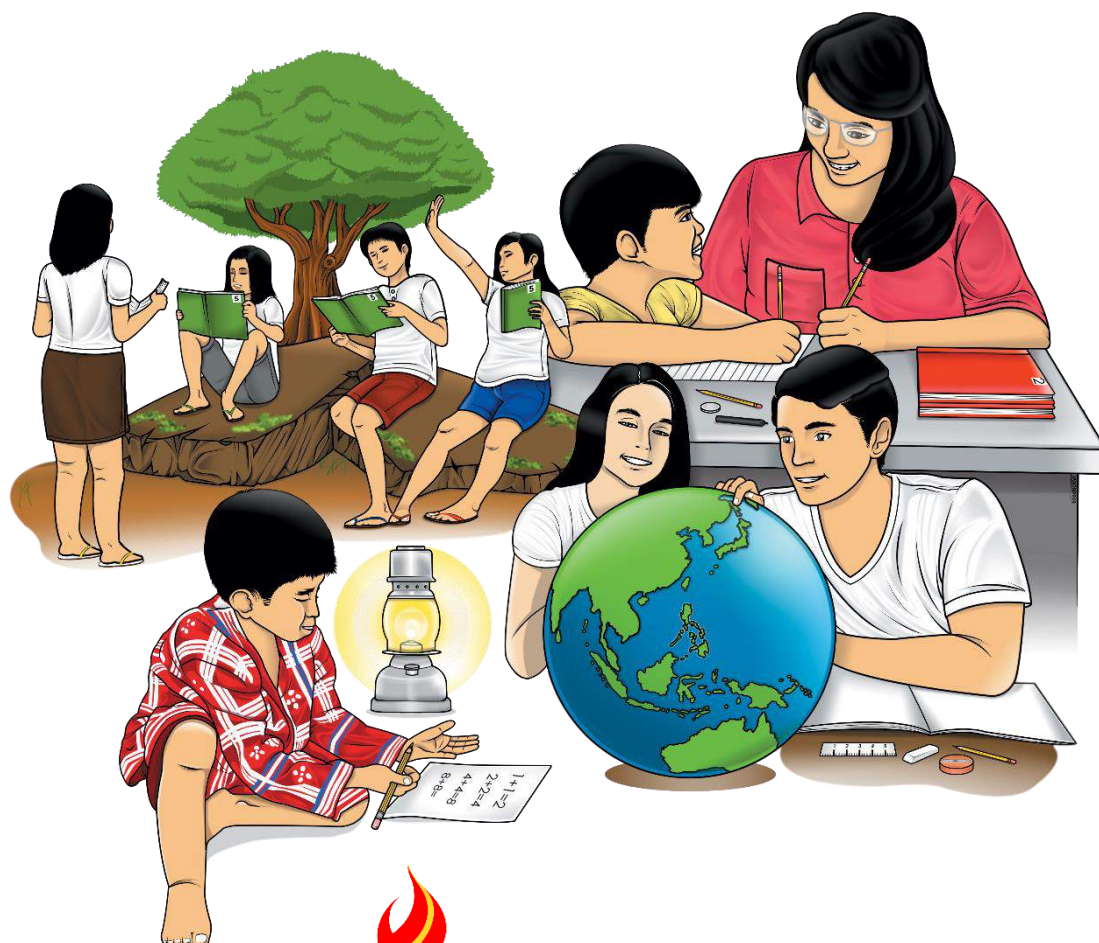
Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph

Araling Panlipunan

Ikaapat na Markahan – Modyul 5: Para sa Kagalingang Pansibiko, Makiisa Tayo!

Araling Panlipunan – Ikaapat na Baitang

Alternative Delivery Mode

Ikaapat na Markahan – Modyul 5: Para sa Kagalingang Pansibiko, Makiisa Tayo! Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksiyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat:	Iren A. Nuñez
Editor:	Jerry P. Ramirez at Ma. Leilani R. Lorico
Tagasuri:	Ana N. Calisura
Tagaguhit:	
Tagalapat:	Edsel D. Doctama, Cherry Ann R. Varon
Tagapamahala:	Gilbert T. Sadsad
	Francisco B. Bulalacao Jr.
	Grace U. Rabelas
	Ma. Leilani R. Lorico
	Imelda R. Caunca
	Marites B. Tongco

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education – Region V

Office Address: Regional Center Site, Rawis, Legazpi City

Telefax: (052) 225-4668, (052) 225-4669

E-mail Address: region5@deped.gov.ph

Araling Panlipunan

Ikaapat na Markahan – Modyul 5:

Para sa Kagalingang Pansibiko, Makiisa Tayo!

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kani-kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

Alamin

Sa nakaraang aralin, nalaman mo ang kahulugan at kahalagahan ng kagalingang pansibiko. Anu-ano pa kaya ang mga gawaing pansibiko at ang kabutihang maidudulot sa ating bansa ng pagkakaroon ng kamalayan tungkol dito?

Sa modyul na ito matutukoy mo ang mga gawaing lumilinang sa kagalingang pansibiko at maipaliliwanag mo kung ano ang epekto nito sa isang pamayanan o isang indibidwal. Malalaman mo din kung paano ka magiging kabahagi sa pagkakaroon ng kagalingang pansibiko.

Pamantayang Pangnilalaman

Ang mag-aaral ay naipamamalas ang pang- unawa sa pagpapahalaga sa kanyang mga karapatan at tungkulin bilang mamamayang Pilipino.

Pamantayan sa Pagganap

Ang mag-aaral ay nakikilahok sa mga gawaing pansibiko na nagpapakita sa kanyang pagganap sa kanyang tungkulin bilang mamamayan ng bansa at pagsasabuhay ng kanyang karapatan.

Pamantayan sa Pagkatuto

Gabay ang modyul na ito, ikaw ay inaasahang:

1. Naiisa-isa ang mga gawaing lumilinang sa kagalingang pansibiko
2. Naipaliliwanag ang mga gawaing lumilinang sa kagalingang pansibiko.

Subukin

A. Basahing mabuti ang mga sumusunod na sitwasyon. Pagkatapos ay piliin ang titik ng angkop na sagot. Gawin ito sa iyong sagutang papel sa loob ng 5 minuto.

1. Bilang isa sa mga Eco Aid, maagap si Mang Tonyo sa pangungulekta ng mga basura sa kanilang lugar.
 - a. Para madaling matapos ang gawain niya.
 - b. Para mapanatiling maayos at malinis ang kanilang kapaligiran.
 - c. Para maunahan niya ang ibang nangungulekta ng basura.
 - d. Para maging sikat siya sa mga tao sa lugar niya.
2. Tuwing Sabado ay nagkakaroon ng paglilinis ng paligid at mga kanal ang mga kabataan sa Barangay Maligaya.
 - a. Makikilala sila sa mga ginagawa nila sa kanilang lugar.
 - b. Maiiwasan ang pagbabaha tuwing tag-ulan sa kanilang lugar.
 - c. Magagamit nila ito upang mabigyan sila ng pabuya.
 - d. Malilibang sila sa kanilang ginagawa.
3. Nagtuturo si Angel at ang mga kaibigan niya sa mga batang IPs o katutubo sa kanilang lugar.
 - a. Matututo ang mga batang IPs na bumasa at sumulat.
 - b. Maaari silang mapahamak sa kanilang ginagawa.
 - c. Tataas ang kanilang grado kapag nalaman ito ng guro.
 - d. Mahihirapan sila sa pagtuturo sa mga batang IPs.

4. Mas pinipili ni Tanya ang mga sapatos na yari sa Marikina kaysa sa mga *imported* na mabibili sa malls.
 - a. Madaling masira ang mga ito.
 - b. Mas mura ito kaysa sa mga imported na sapatos.
 - c. Makatutulong ito sa pag-unlad ng mga lokal na produkto
 - d. Malulugi ang mga negosyante sa bansa.

5. Bumuo ng isang kooperatiba o samahan ang grupo ng mga magsasaka at mangingisda sa inyong lugar.
 - a. Malaking tulong ito sa kabuhayan ng mga mamamayan ng inyong lugar.
 - b. Mahihirapan ang mga magsasaka at mangingisda.
 - c. Dagdag trabaho ito sa mga mamamayan
 - d. Magiging sagabal ito sa mga maliliit na negosyo sa inyong lugar.

- B.** Suriin ang mga sumusunod na pahayag. Isulat ang BOOM kung kaaya-aya ang epekto ng gawain at PANIS naman kung hindi maganda ang epekto ng gawain. Gawin mo ito sa iyong sagutang papel.
 - _____ 1. Inalalayan ni Dory ang isang matandang tumatawid sa kalsada para hindi ito mapahamak.

 - _____ 2. Binabaon ni Rolly ang mga nabubulok nilang basura para makagawa siya ng compost na pagtatamnan niya ng halaman.

 - _____ 3. Palihim na gumagamit ng dinamita sina Mang Kanor para makarami ng mahuhuling isda.

 - _____ 4. Bumuo ng liga ng mga manlalaro sa barangay Masaya upang makaiwas sa masamang bisyo ang mga kabataan.

 - _____ 5. Tumulong ang mga batang iskawt sa pagbebenta ng tiket para sa isang benefit show ng kanilang lugar.

Aralin**1****Para sa Kagalingang Pansibiko, Makiisa Tayo!*****Balikan***

Basahin ang mga sumusunod na sitwasyon. Piliin ang titik ng tamang sagot sa ibaba. Gawin ito sa iyong sagutang papel sa loob ng 2 minuto.

- A. Sundin ang mga batas
- B. Magsabi ng katotohanan
- C. Maging mabuting kasapi
- D. Gawin nang tapat ang tungkulin
- E. Gamitin at alagaang maayos
- F. Gawin ang naising gawin

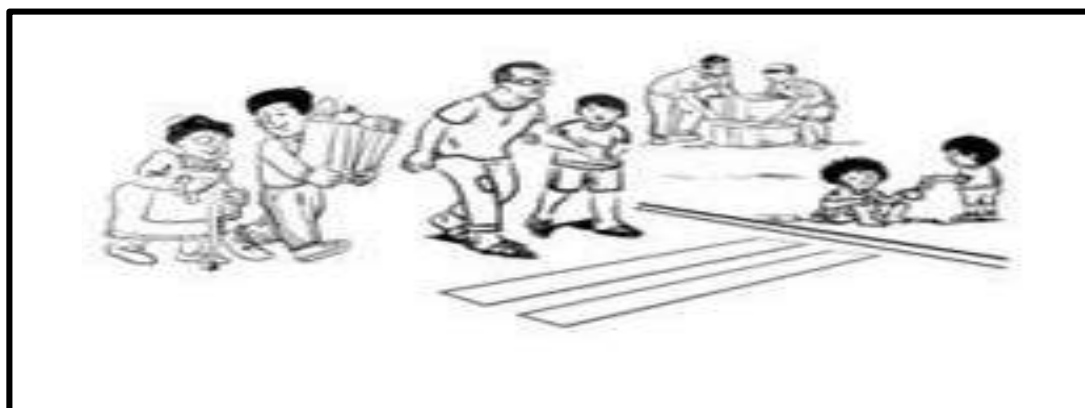
1. Nakapasok si Jaya bilang isang *news reporter* sa isang istasyon ng radyo.
2. Pumunta sina Nerissa sa Disneyland para makapamasyal.
3. Nabigyan ng pagkakataon si Kulas na maglingkod bilang Kagawad ng barangay.
4. Naging kasapi si Maxine sa samahan ng mga mananalumpati ng kanilang paaralan.
5. Isa sa mga napagkalooban ng murang pabahay ng pamahalaan ang pamilya Reyes.

Tuklasin

Mga Gawain Tungo sa Kagalingang Pansibiko

Pag-aralan at suriin ang larawan. Pagkatapos sagutin ang mga tanong sa ibaba. Gawin ito sa iyong sagutang papel sa loob ng 2 minuto.

1. Ano ang ipinahihiwatig ng nasa larawan?

2. Sa iyong palagay, kailangan ba ang mga ganitong Gawain sa ating bansa? Bakit?

Suriin

Ano ang tinatawag na gawaing pansibiko? Paano ito naiiba sa kagalingang pansibiko?

Ang gawaing pansibiko ay mga pagkilos at paglilingkod sa iba na kusang inihahandog ng indibiduwal. May iba't ibang uri ng gawaing pansibiko. Maaari itong iayon sa kakayahan ng indibiduwal o grupo.

Sa mga batang tulad mo, ang gawaing pansibiko ay makikita sa payak na paggawa ng kabutihan.

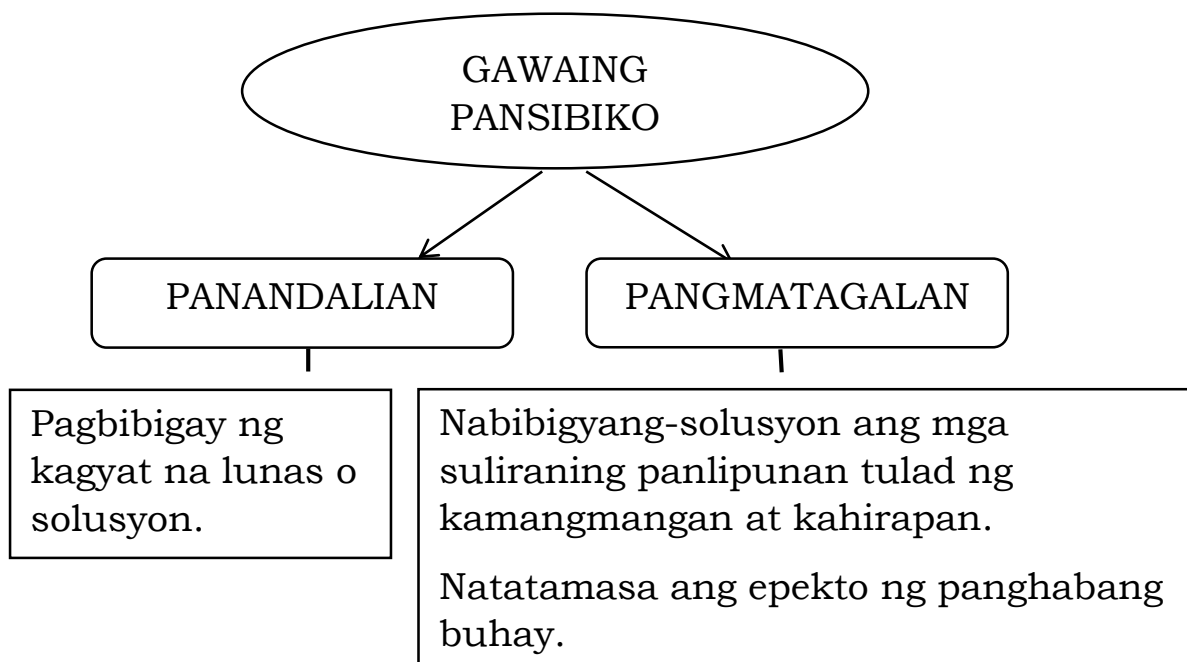
- ang magalang na pakikipag-usap sa matatanda, paggabay sa paglalakad sa mga may kapansanan, at pagtulong sa paglilinis ng kapaligiran.
- Ang pagtangkilik sa mga produkto ng iyong komunidad at ng ating bansa ay halimbawa rin ng gawaing pansibiko na maaari mo nang umpisahan ngayon pa lamang.
- Ang pagsunod sa mga batas ng iyong munisipyo at maging ng ating bansa ay isa pang paraan.
- Ang pagpapalabas o pagtulong sa mga pagtatanghal na pampubliko ay isa pang gawain.
- Maging ang pagtulong sa pamamahala sa trapiko ng mga batang iskawt ay isa ring gawaing pansibiko.

Di matatawaran ang kahalagahan ng gawaing pansibiko sa isang bansa. Ito ay isang paraan ng pagtiyak na ang mga mamamayan sa isang lipunan ay tunay na malaya, nagsasarili, at kontento sa kanilang pamunuan. Ang mga gawaing ito ang nagiging daan sa pagkakaroon ng kagalingang pansibiko. Ang kagalingang pansibiko (civic welfare) ay isang sitwasyon kung saan taglay ng mga mamamayan ang kamalayan na may pananagutan sila sa kanilang kapuwa. Ang kabutihang ito ay natatamasa sapagkat nanggagaling sa kagyat na pagtugon at pagmamalasakit ng kapwa mamamayan.

Mga Gawaing Lumilinang sa Kagalingang Pansibiko

Maaaring malawak ang sakop at pangmatagalan ang gawaing pansibiko dahil sa epekto na mayroon ito sa isang tao o pamayanan. Natatamasa ang epekto ng panghabang buhay dahil nabibigyang-solusyon ang mga suliraning panlipunan tulad ng kamangmangan at kahirapan.

Sa kabuuan, maaaring tingnan sa dalawang mukha ang naidudulot ng gawaing pansibiko.

- May mga gawaing pansibiko na maaaring gampanan bilang grupo o bilang kasapi ng isang organisasyon.
- Ilang halimbawa ay sa samahan ng mga kabataan para sa kapakan ng mga hayop at kalikasan at samahan para sa kapakanan ng mga katutubong Pilipino.

Maaaring malawak ang sakop at pangmatagalan ang gawaing pansibiko na sinasalihan lalo na ng nakatatanda.

MGA GAWAING MAY PANGMATAGALANG EPEKTO

1. pagtuturo ng iba't-ibang uri ng isports sa mga kabataan
2. mga programa at proyekto sa literasi
3. Pagbibigay ng pasilidad o kagamitan
4. pagbibigay ng kabuhayan
5. mga proyektong may kinalaman sa pampalakasan gaya ng pagbuo ng mga liga`

Gawaing may Panandaliang Epekto

- mga gawaing nagbibigay ng kagyat na lunas o solusyon sa problema
- nagiging mabilis ang proseso ng pag- abot ng tulong sa mga nasalanta ng kalamidad,
- pagsagip ng buhay kapag may aksidente,
- pagbibigay ng agarang lunas sa mga nakararanas ng gutom at sakit.

Pagyamanin

A. Suriin ang mga sumusunod na sitwasyon. Piliin ang mabuting epekto sa bansa ng mga gawaing lumilinanag sa kagalingang pansibiko mula sa pagpipilian na nasa kahon sa ibaba. Piliin lamang ang titik ng iyong sagot. Gawin ito sa sagutang papel sa loob ng 5 minuto.

- _____ 1. Paghihiwalay ng mga basura sa inyong bahay.
- _____ 2. Pagtatanim ng mga puno kapalit ng mga pinutol.
- _____ 3. Pagtuturong bumasa at sumulat sa mga katutubo sa inyong pamayanan.
- _____ 4. Pangangalaga sa mga ilog at bahaging tubig sa inyong lugar.
- _____ 5. Pagtuturo ng bagong kasanayan sa pananahi para sa kababaihan.

- A. May pipigil sa tubig kapag umulan ng malakas at maiiwasan ang pagbaha.
 - B. Mapapanatiling malinis ang ilog at mga bahaging tubig.
 - C. Magiging malinis ang lugar at mababawasan ang basura.
 - D. Madaragdagan ng bagong kasanayan para makatulong sa paghahanapbuhay.
 - E. Matututong bumasa at sumulat ang mga katutubo

B. Isulat sa sagutang papel kung anong magandang epekto ng mga sumusunod na gawain sa inyong lugar o pamayanan.

1. Pagbibigay ng libreng seminar tungkol sa pagpaparami ng ani.

2. Pagbili sa mga local na produkto ng inyong lugar.

3. Pagsunod sa mga batas trapiko na ipinatutupad.

4. Paggamit ng mga halaman at paglilinis ng kapaligiran.

C. Alin sa mga sumusunod na gawain ang ginagawa sa inyong lugar? Lagyan ng tsek ang tamang puwang at isulat sa sagutang papel ang epekto nito sa inyong lugar.

Gawain	Oo	Minsan	Hindi	Epekto sa inyong barangay
1. Pagkakaroon ng tree planting sa kabundukan.				
2. Paglilinis sa mga kanal at estero.				
3. Pagbibigay ng tulong sa mga nasalanta ng bagyo, lindol o pagsabog ng bulkan.				
4. Pagsasagawa ng medikal misyon sa mga katutubong kababayan.				
5. Pagbubuo ng liga ng palaro sa inyong lugar.				

Isaisip

Sumulat ng maikling paglalahat ng natutuhan mo mula sa modyul na ito. Gawin ito sa iyong sagutang papel sa loob ng 3 minuto.

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

Isagawa

A. Bilang isang bata, alin sa mga sumusunod na gawain ang maaari mong isagawa upang makatutulong sa kagalingang pansibiko? Lagyan ng tsek (/) ang unahang kahon at isulat naman sa kaliwa ang maaaring maging epekto nito. Gawin ito sa iyong sagutang papel sa loob ng 4 na minuto.

	Gawaing maaaring Lahukan	Epekto nito
	Ang pagtatanim ng mga puno sa inyong bakuran.	
	Ang pagsagip ng buhay kapag may aksidente.	
	Ang pagsunod sa mga batas trapiko ng inyong lugar.	
	Ang pagtulong sa pagbibigay ng relief goods sa mga nasalanta ng lindol.	
	Ang pagtuturo ng basketball sa mga Out of School Youth (OSY) sa inyong lugar.	

B. Suriin kung anong uri ng epekto mayroon kung isasagawa ang mga sumusunod na gawain sa inyong lugar. Isulat ang **Pangmatagalan** o **Panandalian** sa puwang. Gawin ito sa sagutang papel sa loob ng 4 minuto.

_____ 1. Pagbibigay ng dugo sa Red Cross.

_____ 2. Pagtuturo sa mgaanim na taong gulang sa Barangay Day Care.

_____ 3. Paglalagay ng maliliit na watawat ng Pilipinas para sa pagdiriwang ng pambansang araw ng kalayaan.

- _____ 4. Pagtulong sa feeding program para sa mga Senior Citizen ng barangay.
- _____ 5. Paghikayat sa mga kapitbahay na paghiwalayin ang mga basura bilang pagsuporta sa proyekto hinggil sa pangangalaga ng kalikasan.
- _____ 6. Pagtulong sa pagbibigay ng agarang lunas sa mga may sakit na kababayan.
- _____ 7. Pagbibigay ng libreng pag-aaral sa mga kabataan.
- _____ 8. Pagtatayo ng kooperatiba para sa mga maliit na namumuhunan o negosyante sa inyong barangay.
- _____ 9. Pagtanim ng mga puno kapalit ng pinutol na puno sa kagubatan.
- _____ 10. Paglilinis sa mga kanal tuwing linggo.

C. Iguhit 😊 ang masayang mukha kung mabuti ang epekto ng sumusunod na gawain, at ☹️ malungkot na mukha naman kung hindi. Gawin ito sa sagutang papel sa loob ng 3 minuto.

- _____ 1. Pagtulong sa pagtuturo sa mga batang ulila upang matutong bumasa at sumulat.
- _____ 2. Paggamit ng malilit na butas ng lambat ng mga mangingisda upang makarami ng huli.
- _____ 3. Pagsusunog ng mga basura upang hindi ito mangamoy at kumalat sa bakuran.
- _____ 4. Pagsali sa liga ng palakasan upang makaiwas sa masamang bisyo.
- _____ 5. Pagtuturo sa mga batang lansangan ng tamang paghuhugas ng kamay upang makaiwas sa sakit.

Tayahin

A. Basahin at unawain ang bawat pangungusap. Piliin ang titik ng tamang sagot. Gawin ito sa iyong sagutang papel sa loob ng 6 minuto.

1. Gumagawa si Lota ng mga *flowerpots* mula sa plastik para mabawasan ang basura sa inyong lugar. Ngunit pinagtatawanan siya ng mga kalaro mo. Ano ang maaari mong gawin?
 - a. Pagtawanan din ang ginagawa ni Lota.
 - b. Sawayin ang mga kalaro at ipaliwanag ang mabuting epekto ng pagreresiklo.
 - c. Hayaan na lang si Lota sa kanyang ginagawa.
 - d. Ipagpatuloy ang pakikipaglaro kasama ang mga kaibigan.
2. Nakita mong tulong tulong sa paglilinis ng kanal ng inyong barangay ang mga kabataan para mapuksa ang mga lamok na nagdadala ng dengue. Ano ang maaari mong gawin?
 - a. Tingnan kung maayos ang pagkakalinis nila ng kanal.
 - b. Tawagin ang mga kalaro upang tumulong din sa paglilinis.
 - c. Magkunwaring walang nakita at umuwi na lang sa bahay.
 - d. Kunin ang aklat at magkunwaring nagbabasa.
3. Nagbebenta ng tiket para sa *benefit show* ang ate mo at mga kasamahan nito. Ano ang maaari mong gawin upang makatulong?
 - a. Sasamahan ko si ate sa pagbebenta ng tiket.
 - b. Hahayaan ko na lang sina ate na gawin ito.
 - c. Makikipaglaro na lang ako sa mga kapitbahay.
 - d. Pipigilan ko ang ate na magbenta nito.

4. Nakita mong nahagip ng motorsiklo ang matanda. Humihingi ito ng tulong. Ano ang nararapat mong gawin?
 - a. Tumawag ng maaaring makatulong sa matanda.
 - b. Hintayin kung sino ang unang lalapit sa matanda.
 - c. Batuhin ang nakahagip sa matanda.
 - d. Magkunwaring hindi mo nakita ang nagyari sa matanda.

5. Tuwing Sabado ng hapon ay may nagtuturong magbasa at sumulat sa mga katutubong Aeta sa inyong lugar. Anong tulong ang maaari mong magawa?
 - a. Aalagaan ko na lang ang kapatid ko sa bahay.
 - b. Makikipaglaro ako sa mga Aeta.
 - c. Ipagsasabi ko ang programang ito sa iba pang katutubo
 - d. Maliit pa ako para makatulong sa ganitong Gawain

B. Basahin at suriin ang mga sumusunod na sitwasyon. Lagyan ng bituin★ ang puwang kung panandalian ang epekto ng gawain at puso♥ naman kung Pangmatagalan ang epekto ng gawain. Gawin mo ito sa iyong sagutang papel.

- _____ 1. Tuwing may pagkakataon, nag do-*donate* ng dugo sa Red Cross ang magkaibigang Sonny at Manny.
- _____ 2. Sumasama sa kanyang ina si Tinay sa bahay ampunan upang magbigay ng tulong at makipaglaro sa mga batang ulila.
- _____ 3. Tuwing bakasyon, sumasali ang mga kabataan sa mga palaro sa kanilang barangay.
- _____ 4. Dahil nakatira sina Eda sa may tabing dagat, tuwing umaga ay namumulot siya ng mga basura sa dalampasigan.
- _____ 5. Tumutulong si G. Santos sa pagbuo ng isang Kooperatiba o samahan ng mga mananahi sa malayong nayon.

Karagdagang Gawain

Gawain 1

Gumawa ng maikling tula tungkol sa mabuting epekto ng pakikiisa sa mga gawaing lumilintang sa kagalingang pansibiko. Gawin ito sa iyong sagutang papel sa loob ng 3 minuto.

Rubriks sa Paggawa ng Tula

Maaari mong tanungin ang iyong mga kasambahay na bigyan ka ng grado sa nagawang tula gamit ang rubriks sa ibaba.

Puntos

Kaangkupan sa tema	
Orihinalidad	
Mensahe ng tula	
Pagkakabuo	

5 – napakahusay.....	Pinag-isipan, napakaganda ng ginawa, angkop na angkop sa mga pamantayan
4 - mahusay	Angkop sa tema, sariling gawa, Angkop sa mensahe, angkop sa pamantayan
3 - katamtaman	Maayos na ginawa, medyo angkop sa binigay na pamantayan
2 - di- gaanong mahusay ...	Hindi angkop sa mga pamantayan
1 - sadyang di mahusay	Gumawa lang para makapasa

Gawain 2

Magdikit ng sariling larawan sa ibaba. Sa paligid ng larawan, isulat ang mga gawaing pansibiko na kaya mong tugunan at isulat ang mabuting epekto nito sa inyong pamayanan. Gawin ito sa iyong sagutang papel sa loob ng 3 minuto.

Rubriks ng Gawain

Maaari mong tanungin ang iyong mga kasambahay na bigyan ka ng grado sa nagawang output gamit ang rubriks sa ibaba.

Puntos	Pamantayan
5 -----	Naisagawa nang kaaya-aya at nasunod ang panuto.
4 -----	Naisagawa ang gawain nang maayos at nasunod ang panuto.
3 -----	Naisagawa ang gawain ngunit may kulang
2 -----	Naisagawa ang gawain ngunit maraming kulang.
1 -----	Mali ang pagkakagawa ng gawain

Susi sa Pagwawasto

<p>Subukin</p> <p>A. 1. B 2. B 3. A 4. A 5. C</p> <p>B. 1. BOOM 2. BOOM 3. PANIS 4. BOOM 5. BOOM</p> <p>Balikan</p> <p>1. B 2. A 3. D 4. C 5. E</p> <p>Tuklasin</p> <p>1. Pagtulong sa mga nangangailangan 2. Opo, ang mga gawang ito ay mahalaga upang maging maayos at matiwasa ang ating bansa.</p>	<p>Pagymanin</p> <p>A. 1. C 2. A 3. E 4. B 5. D</p> <p>B. 1. Magkakaroon ng kaalaman sa pagsasaka 2. Unlad ang kalidad ng produkto sa lugar. 3. Magiging matiwasa ang daloy ng trapiko 4. Mapangangala gaan ang maliit na isda. 5. Mapapanatilihin g malinis at maayos ang lugar.</p> <p>C. Depende sa sagot ng bata.</p> <p>Isaisip</p> <p>Depende sa kung anong natutuhan ne bata sa modvul.</p>	<p>Isagawa</p> <p>A. Depende sa kakayahang ng bata</p> <p>B. 1. Panandalian 2. Pangmatagalan 3. Panandalian 4. Panandalian 5. Pangmatagalan 6. Panandalian 7. Pangmatagalan 8. Pangmatagalan 9. Pangmatagalan 10. Panandalian</p> <p>C.</p> <p>1. </p> <p>2. </p> <p>3. </p> <p>4. </p> <p>5. </p>
---	---	--

Tayahin

A.

1. B

2. B

3. A

4. A

5. C

B.

1. 2. 3. 4. 5. **Karagdagang
Gawain**

Gawain 1.

Tingnan ang

Rubriks sa

paggawa ng tula

Gawain 2

Depende sa

sagot ng bata.

Sanggunian

Department of Education. Araling Panlipunan 4, Learner's Materials. Pasig City: Instructional Materials Secretariat (DepEd-IMCS), 2015.

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

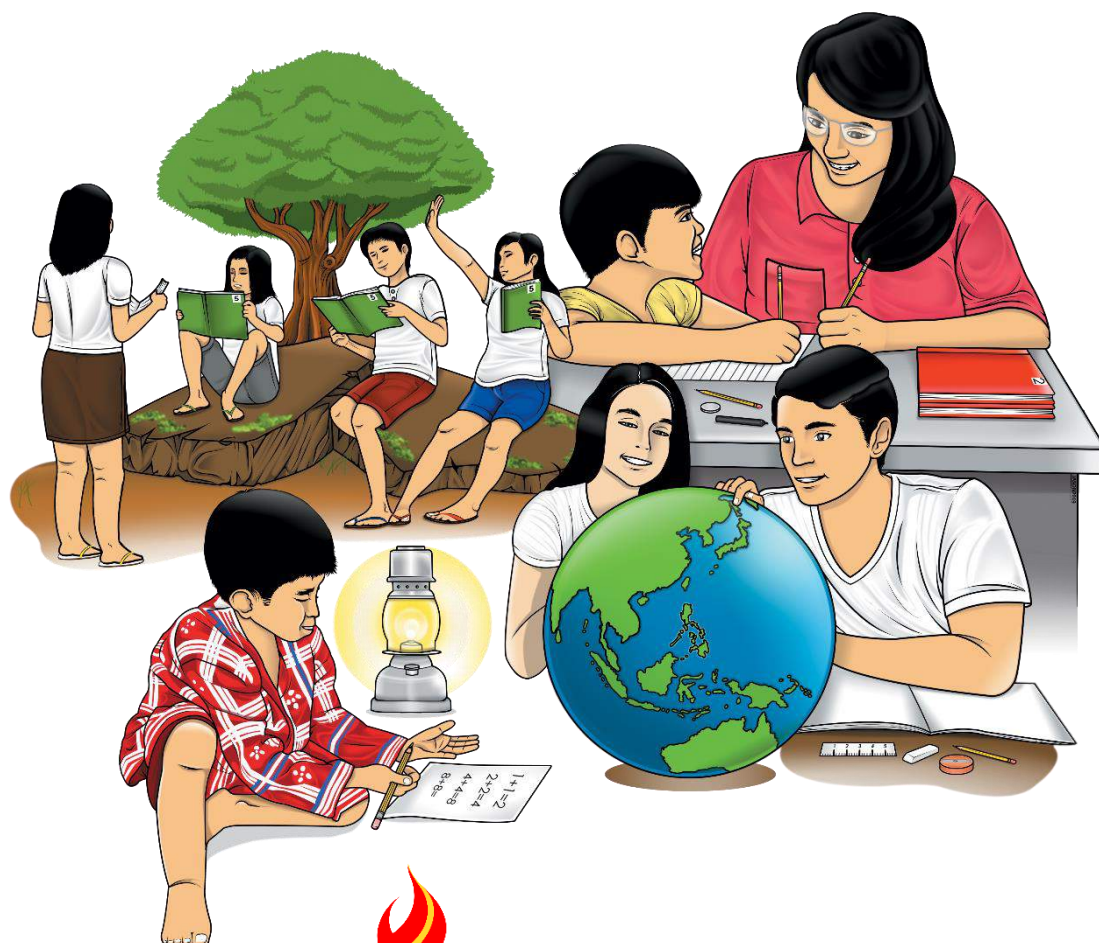
Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph

Araling Panlipunan

Ikaapat na Markahan – Modyul 6: “Kagalingang Pansibiko, Ating Pahalagahan”

Araling Panlipunan – Ikaapat na Baitang

Alternative Delivery Mode

Ikaapat na Markahan – Modyul 6: Kagalingang Pansibiko, Ating Pahalagahan!

Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksiyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat: Flaviana L. Merciales

Editor: Jerry P. Ramirez at Ma. Leilani R. Lorico

Tagasuri: Ana N. Calisura

Tagaguhit:

Tagalapat: Edsel D. Doctama, Elizalde L. Piol

Tagapamahala: Gilbert T. Sadsad

Francisco B. Bulalacao Jr.

Grace U. Rabelas

Ma. Leilani R. Lorico

Imelda R. Caunca

Marites B. Tongco

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education – Region V

Office Address: Regional Center Site, Rawis, Legazpi City, 4500 Philippines

Telefax: 0917-178-1288

E-mail Address: region5@deped.gov.ph

Araling Panlipunan

Ikaapat na Markahan – Modyul 6:
Kagalingang Pansibiko,
Ating Pahalagahan!

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kani-kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan

Alamin

Kumusta mahal kong mag-aaral! Sa nakaraang aralin, natukoy ang mga gawaing lumilintang sa kagalingang pansibiko at epekto nito sa isang indibidwal at maging sa pamayanan.

Sa modyul na ito, higit pa nating palalawigin ang iyong kaalaman tungkol sa kahalagahan ng mga kagalingang pansibiko.

Pamantayang Pangnilalaman

Ang mag-aaral ay naipamamalas ang pang-unawa sa pagpapahalaga sa kanyang mga karapatan at tungkulin bilang mamamayang Pilipino.

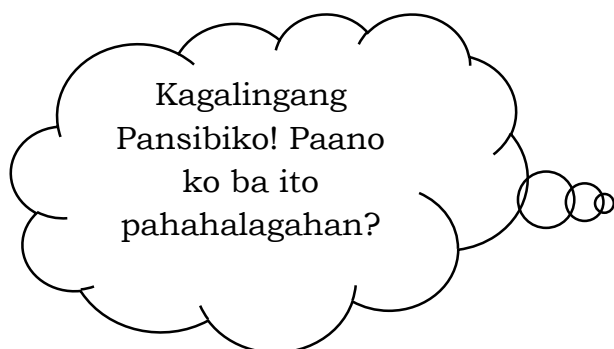
Pamantayan sa Pagganap

Ang mag-aaral ay nakikilahok sa mga gawaing pansibiko na nagpapakita ng kanyang pagganap sa kanyang tungkulin bilang mamamayan ng bansa at pagsasabuhay ng kanyang karapatan.

Pamantayan sa Pagkatuto

Gabay ang modyul na ito, ikaw ay inaasahang:

1. Napapahalagahan ang kagalingang pansibiko.

Subukin

Basahin at pag-aralan ang mga sumusunod na pahayag.

Iguhit ang masayang 😊 mukha kung ito ay nagpapakita ng pagpapahalaga ng kagalingang pansibiko at malungkot ☹ na mukha kung hindi. Gawin ito sa sagutang papel sa loob ng 3 minuto.

1. Pagmamalasakit sa kapwa.
2. Pagtulong ng walang inaasahang kapalit.
3. Pagpapakain sa mga batang lansangan tuwing pasko.
4. Pagdadala ng media tuwing magsasagawa ng relief operation sa mga nasalanta ng bagyo.
5. Pagkakaroon ng tiwala sa sarili na matulungan ang mga kababayang hiral sa buhay.
6. Pagsunod sa mga kautusan ng pamahalaan gaya ng paglahok sa botohan o eleksyon.
7. Paglahok sa tree planting program ng pamahalaan.
8. Pagboluntaryo sa paglilinis ng mga kanal sa iyong barangay.
9. Pagbibigay ng scholarship program sa mga batang hiral sa buhay.
10. Pagtulong sa mga magulang sa mga gawaing bahay.

Aralin

1

Kagalingang Pansibiko, Ating Pahalagahan!

Balikan

TUKOY- PAHAYAG. Tukuyin ang mga sumusunod na pahayag kung ito ay panandaliang epekto o pangmatagalang epekto ng mga gawaing pansibiko. Isulat sa sagutang papel ang PE kung panandaliang epekto at PME kung pangmatagalang epekto. Gawin sa loob ng 4 minuto.

- ___1. Pagbibigay tulong sa mga nasalanta ng kalamidad.
- ___2. Paghahandog ng scholarship sa mga matatalinong kabataan ngunit kapos sa buhay.
- ___3. Pagsasagawa ng programang pangkabuhayan para sa mga pangkat etniko
- ___4. Pagsasagip ng buhay kapag may aksidente.
- ___5. Pag-aabot ng pagkain sa mga pulubi.

Tuklasin

Pagmasdan ang larawan sa ibaba. Nais ng matandang tumawid sa kalsada, ano ang gagawin mo? Sagutin sa loob ng 1 minuto sa sagutang papel.

- A. Tulungan ang matandang tumawid sa kalsada.
- B. Hayaan siyang tumawid mag-isa.

Suriin

Basahin at unawain ang aralin sa modyul na ito. Gawin ito sa loob ng 7.

Ano ang kagalingang pansibiko?

Sa makatuwid kapag sinabi nating kagalingang pansibiko, ito ay tumutukoy sa “mabuting kapakanan ng mamamayan”, sa tulong ng mga sibilyan o “mamamayan”, komunidad at pamahalaan.

Ito ay binubuo ng dalawang mahalagang salita:

1. “Kagalingan” – o “*welfare*” sa salitang Ingles na ang ibig sabihin ay kapakanan
2. “Sibiko” – mula sa salitang Latin na nangangahulugang mamamayan

Bilang isang mamamayang Pilipino, tungkulin nating pahalagahan ang mga kagalingang pansibiko. Narito ang mga salik upang makamit natin ito:

1. Pagkilala sa sarili
2. Pagkakaroon ng tiwala sa sarili
3. Pagtanggap at pag-unawa sa kapwa
4. Pagtulong sa komunidad
5. Paggawa ng Mabuti
6. Pagtulong sa kapwa
7. Pagsunod sa mga batas
8. Pagtanggap ng responsabilidad
9. Pakikilahok sa pagboto

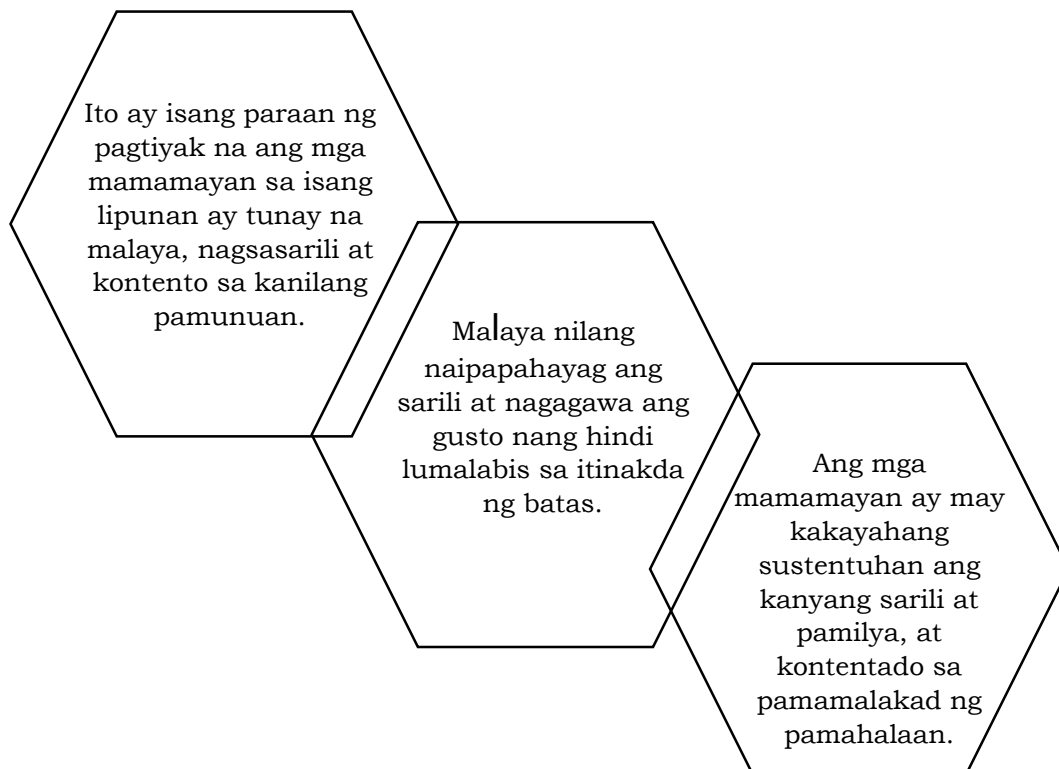
Bakit mahalaga ang kagalingang pansibiko?

Ang kagalingang pansibiko ay ang mga gawaing lubhang makapagbibigay ng positibong epekto sa isang bansa at makapagpapaayos ng takbo ng lipunan. Bilang isang mamamayang Pilipino mayroon din tayong responsibilidad na gumawa ng mga hakbang upang mapaunlad ang ating bansa.

Ilan sa mga gawaing ito ay ang pagtatanim ng mga puno para sa patuloy na pagyabong ng ating mga likas na yaman. Isa ring malaking gawaing pansibiko ang pagkakaroon ng mga clean-up drive sa iba't ibang bahagi ng bansa.

Makatutulong din ang pagsali sa mga organisasyong mayroong mabuting layunin para sa bansa at mga kapuwa katulad ng mga nagsasagawa ng medical mission, relief operations, at pagbibigay ng ayuda sa mga kapos palad na kababayan.

Hindi matatawaran ang kahalagahan ng kagalingang pansibiko.

Pagyamanin

A. TSEK AT EKIS

Lagyan ng ✓ ang puwang sa unahan ng bilang kung ang pahayag ay tumutukoy sa kahalagahan ng gawaing pansibiko at ✕ kung hindi. Gawin sa sagutang papel sa loob ng 3 minuto.

- ___ 1. Ang mga mamamayan ay may kakayahang sustentuhan ang kanyang sarili at pamilya.
- ___ 2. Naipapahayag ang sarili at nagagawa ang gusto nang hindi kumikiling sa itinakda ng batas.
- ___ 3. Diskontento ang mga mamamayan sa pamamalakad ng pamahalaan.
- ___ 4. Ang mga mamamayan ay malaya at kontento sa pamunuang kinabibilangan.
- ___ 5. Ang pakikilahok sa pagboto ay isang paraan ng pagpapahalaga sa kagalingang pansibiko.

B. BILUGAN

Pagmasdan ang puno sa ibaba. Piliin at bilugan ang mga salita o lipon ng mga salitang tumutukoy sa mahalagang salik ng kagalingang pansibiko. Gawin sa sagutang papel sa loob ng 3 minuto.

Isaisip

FILL ME

Kumpletuhin ang mga sumusunod na pahayag upang makabuo ng mga konsepto. Piliin ang mga tamang sagot sa loob ng scroll at kopyahin ang mga mabubuong konsepto sa iyong sagutang papel. Gawin ito sa loob ng 4 minuto.

- A. Ang kagalingang _____ ay _____ sa pamamagitan ng paggawa ng _____ sa iyong kapwa ng walang hinihintay na kapalit.

mapapahalagahan	pansibiko	mabuti
-----------------	-----------	--------

- B. Ang mga mamamayang may kakayahang sustentuhan ang kanyang _____ at _____, kontentado sa pamamalakad ng _____ ay maasahan sa mga kagalingang pansibiko.

pamahalaan	pamilya	sarili
------------	---------	--------

Isagawa

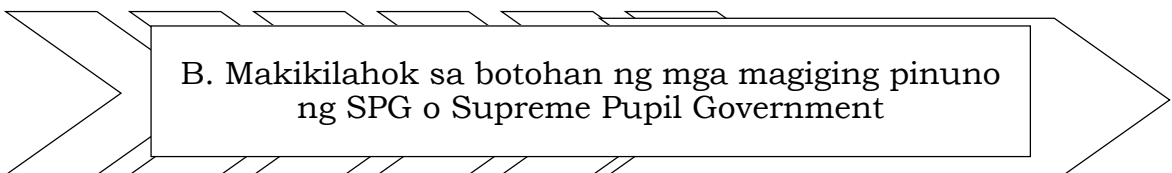
DUGTUNGAN MO

Kompletuhin ang mga pagpapahalaga sa kagalingang pansibiko. Piliin ang titik ng tamang sagot sa loob ng palaso. Gawin sa sagutang papel sa loob ng 3 minuto.

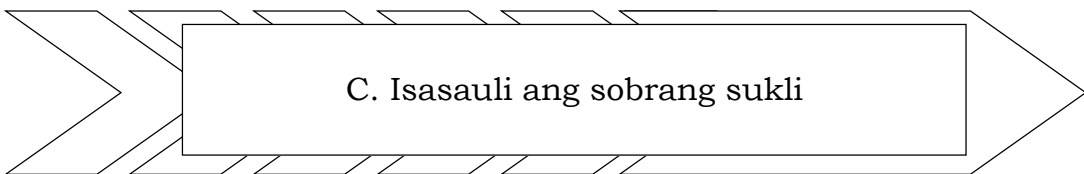
1. Magkakaroon ng botohan ng “Supreme Pupil Government” (SPG) sa inyong paaralan, paano mo ito pahahalagahan?
2. Maraming dala-dalang aklat ang iyong guro, ano ang gagawin mo?
3. Magkakaroon ng Clean Up Drive sa inyong barangay dahil sa tumataas ang kaso ng dengue. Ano ang gagawin mo?
4. Inutusan ka ng Nanay mong bumili ng sabon sa tindahan, sobra ang sukli na binigay sa iyo, ano ang gagawin mo?
5. Nasunungan ng bahay ang iyong kamag-aral at naubos ang kanilang damit, ano ang gagawin mo?

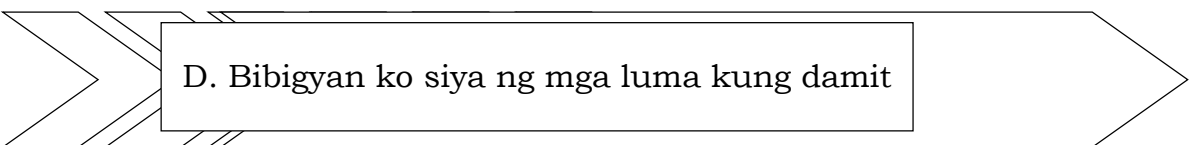
A. Tutulungan ko ang aking guro sa kanyang mga dala-dalang aklat

B. Makikilahok sa botohan ng mga magiging pinuno ng SPG o Supreme Pupil Government

C. Isasauli ang sobrang sukli

D. Bibigyan ko siya ng mga luma kung damit

E. Makilahok sa Clean Up Drive

Tayahin

Suriin ang mga sumusunod na pangungusap tungkol sa pagbibigay halaga sa mga kagalingang pansibiko. Isulat ang T kung tama ang ipinapahayag nito. Salungguhitan naman ang salitang nagpapamali sa pangungusap at palitan ng tamang sagot kung ito ay di-wasto. Gawin ito sa sagutang papel sa loob ng 4 minuto.

- ____ 1. Namamasyal kayo sa isang sikat na mall nang makita mong nahulog ng matanda ang kanyang wallet. Pinulot mo ito at ibinalik sa kanya.
- ____ 2. Pinagsasama-sama mo ang mga nabubulok at dinabubulok na basura.
- ____ 3. Ikaw ay isang magaling na manlalaro ng basketbol, maraming kabataan sa inyong barangay ang mahilig din sa larong ito, dahil dito naisipan mong bumuo ng isang pa liga.
- ____ 4. Bilang isang mamamayang Pilipino responsibilidad nating gumawa ng mga hakbang upang mapaunlad ang ating bansa.
- ____ 5. Ang paglahok sa ng mga clean-up drive sa iba't ibang bahagi ng bansa ay di-nagpapakita ng pagpapahalaga sa kagalingang pansibiko.

Karagdagang Gawain

GAWAIN 1. Sagutin ng matapat ang mga katanungan. Gumuhit ng ✓ na ang kung nagawa mo na ang nakasaad sa tanong. Gumuhit naman ng ✗ kung di mo pa ito nagagawa. Magbigay ng maikling pahayag sa iyong sagot. Gawin ito sa sagutang papel sa loob ng 5 minuto.

1. Nakaranas ka na bang mabigay ng tulong sa mga pulubi sa kalsada?	
2. Nakaranas ka na bang mabigay ng tulong sa mga pulubi sa kalsada?	
3. Nakakatulong ba sa mga mamamayan ang paghihiwalay ng basura?	
4. Nakaranas ka na bang magbigay ng tulong sa mga nabiktima ng kalamidad tulad ng bagyo, baha, sunog, lindol at pagputok ng bulkan?	
5. Nasiyahan ka ba sa paglahok mo sa mga gawaing pansibiko sa inyong lugar?	

Gawain 2. Gumawa ng isang bukas na liham na nagbibigay halaga sa mga kagalingang pansibiko. Sundin ang modelo sa ibaba. Gawin ito sa malinis na papel sa loob ng 3 minuto.

Rubriks sa paggawa ng liham.

Puntos

Mensahe na nais iparating ng liham	3	2	1
Kaayusan ng nabuong liham	3	2	1
Kabuuan ng natapos na gawain	3	2	1
Nabigyang pansin ang bahagi ng liham	3	2	1
Kabuuan			

Bukas na Liham

Ika - ____ ng _____, _____
_____.

Minamahal kong mga kamag-aral, may malaking bahaging ginagampanan ang mga kagalingang pansibiko sa pag-unlad ng ating kapwa, pamayanan at lipunan kaya, _____

_____.

Nagpapasalamat at gumagalang,

Susi sa Pagwawasto

<p>Payamanin</p> <p>A. ✓ 1. ✓ 2. X 3. ✓ 4. ✓ 5. ✓</p> <p>B.</p> <p>Isaisip</p> <p>A. Ang kagalingang pansibiko ay mapapahalagahan sa pamamagitan ng paggawa ng mabuti sa iyong kapwa ng walang hinihintay na kapalit.</p> <p>B. Ang mga mamamayang may kakayahang sustentuhan ang kanyang sarili at pamilya, kontento sa pamamalakad ng pamahalaan sa mga maasahan sa mga kagalingang pansibiko.</p>	<p>Balikan</p> <p>1. PE 2. PME 3. PME 4. PE 5. PE</p> <p>Tuklasin</p> <p>A. Tulungan ang matandang tumawid sa kalsada.</p> <p>Subukin</p> <p>1. ☺ 2. ☺ 3. ☺ 4. ☹ 5. ☺ 6. ☺ 7. ☺ 8. ☺ 9. ☺ 10. ☺</p>	<p>Isagawa</p> <p>1. B 2. A 3. E 4. C 5. D</p> <p>Tayahin</p> <p>1. T 2. Pinaghihiwalay 3. T 4. T 5. nagpapakita</p> <p>Karagdagang Gawain</p> <p>Ang sagot ay nakadepende sa karanasan ng mag-aaral</p>
--	--	---

Sanggunian

Adriano, Ma. Corazon V. Caampued, Marian A. Capunitan, Charity A. Galarosa, Walter F. Miranda, Noel P. Quintos, Emily R. Dado, belen P. Gozun, Ruth A. Magsino, Maria Lucia L. Nabaza, Jose B. Naval, Evelyn P., Araling Panlipunan 4, 2015.

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

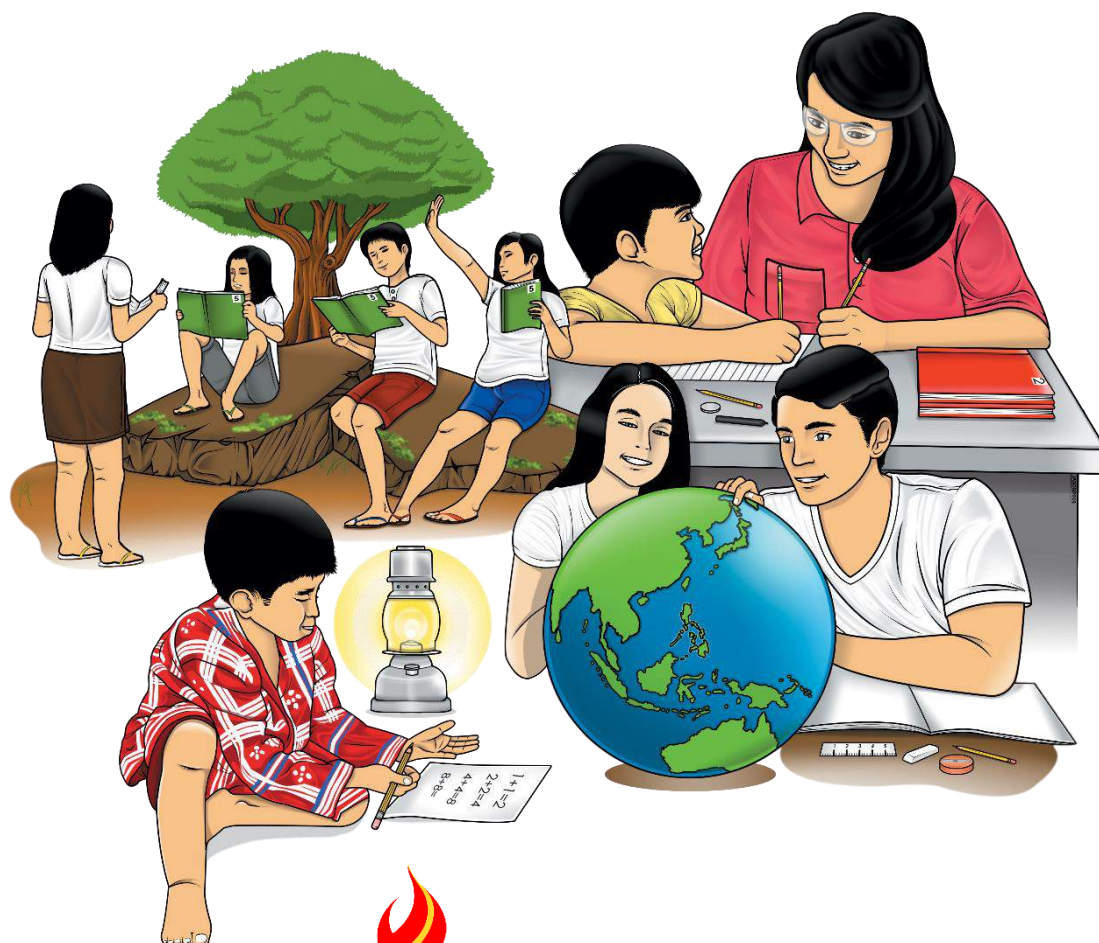
Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph

Araling Panlipunan

Ikaapat na Markahan – Modyul 7: Pagpapahalaga sa Bayan: Kailangan para sa Kaunlaran

Araling Panlipunan – Ikaapat na Baitang

Alternative Delivery Mode

Ikaapat na Markahan – Modyul 7: Pagpapahalaga sa Bayan: Kailangan para sa Kaunlaran

Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksiyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat:	Jason H. Hadap
Editor:	Jerry P. Ramirez at Ma. Leilani R. Lorico
Tagasuri:	Ana N. Calisura
Tagaguhit:	
Tagalapat:	Edsel D. Doctama; Paulina Crescini
Tagapamahala:	Gilbert T. Sadsad
	Francisco B. Bulalacao Jr.
	Grace U. Rabelas
	Ma. Leilani R. Lorico
	Imelda R. Caunca
	Marites B. Tongco

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education – Region V

Office Address: Regional Site, Rawis, Legazpi City 4500

Telefax: 052) 225-4668, (052) 225-4669

E-mail Address: region5@deped.gov.ph

Araling Panlipunan

Ikatlong Markahan – Modyul 7:

Pagpapahalaga sa Bayan:

Kailangan para sa Kaunlaran

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kani-kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

Alamin

Natutunan mo sa mga nakaraang aralin ang kahalagahan ng kagalingang pansibiko sa mas nakararaming mamamayan sa lipunan.

Pag-aaralan mo naman ngayon ang ambag nito sa kaunlaran ng ating bayan. Lubos mo ring mauunawaan ang mga dapat gawin upang maging kapaki-pakinabang na mamamayan ng ating bansa.

Pamantayang Pangnilalaman

Ang mag-aaral ay naipamamalas ang pang- unawa sa pagpapahalaga sa kanyang mga karapatan at tungkulin bilang mamamayang Pilipino.

Pamantayang sa Pagganap

Ang mag-aaral ay nakikilahok sa mga gawaing pansibiko na nagpapakita sa kanyang pagganap sa kanyang tungkulin bilang mamamayan ng bansa at pagsasabuhay ng kanyang karapatan.

Pamantayan sa Pagkatuto

Gabay ang modyul na ito, ikaw ay inaasahang:

Nasusuri ang bahaging ginagampanan ng mga mamamayan sa pagtataguyod ng kaunlaran ng bansa.

Kaalinsabay ng kagalingang pansibiko, paano pa ba maitataguyod ng mamamayan ang kaunlaran ng bayan? Anu-ano ang mga bahaging ginagampanan ng mamamayan upang umunlad ang bansa?

Tara! Sabayan mo akong tuklasin ito sa bagong aralin.

Subukin

Panuto. Basahin ang mga pangungusap sa bawat bilang. Isulat ang **FACT** kung ito ay nagsasaad ng pagiging maunlad ng isang bansa at **BLUFF** naman kung hindi. Gawin ito sa loob ng 5 minuto. Isulat sa sagutang papel ang tamang sagot.

1. May mga nakatapos sa pag-aaral na umaalis ng bansa upang manilbihan sa ibang bansa.
2. Marami ang bilang ng hindi nakababasa at nakasusulat.
3. Ang mga 15 taong gulang na kabataan pababa ay pinagtatrabaho.
4. Masaya ang nakararaming mamamayan na nanunungkulan sa pamahalaan.
5. Sapat at makatuwiran ang kinikita ng mga tao.
6. Laganap ang rebelyon at krimen sa mga lalawigan.
7. Maraming dayuhan ang dumadalaw at namumuhunan sa ating bansa.
8. Naaabuso ang mga likas na yaman.
9. Hindi nakikinig sa Pangulo ng bansa at hindi sinusunod ang mga batas.
10. Walang krimen na naitala sa loob ng isang buwan.

Aralin

1

Pagpapahalaga sa Bayan: Kailangan para sa Kaunlaran

Balikan

Panuto: Tukuyin ang gawaing pansibikong isinasaad sa bawat bilang. Isulat lamang ang titik ng tamang sagot mula sa pagpipilian. Gawin ito sa loob ng 4 minuto sa sagutang papel.

A – Kalikasan

C – Pampalakasan

B – Kalusugan

D – Edukasyon

- ___1. Pagsasagawa ng paligsahan sa pagpipinta ng mga batang lansangan.
- ___2. Pagsasagawa ng libreng operasyon para sa mga may biyak na labi.
- ___3. Pagbubuo ng liga para sa palaro sa inyong barangay.
- ___4. Pagbibigay ng libreng check-up para sa mga buntis sa health centers ng malalayong barangay.
- ___5. Pagsama sa pagtatanim ng maliliit na puno sa Sierra Madre.

Panuto: Isulat ang **WASTO** kung ang pahayag ay nagpapakita ng kagalingang pansibiko at **HINDI WASTO** naman kung hindi.

- ___6. Pagbibigay ng mga relief goods sa mga nasalanta ng kalamidad.
- ___7. Panlilibre sa mga barkada at panunuod ng sine.
- ___8. Paglalaan ng oras sa mga bahay ampunan at batang lansangan.
- ___9. Pagtulong sa mga taong nangangailangan.
- ___10. Pagsawalang kibo sa nakikitang pang-aabuso sa kapaligiran.

Tuklasin

Panuto. Basahin at isaayos ang mga *jumbled letters* sa ibaba upang mabuo ang mga salita na naglalarawan sa araling ito. Gawin sa loob ng 2 minuto sa sagutang papel.

MAGPAINN GN AMMAYAMAN

Naisaayos mo ba at nabuo ang salitang may kaugnayan sa aralin sa modyul na ito? Magaling!

Anu-ano ang mga katangian ng isang maunlad na bansa? Paano maitataguyod ng mga mamamayan ang kaunlaran ng bansa?

Suriin

Panuto. Basahin at unawain ang nilalaman ng aralin sa modyul na ito. Gawin ito sa loob ng 7 minuto sa sagutang papel.

Ang kaunlaran ng bansa ay nakabatay sa kasaganaan ng mga mamamayang bumubuo nito. Itinuturing na maunlad ang isang bansa kung pantay-pantay ang pagturing sa mamamayan at maayos ang pagpapatakbo ng lipunan. Kung pantay ang turing sa lahat, walang aabuso sa karapatan at kapangyarihan. Wala ring mapagkakaitan ng mga yaman at benepisyo na kadalasang sanhi ng katiwalian o krimen na malaking hadlang sa pagbabago at pag-unlad. Kaalinsabay nito, ang kaunlaran ng bansa ay maibabatatay sa kakayahan nitong guminhawa ang pamumuhay mula sa kahirapan tungo sa kasarinlan ng bawat isa.

Sa isang banda, itinataguyod ng mamamayan ang maunlad na lipunan sa pamamagitan ng iba-ibang gawain. Ang mamamayan ng bansa ay may mga gampanin na maaari nitong maging kontribusyon sa pagtataguyod sa pambansang kaunlaran. Mabilis din ang magiging pagbabago ng bansa kung ang lahat ng mamamayan ay alam kung ano ang maaari nyang gawin upang maging kapaki-pakinabang.

Pag-aralan ang graphic organizer kaugnay sa gampanin ng mamamayan para makatulong sa pag-unlad ng bayan.

Mga Gawain ng Pagpapahalaga ng Mamamayan sa Pagtataguyod ng Pambansang Kaunlaran

Paglinang ng sariling katalinuhan at kakayahan

Makabubuting linangin ng bawat isa ang sariling galing at talento hindi lamang para sa sarili kundi para sa bayan.

Pagiging produktibo.

Maging malikhain at maabilidad upang matustusan ang sariling pangangailangan at makatulong sa iba. Hindi kailangang humingi palagi ng awa, mamalimos, o umasa sa iba upang makamit ang kasaganahan. Kung ang bawat isa ay marunong humanap ng sariling pagkakakitaan, magiging madali ang pag-unlad ng bayan.

Pagmamahal sa bansa at kapwa Pilipino.

Ang pagtutulungan ay susi sa kaunlaran. Kung ang bawat Pilipino ay susuporta sa isa't isa at hindi maglalamangan, magiging masagana ang ating bayan. Isa sa pinakakongkreto halimbawa nito ang pagtangkilik sa mga produktong Pilipino. Liban sa malaki ang maitutulong nito sa pagbawas sa kahirapan, nakapagbibigay-kita at trabaho pa ito para sa ating mga kababayan.

Pagtulong sa pagtigil ng katiwalian at maling gawain sa pamahalaan.

Pinamamahalaan at pinamumunuan ng mga kabilang sa pamahalaan ang kabang bayan, polisiya, at iba pang mga batayang serbisyo para sa bayan. Marapat lamang na tiyaking tapat at mahusay ang ating mga pinuno nang sa gayon ay magiging maayos ang takbo ng ating lipunan.

Pagsunod sa mga batas.

Binuo ang mga batas upang pangalagaan ang ating kapakanan, buhay, at ari-arian. Kung hindi igagalang ang batas, magugulo ang kaayusan sa ating bayan. Maging ang seguridad sa payapa at matiwasay na buhay ay maitataya. Marapat na sundin ito sa tahimik, sagana, at maayos na paninirahan sa ating bayan.

Pangangalaga sa kapaligiran at pamanang lahi.

Inihahandog ng kalikasan ang lahat ng batayang pangangailangan upang mabuhay ang tao. Marapat lamang na pangalagaan ito sa pamamagitan ng pagtitipid, pagpigil sa polusyon, paghihiwalay ng basura, at pagre-recycle. Ang ating pamanang lahi ay ating pagkakakilanlan at tayo ay tagataguyod ng pambansang dangal at kasaysayan. Marapat na kilalanin at ingatan ito hanggang sa susunod na mga salinlahi.

Pag-iingat sa mga pampublikong gamit at lugar.

Pangalagaan ang mga gusali at impraestruktura tulad ng mga kalsada at tulay, paliparan, at ospital na galing sa pagsisikap sa trabaho at pagpupunyagi sa kabuhayan ng mga Pilipino. Bilang mga paraan sa pag-unlad ng ekonomiya at kabuhayan, pag-ingatan ang mga ito at iwasan ang maling paggamit at kapabayaan.

Pagyamanin

GAWAIN 1

Panuto. Basahin ang mga pahayag sa bawat bilang. Iguhit sa sagutang papel ang puso kung ito ay nagpapakikita ng gampanin ng mamamayan sa pagtataguyod ng kaunlaran ng bansa at bituin naman kung hindi. Gawin ito sa loob ng 3 minuto.

- ♡ ☆ 1. Pagtatanim ng mga halaman at punongkahoy sa mga bakanang lote.
- ♡ ☆ 2. Pagtawid sa kalsada kapag ang ilaw ay kulay berde.
- ♡ ☆ 3. Hindi pagbubuhos ng tubig sa inidoro sa tuwing gagamit ng pampublikong palikuran.
- ♡ ☆ 4. Pakikisabwatan sa paggawa ng illegal.
- ♡ ☆ 5. Tinatapos ang gawain sa takdang panahon.
- ♡ ☆ 6. Pagsali sa mga paligsahan upang mapaunlad ang talento.
- ♡ ☆ 7. Pagbili ng mga produkto na yari sa ibang bansa.
- ♡ ☆ 8. Pagtulong sa matandang tatawid sa kalsada.
- ♡ ☆ 9. Pagbubukod-bukod ng mga basura ayon sa uri nito.
- ♡ ☆ 10. Pagshishare ng mga magagandang lugar o pamanang lahi ng bansa sa social media.

GAWAIN 2

Panuto. Piliin ang tamang salita upang mabuo ang pahayag na naglalarawan ng pagganap ng mamamayan sa pagtataguyod ng kaunlaran ng bansa. Sagutin ito sa sagutang papel sa loob ng 3 minuto.

1. Si Lito ay mahilig kumanta kung kaya siya ay (naglalaro, nageensayo, sumisigaw) para sumali sa paligsahan.
2. Habang nagmamaneho si Ben ay nakita nyang kulay pula ang ilaw trapiko kung kaya siya ay (nagpatuloy, huminto, naghanda).
3. Si Alan ay sumama sa pamamasyal at may nakita siyang batang nagsusulat sa pader ng lumang simbahan kung kaya agad nya itong (tinulungan, sinuntok, pinagsabihan) sa ginagawa nito.
4. Ang mga opisyal ng pamahalaan ay dapat laging iniisip ang kapakanan ng (sarili, kamag-anak, mamamayan) sa pagganap ng kanilang tungkulin.
5. Para maging isang produktibong mamamayan ng bansa ay kailangan na magkaroon ng (seksi, sakitin, malusog) na katawan.

GAWAIN 3

Kumpletuhin ang titik ng mga salitang tinutukoy sa bawat bilang upang mabuo ang gawain na kinakailangan sa pagtataguyod ng pambansang kaunlaran. Gawin ito sa sagutang papel sa loob ng 2 minuto.

1. Kinakaikailangan na linangin sa sarili upang maging kapaki-pakinabang. (K _ _ A L I _ U H A N at _ A K A _ A _ A N)
2. Kung ang lahat ay susunod dito ay maiiwasan ang di pagkakaunawaan at mapapanatili ang kaayusan at katahimikan. (_ A _ A S)
3. Sa pamamagitan nito ay lubos na mapapakinabangan ang likas na yaman kung ito ay mapangangalagaan. (K _ P A L _ _ I _ A N)
4. Sa tuwing gagamit ang mga tao nito ay dapat panatilihin maayos at malinis. (P A _ P U B _ I _ O N G G _ M _ T)
5. Kapag ito ay nanatili sa sistema ng pamahalaan ay hindi magkakaroon ng maayos na lipunan. (_ A T I _ A L _ A N)

Isaisip

Panuto. Basahin ang bawat parirala sa kahon at pagdugtung-dugtungin ito upang mabuo ang pangungusap na tungkol sa impormasyong natutunan sa aralin. Gawin ito sa sagutang papel sa loob ng 2 minuto.

- tulad ng kalayaan ng mamamayang pumili at magpasiya para sa sarili,
- at maranasan ang katarungang panlipunan
- maabot ng mga batayang serbisyo, matamasa ang pagkakapantay-pantay,
- ang kaunlaran ay nakabatay sa panlipunang kagalingan

Isagawa

Panuto. Lagyan ng tsek (✓) ang kolum na palagay mo ay iyong nagagampanan bilang isang mamamayan para sa pagtaguyod na pambansang kaunlaran. Gawin sa sagutang papel sa loob ng 4 minuto.

Katangian ng Mamamayan	Palagi	Minsan	Hindi
1. Tinatapos ang gawaing nakaatang sa iyo			
2. Pinapangalagaan ang likas na yaman			
3. Ginagamit nang maayos ang mga pampublikong pasilidad o lugar			
4. Pagwawalang kibo sa mga pangyayari sa kapaligiran			
5. Tinatangkilik ang mga produktong yari sa bansa			
6. Nag-aaral nang mabuti upang mapaunlad ang sarili			
7. Natutulog sa oras ng gawain			
8. Pagtatapon ng basura sa tamang lalagyan			
9. Pakikiisa sa mga programa sa inyong paaralan			
10. Pagtulong sa iba sa oras ng pangangailangan.			

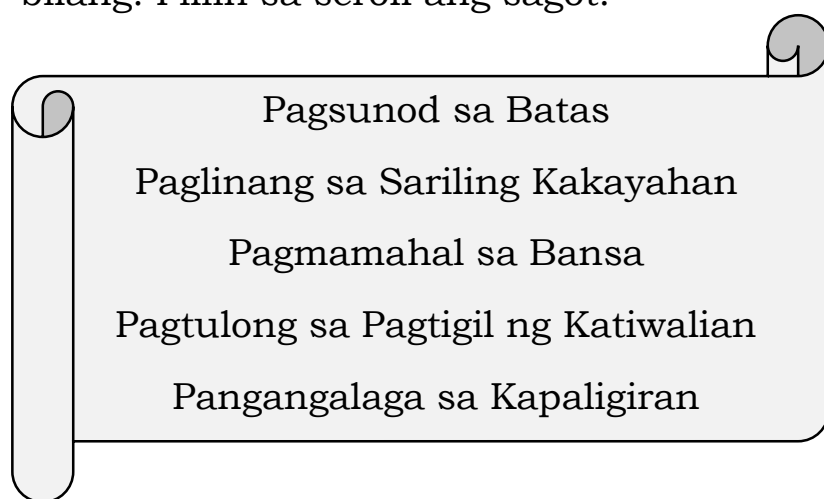

Tayahin

Panuto. Basahin at unawaing mabuti ang mga katanungan. Piliin at isulat ang titik ng tamang sagot sa sagutang papel. Gawin ito sa loob ng 5 minuto.

1. Sino sa mga sumusunod ang nagpapakita ng pagiging isang produktibong mamamayan?
 - A. Si Mila na humihingi ng awa sa ibang tao para sya ay tulungan.
 - B. Si Pedro na nakapagtapos ng pag-aaral pero umaasa sa mga magulang na buhayin ang sarili.
 - C. Si Abel na nagsusumikap sa pagtatrabaho bilang isang janitor para buhayin ang pamilya kahit siya ay nag-aaral.
 - D. Si Benito na nagnanakaw para may maiuwing pagkain sa bahay.
2. Paano maitataguyod ng mamamayan ang kaunlaran ng bansa?
 - A. Sirain ang mga panpublikong kagamitan at lugar.
 - B. Makipagsabwatan sa katiwalian sa pamahalaan.
 - C. Umaasa sa iba at huwag linangin ang sariling kakayahan.
 - D. Paunlarin ang sariling kakayahan para maging kapakipakinabang.
3. Paano mo mapapaunlad ang iyong sariling kakayahan?
 - A. Maging tamad at mandaya sa mga aralin sa paaralan.
 - B. Mag-aral nang mabuti at magsanay upang mapapaunlad ang talento.
 - C. Iasa sa iba ang iyong gawain.
 - D. Magpatulong palagi para hindi mahirapan sa paggawa.

4. May nakita kang matandang tatawid sa kalsada na may dalang mabigat na gamit. Ano ang iyong gagawin?
- A. Sasabihan ang matanda na mag-ingat sa pagtawid.
 - B. Magkunwaring hindi nakita ang matanda.
 - C. Bitbitin ang dala ng matanda at tulungan itong makatawid sa kalsada.
 - D. Sabihan ang ibang nakakakita na tulungan ang matanda.
5. Alin sa mga sumusunod ang nagpapakita ng pangangalaga sa kapaligiran?
- A. Labis na paggamit sa likas na yaman.
 - B. Pagpuputol ng puno upang gawing muebles.
 - C. Pagtatapon ng mga basura sa mga anyong tubig.
 - D. Pagtanim ng mga punong kahoy at pakikiisa sa mga programang pangkalikasan.
- 6-10. Panuto. Isulat sa sagutang papel kung anong gawain ng mamamayan sa pagtataguyod ng kaunlaran ang tinutukoy sa bawat bilang. Piliin sa scroll ang sagot:

- ____ 6. Si Marlon ay nag-aaral sa TESDA upang matutuhan ang ibat-ibang kakayahan na makatutulong sa kanya sa pagtatrabaho.
- ____ 7. Si Edith na ginagawang kapakipakinabang ang mga patapong bagay.

- ____ 8. Laging sumusunod sa patakaran sa oras o “*curfew*” si Obet sa kanilang barangay.
- ____ 9. Isinumbong ni Lando ang nakita niyang panunuhol ng isang *drug lord* sa isang opisyal ng pamahalaan.
- ____ 10. Mas pinipili ni Stephanie ang pagkain ng adobo at laing kaysa sa pagkain ng *spaghetti* at *hamburger*.

Karagdagang Gawain

Bilang isang mag-aaral ay maaari ka nang makagawa ng mga simpleng paraan upang maging kapaki-pakinabang sa iyong pamayanan. Magsulat ng tig-iisang halimbawa na maaari mong gawin para sa ikauunlad ng ating bansa. Gamitin ang talahanayan sa iyong pagsagot. Gawin ito sa sagutang papel sa loob ng 3 minuto.

MGA HALIMBAWA NG GAWAIN SA PAGPAPAHALAGA SA PAGTATAGUYOD NG PAMBANSANG KAUNLARAN	MGA GAWAING MAAARI MONG GAMPANAN
Paglinang sa Sariling katalinuhan at Kakayahan	
Pagiging Produktibo	
Pagmamahal sa Bansa at Kapwa	
Pagsunod sa Batas	
Pangangalaga sa Kapaligiran at Pamanang Lahi	

Susi sa Pagwawasto

<p>SUBUKIN</p> <p>1. BLUFF 2. BLUFF 3. BLUFF 4. FACT 5. FACT 6. BLUFF 7. FACT 8. BLUFF 9. BLUFF 10. FACT</p> <p>BALIKAN</p> <p>1. D 2. B 3. C 4. B 5. A 6. WASTO 7. HINDI WASTO 8. WASTO 9. WASTO 10. HINDI WASTO</p> <p>TUKLASIN</p> <p>GAMPANIN NG MAMAMAYAN</p>	<p>Pagymanin</p> <p>GAWAIN 1</p> <p>1. ★ 2. ♥ 3. ♥ 4. ★ 5. ♥ 6. ♥ 7. ★ 8. ♥ 9. ♥ 10. ♥</p> <p>GAWAIN 2</p> <p>1. NAG-EENSAYO 2. HUMINTO 3. PINAGSABIHAN 4. MAMAMAYAN 5. MALUSOG</p> <p>GAWAIN 3</p> <p>1. KATALINUHAN AT KAKAYAHAN 2. BATAS 3. KAPALIGIRAN 4. PAMPUBLIKONG GAMIT</p>	<p>ISAISIP</p> <p>Ang kaunlaran ay nakabatay rin sa panlipunang kagalingan ng kalayaan tulad ng mamamayang pumili at magpasiya para sa sarili, maabot ng mga batayang serbisyo, matamasa ang pagkakapantay-pantay, at maramasan ang katatungang panlipunan.</p> <p>ISAGAWA</p> <p>Answers may Vary</p> <p>TAYAHIN</p> <p>1. C 2. D 3. B 4. C 5. D 6. Paglinang sa Sariling Kakayahang Pangangalaga sa kapaligiran 8. Pagsunod sa Batas 9. Pagtulong sa pagtigil ng katiwalian 10. Pagmamahal sa Bansa</p> <p>KARAGDAGANG GAWAIN</p> <p>ANSWERS MAY VARY</p>
---	--	---

Sanggunian

Adriano, Ma. Corazon V. , Marian A. Caampued, Charity A. Capunitan, Walter F. Galarosa, Noel P. Miranda, Emily R. Quintos Belen P. Dado, Ruth A. Gozun, Rodante S. Magsino, Maria Lucia L. Manalo, Jose B. Nabaza, Evelyn P. Naval, Araling Panlipunan – Ikaapat na Baitang, Unang Edisyon 2015. Kagamitan ng Mag-aaral, Department of Education-Instructional Materials Council Secretariat (DepEd-IMCS), pp.164-170.

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

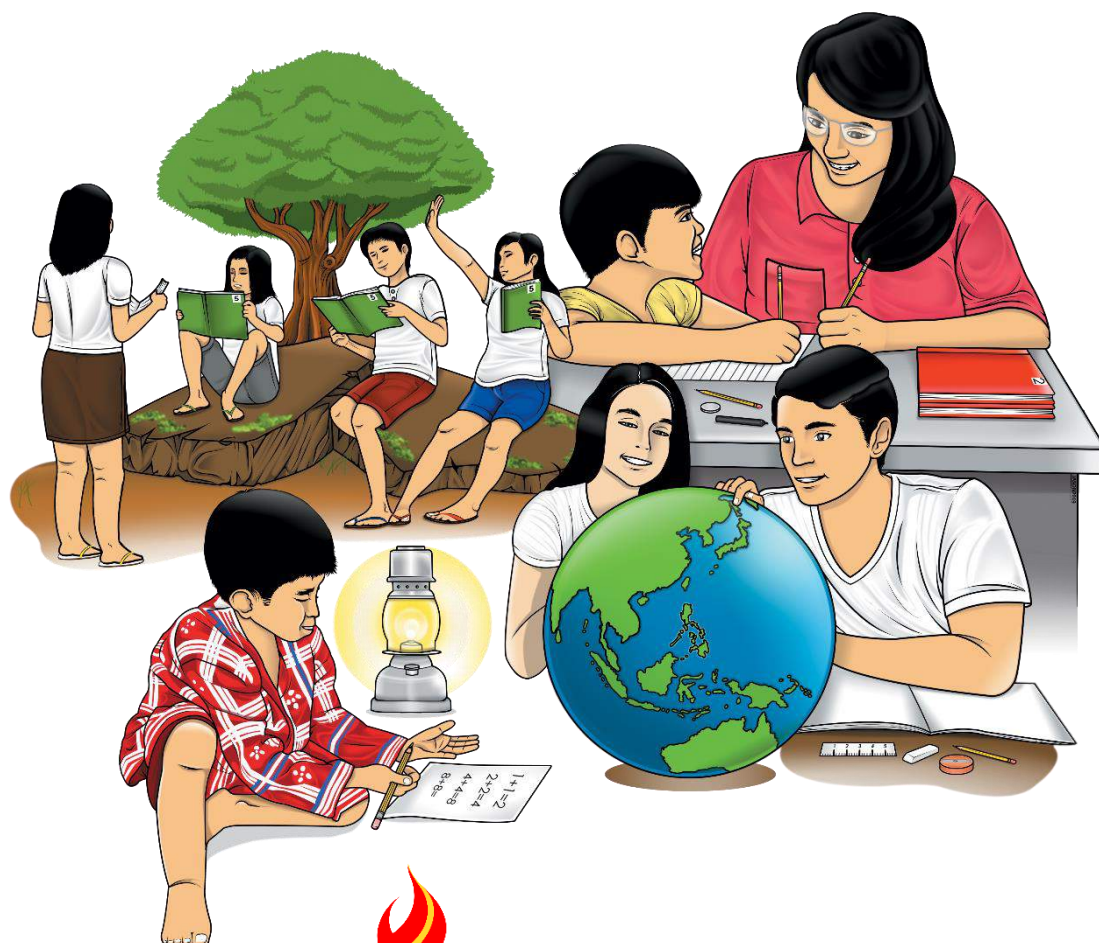
Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph

Araling Panlipunan

Ikaapat na Markahan – Modyul 8: “Kaunlaran ng Bayan, Kabahagi ang Mamamayan”

Araling Panlipunan – Ikaapat na Baitang

Alternative Delivery Mode

Ikaapat na Markahan Modyul 3– “Kaunlaran ng Bayan, Kabahagi ang Mamamayan” Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksiyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat:	Emma A. Jadie
Editor:	Jerry P. Ramirez at Ma. Leilani R. Lorico
Tagasuri:	Ana N. Calisura
Tagaguhit:	
Tagalapat:	Edsel D. Doctama; Paulina Crescini
Tagapamahala:	Gilbert T. Sadsad
	Francisco B. Bulalacao Jr.
	Grace U. Rabelas
	Ma. Leilani R. Lorico
	Imelda R. Caunca
	Marites B. Tongco

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education – Region V

Office Address: Regional Site, Rawis, Legazpi City 4500, Philippines

Telefax: 0917-178-1288

E-mail Address: region5@deped.gov.ph

Araling Panlipunan

Ikaapat na Markahan – Modyul 8:

“Kaunlaran ng Bayan, Kabahagi ang Mamamayan”

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kani-kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

Alamin

Sa nakaraang aralin, napag-aralan ang kahulugan ng kaunlaran o ng isang maunlad na bayan. Natutunan mo rin ang kahalagahan na ginagampanan ng mamamayan sa kaunlaran ng bayan. Sa araling ito, mauunawaan mo naman na mahalagang mapaunlad ang sarili nang sa gayon ay mapaunlad din ang bansa. Mahalagang mapaunlad ang sarili upang maging makatulong ito sa pagsulong at kaunlaran ng bansa kung saan ka kabilang at naninirahan.

Pamantayang Pangnilalaman:

Naipamamalas ng mag-aaral ang pang-unawa at pagpapahalaga sa kanyang mga karapatan at tungkulin bilang mamamayang Pilipino

Pamantayan sa Pagganap:

Ang mag-aaral ay nakikilahok sa mga gawaing pansibiko na nagpapakita ng pagganap sa kanyang tungkulin bilang mamamayan ng bansa at pagsasabuhay ng kanyang karapatan.

Sa araling ito, ikaw ay inaasahang:

1. Nasusuri ang bahaging ginagampanan ng mga mamamayan sa pagtataguyod ng kaunlaran ng bansa; at
2. Naipapaliwanag kung paano nakatutulong sa pag-unlad ng bansa ang pagpapaunlad ng sariling kakayahan at kasanayan.

Paano mo mapauunlad ang sariling kakayahan at kasanayan?

Paano makatutulong sa pagsulong at pag-unlad ng bayan ang sarili mong pagpapaunlad ng mga ito?

Tara! Sabay nating tuklasin ang bagong aralin.

Subukin

Panuto. Basahin at unawain ang sumusunod na tanong. Piliin ang titik ng tamang sagot at isulat sa sagutang papel. (Gawin sa loob ng 5 minuto)

1. Sino ang bumubuo ng bansa at ng lipunan?
 - A. Mamamayan
 - B. Barangay
 - C. Katoliko
 - D. Pulitiko

2. Sa panahon ngayon na ang Pilipinas ay nakikipaglaban sa COVID 19 Pandemic, paano mo mapapangalagaan ang iyong sarili para sa iyong pamilya at para sa bansa?
 - I. Pangalagaan ang kalusugan.
 - II. Sumunod sa mga *health protocols*.
 - III. Umiwas sa matataong lugar.
 - IV. Makipagkita sa mga kapamilyang uuwi galing sa ibang lugar.

A. I at II B. I at III C. I at IV D. I, II, at III

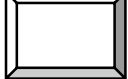

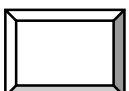
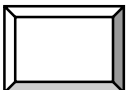
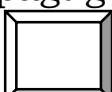
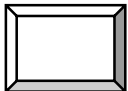

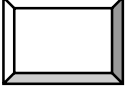
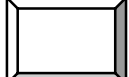
3. Ano-ano ang mga salik na nakaiimpluwensiya sa pag-unlad ng isang bansa?
 - A. Yamang lupa at yamang tubig
 - B. Yamang mineral at yamang di-mineral
 - C. Yamang dagat at yamang kagubatan
 - D. Yamang likas, yamang tao at mga yamang likha ng tao

4. Ano ang ibig sabihin ng “*Ang pag-unlad ng mamamayan ay pag-unlad din ng bansa*”?
- A. Nakasalalay sa mga mamamayan ang pag-unlad ng bansa.
 - B. Ang mga mamamayan ang namamahala sa parehong yamang likas at yamang likha ng tao na mahalaga sa pagsulong ng isang bansa.
 - C. Dapat na mapangalagaan at mapaunlad ang sarili nang sa gayon ay makaambag sa kaunlaran ng bansa.
 - D. Pangalagaan ang kapaligiran dahil taglay nito ang kaunlaran ng bayan.
5. Ang mga sumusunod ay mga katangian ng mamamayan na nakatutulong sa pag-unlad ng bansa. Alin ang HINDI?
- A. Pangalagaan ang sariling kalusugan.
 - B. Pagkakaroon ng tamang saloobin sa paggawa.
 - C. Pagkakaroon ng mga mamamayan na mabubuting mamimili.
 - D. Pagkakaroon ng maraming mga kaibigan.
6. Paano makatutulong sa pag-unlad ng isang bansa ang mamamayang maituturing na mabuti at matalinong mamimili?
- A. Kung ang matalinong mamimili ay mamamayang alam ang kaniyang mga karapatan.
 - B. Alerto siya sa pagmamasid sa mga maling gawain lalo na sa pagsusukli at paggamit ng timbangan.
 - C. Hindi siya nagsasamantala lalo na sa panahon ng kalamidad at krisis.
 - D. Kung ang isang matalinong mamimili ay tinatangkilik ang mga lokal na produkto at serbisyong makapagpapaunlad sa sariling bansa.

7. Ang pagpapabuti ng mga gawain, pakikitungo sa kasama sa paggawa at pagpasok sa trabaho nang tama sa oras ay mga gawain ng taong _____ .
- A. May mabuting pangangalaga sa kalusugan.
 - B. May magandang pangitain sa kanyang pangarap.
 - C. May mabuting hangarin sa kapwa tao at sa bansa.
 - D. May mabuting saloobin sa paggawa.
8. Alin sa mga sumusunod ang isa sa pangunahing tungkulin ng isang mamamayan?
- A. Pagiging isang mabuting mamimili
 - B. Pagkakaroon ng tamang saloobin sa paggawa
 - C. Pangangalaga sa kalusugan
 - D. Pag-aaral ng mabuti
9. Isa pa sa magandang katangian ng isang mamamayan ay ang paglinang ng sariling kakayahan. Paano mo malilinang ang iyong sariling kakayahan?
- A. Makipagsapalaran sa ibang bansa.
 - B. Sumali sa mga paligsahan sa pagandahan.
 - C. Magkaroon ng mayayamang kaibigan.
 - D. Huwag huminto sa pag-aaral ng makabagong teknolohiya at maging produktibo.
10. Ang pagiging produktibo ay pagiging maabilidad at malikhain. Piliin kung alin sa mga kalagayan ang nagpapakita ng pagiging produktibo.
- A. Mahilig si Liza bumili ng mga imported na produkto.
 - B. Binibili agad ni Raymond kung ano ang maibigan niya.
 - C. Magaling si Ana gumawa ng mga palamuti galing sa patapong bagay.
 - D. Sinisiguro ni Mario na marami siyang dalang *groceries* sa bahay.

Aralin**1****“Kaunlaran ng Bayan,
Kabahagi ang Mamamayan”*****Balikan***

Panuto. Pusuan ang sa palagay mo ay paraan na nagpapakita ng pagtataguyod ng mga mamamayan para sa kaunlaran ng bansa. Panatilihin namang blanko ang kahon ng sa palagay mo ay di karapat-dapat. (Gawin sa sagutang papel sa loob ng 3 minuto)

1. Paglinang ng sariling katalinuhan at kakayahan.
2. Pagiging produktibo
3. Pagmamahal sa bansa at kapuwa Pilipino.
4. Pagsapi sa mga organisasyon sa aking barangay.
5. Pagtulong sa pagtigil ng katiwalian at maling gawain sa pamahalaan.
6. Pagsunod sa mga batas.
7. Pangangalaga sa kapaligiran at pamanang lahi.
8. Pagkanta sa simbahan tuwing may misa.
9. Pag-iingat sa mga pampublikong gamit at lugar.
10. Pagsali sa mga paligsahan sa basketball.

Tuklasin

Suriin ang mga larawan sa bawat bilang. Ayusin ang ginulong mga salita sa loob ng kahon patungkol dito upang makabuo ng wastong pahayag. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel. (Gawin sa loob ng 2 minuto)

Website: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:People_are_buying_fruits.jpg

1. mamimili
matalinong Maging

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Female_joggers_on_foggy_Morro_Strand_State_Beach.jpg

2. sa nangangalaga
Taong kalusugan

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Black_Man_Working_at_his_Desk_Cartoon_Vector.svg

3. saloobin paggawa Tamang
sa

Ano ang nabuo mong mga pangungusap? Ano kaya ang ibig sabihin ng mga ito at ano ang kaugnayan nito sa paksang pag-aaralan?

Suriin

Panuto. Basahin at pag-aralan sa loob ng 8 minuto.

Ang mga mamamayan ang bumubuo ng bansa at lipunan. Nakasalalay sa kanila ang pagtataguyod at pagsulong ng bansa. Magiging matagumpay ang pag-iral ng isang bansa kung ang mga salik na nakaiimpluwensiya rito ay tunay na napapangasiwaan. Ang mga salik na nakaiimpluwensiya sa bansa ay ang mga likas na yaman, yamang tao, at mga yamang likha ng tao. Ang mga likas na yaman ay binubuo ng katubigan, kalupaan, at kapaligiran. Ito ang pinanggagalingan ng mga bagay at produktong kailangan natin upang mabuhay. Yamang tao naman ang mga mamamayang bumubuo ng bansa. Tayo ang nangangasiwa at gumagawa ng pag-unlad ng bansa dahil tayo ang may lakas, talino, at kakayahan para gawin ang mga ito. Ang mga yamang gawa ng tao ay binubuo ng mga pampublikong ari-arian tulad ng makinarya, gusali, at maging mga paliparan at tulay na kailangan ng bansa upang mapadali ang pagpaparoo't parito ng mga produkto.

Malaki ang bahaging ginagampanan ng mga mamamayan para sa pagtataguyod ng kaunlaran ng bansa. Pag aralan ang graphic organizer kaugnay nito.

Mga katangian at gampanin ng mamamayan
para sa pagtataguyod ng kaunlaran ng bansa

1. Pangangalaga sa Kalusugan

kailangan ang mabuting kalusugan upang mabuhay,
makapag-aral at makapagtrabaho ng maayos

Ang malusog na isip at pangangatawan ay
nakapagdudulot ng mabuting pamumuhay, pakikitungo
sa kapwa, at pamamahala ng kailangan para umunlad

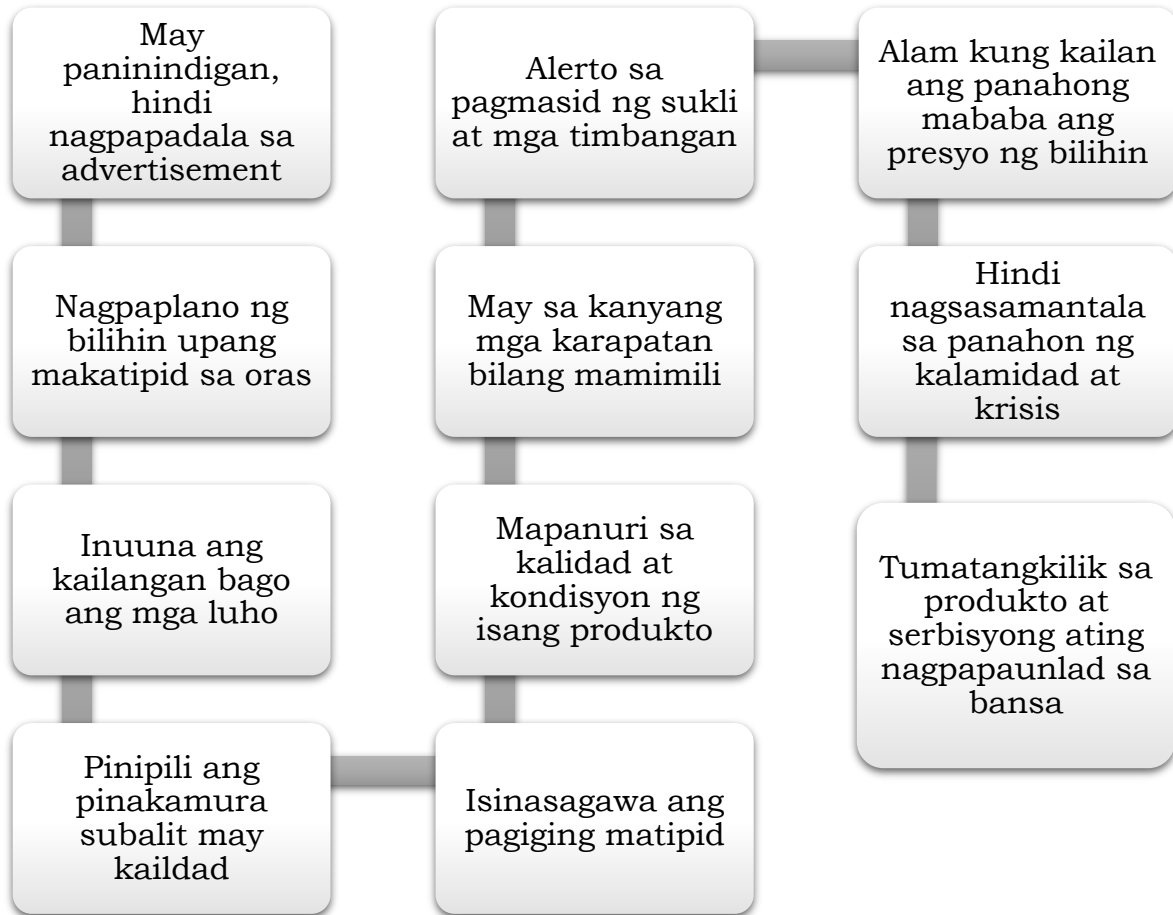
Linangin ang kakayahan, huwag huminto sa pag-aaral
upang maging produktibo

Ang pagiging produktibo ay pagiging maabilidad at
malikhain sa pagtugon sa sariling pangangailangan at
nakatutulong sa pamilya, kamag-anak, pamayanan, at
bansa.

2. Tamang saloobin sa Paggawa

- Gamitin ang kakayahan nang kusang loob
- Pagbutihin ang gawain
- Makisama nang mabuti sa kasama sa paggawa
- Pumasok sa trabaho sa tamang sa oras
- Ipahayag nang buong sigla ang papuri sa kapwa

3. Maging matalinong mamimili

Ang yamang tao ang pinakamahalagang yaman ng isang bansa. Magsisimula ito sa sariling pagpapaunlad. Mapauunlad ang sariling kakayahan at kasanayan kung mapangangalagaan ang kalusugan. Makatutulong sa pagsulong at pag-unlad ng bayan ang sariling pagpapaunlad. Nakasalalay ito sayo at sa mga mamamayan kabilang sa lipunan. Ikaw at ang mga mamamayan ang namamahala sa parehong yamang likas at yamang likha ng tao na mahalaga sa pagsulong ng isang bansa. Dapat na mapangalagaan at mapauunlad ang iyong kalusugan, dapat na maging isa kang matalinong mamimili at dapat taglay mo ang pagkakaroon ng tamang saloobin sa paggawa nang sa gayon ay may maiaambag ka sa kaunlaran ng iyong barangay, lugar o ng bansa.

Pagyamanin

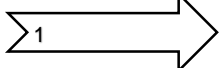
Gawain A

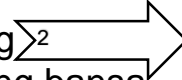
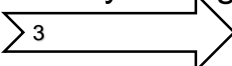
Panuto. Lagyan ng tsek (✓) ang mga simbolo sa bawat pahayag na nakatutulong sa pag-unlad ng sarili o ng bansa at ekis naman (X) kung hindi. Isulat ang sagot sa sagutang papel. Sagutin ang mga gawain sa loob ng 7 minuto.

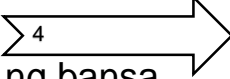
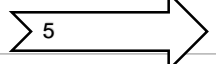
- ★ 1. Nagsasanay nang mabuti si Mikaela sa paglangoy upang makasali sa pambansang koponan.
- ✚ 2. Madalang mamasyal sa parke si Lara dahil tumutulong siya sa tindahan ng kaniyang tiyahin.
- ◻ 3. Mahilig magkumpuni ng mga sirang kagamitan si Mang Lito.
- ♥ 4. Bata pa lamang si Inso ay mahilig ng sumugal.
- △ 5. Mahilig makipaghuntahan si Aling Selya. Pati paghahanda ng pananghalian ay nalilimutan niya.
- ◡ 6. Kahit kailan di nabisita ni Jing ang silid-aklatan sa kanilang paaralan.
- 7. Laging huli sa pulong si Cristina.
- ◻ 8. Mahilig sumabad si Liza sa usapan at hindi sinusuri ang binibitawan niyang mga salita.
- ➡ 9. Nanonood si Raymond ng mga programang pang- edukasyon sa telebisyon.
- ◊ 10. Masipag pa ring sinasagutan ni Lucia ang mga modyul niya kahit wala sa paaralan.

Gawain B

Punan ang mga palaso ng angkop na ideya o salita upang mabuo ang mga konsepto tungkol sa mga gampanin ng mamamayan na nakatutulong sa pag-unlad ng bansa. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

Nakasalalay sa mga ang pag-unlad ng bansa.

Ang mga mamamayan ang namamahala sa parehong yamang
at yamang na mahalaga sa pagsulong ng isang bansa.

Dapat na mapangalagaan at ang sarili nang sa gayon ay
makaambag sa ng bansa.

Gawain C

Isulat sa angkop na hanay ang mga pahayag na nasa loob ng kahon. Gawin ito sa iyong sagutang papel.

Inuunang bilihin ang kailangan bago ang mga luho
Pinagbubuti ang gawain
Linilina ang sariling kakayahan
Pagiging malikhain
Pumapasok sa takdang oras
Mapanuri sa kalidad ng mga bilihin
Nagpaplano ng bilihin upang makatipid sa oras
May pakikipagkapuwa tao
Nagtatakda ng skedyul para sa pageehersisyo
Maabilidad at malikhain

PANGANGALAGA SA KALUSUGAN	MABUTING SALOOBIN SA PAGGAWA	MAGING MABUTING MAMIMILI

Isaisip

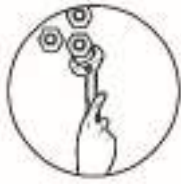
Sagutin ang mga tanong sa isa o dalawang pangungusap upang mabuo ang mga konseptong iyong pinag-aralan. Isulat ang sagot sa sagutang papel. Gawin sa loob ng 3 minuto.

1. Ano ang naiintindihan mo sa pahayag na **“Ang pag-unlad ng mamamayan ay pag-unlad din ng bansa.”** Paano ito naisasakatuparan?

2. Bakit mahalaga na pangalagaan ang sariling kalusugan? Paano ito nakatutulong sa pag-unlad ng isang bansa?

3. Ipaliwanag ang pagkakaroon ng tamang saloobin sa paggawa. Paano ito nakatutulong sa pag-unlad ng isang bansa?

4. Paano umuunlad ang isang bansa sa pamamagitan ng pagkakaroon ng mga mamamayang mabubuting mamimili?

Isagawa

Kopyahin ang tsart sa sagutang papel. Lagyan ng tsek (✓) ang kolum kung gaano kadalas mo ginagawa ang mga katangian at gampaning nabanggit na nakatutulong sa pag-unlad ng bansa. Gawin sa loob ng 3 minuto.

Mga gampanin at katangian ng Mamamayan na nakatutulong sa kaunlaran ng bansa	HINDI	MINSAN	PALAGI
1. Pagpapaunlad ng sariling kakayahan			
2. Pagkakaroon ng kasanayan sa paggawa			
3. Pagiging malusog			
4. Pagiging matalinong mamimili			
5. Tinatangkilik ang mga produktong yari sa bansa			
6. Pagiging produktibo			
7. Pagbili ng kailangan at hindi ng luho lamang			
8. Pagpapaunlad ng kasanayan sa paggawa			
9. Pagtatakda ng skedyul para sa pageehersisyo			
10. Pagpapabuti sa mga Gawain			

Tayahin

Basahin at unawain ang sumusunod na tanong. Piliin ang titik ng tamang sagot at isulat sa sagutang papel. Gawin ito sa loob ng 5 minuto.

1. Paano mo mapananatiling malusog ang iyong katawan upang makatulong sa pag-unlad ng bansa?
 - A. Gumamit ng ipinagbabawal na gamot.
 - B. Kumain ng masusustansiyang pagkain.
 - C. Mag-ehersisyo kung kailan nais gawin ito.
 - D. Manood ng telebisyon hanggang hatinggabi.
2. Alin sa mga sumusunod ang nagpapakita ng taong may tamang saloobin sa paggawa?
 - A. Palaging nagrereklamo sa gawain.
 - B. Madalas magpahinga kahit oras ng trabaho.
 - C. Ipinagpapaliban ang paggawa ng gawaing bahay.
 - D. Matipid sa paggamit ng mga materyales sa opisina o pabrika.
3. Sino sa mga sumusunod ang makatutulong sa pag-unlad?
 - A. Laging huli kung pumasok sa trabaho si Juan.
 - B. Palaging tinutuos ni Pepe ang bilang ng oras ng kaniyang ipinagtatrabaho.
 - C. Pinagbubuti ni Helen ang kaniyang trabaho sa opisina kahit walang nakakakita.
 - D. Kapag binibigyan ng manedyer si Ruben ng dagdag na gawain, hindi niya ito ginagawa agad.
4. Sino sa kanila ang may tamang saloobin sa paggawa?
 - A. Si Jose na madalas na hindi tinatapos ang gawain
 - B. Si Manuel na maagang pumapasok ngunit maaga ring umuwi
 - C. Si Pedro na gumagawa lamang kapag nariyan ang manedyer
 - D. Si Celia na pinag-aaralang mabuti ang gawain upang mapagbuti ito

5. Mamimili ka sa isang malaking pamilihan sa inyong lugar dahil may *sale*. Ano ang mga bibilhin mo?
- A. Bibilhin lamang ang mga gamit na kailangan.
 - B. Bibili ng marami dahil minsan lamang itong mangyari.
 - C. Uutang sa kapitbahay upang makapamili ng mas marami.
 - D. Maglalabas ng pera sa bangko upang makabili ng maraming murang gamit.

Karagdagang Gawain

Sumulat ng isang sanaysay na may 4 o 5 na pangungusap na tumatalakay sa iyong panata sa sarili para sa kaunlaran ng bansa. Palamutian ito ng iyong mga simbolo at iba pang representasyon sa sarili. Gawin sa loob ng 4 minuto sa iyong sagutang papel.

Susi sa Pagwawasto

<p>Isaisip (Please accept other possible answers) (Answers may vary)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nakasalalay sa mga mamamayan ang pag-unlad ng bansa 2. Kailangan ang mabuting kalusugan upang mabuhay, makapag-ara, at makapagtrabaho nang maayos. Ang malusog na pag-iisip at pangangatawan ay nakapagdudulot ng mabuting pamumuhay, pakikitungo sa kapuwa, at pamamahala na kailangan para sa pag-unlad. 3. Ang pagkakaroon ng tamang saloobin sa paggawa ay nakakatutulong sapag-unlad ng bansa dahil ginagawa nito ng buong husay ang gawain at nagiging produktibo. 4. Unlad ang bansa kung magkakaroon ng mabuting mamimili kung tumatangkilik ito sa sariling mga produkto ng bansa 			
<p>Subukin:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A 2. D 3. D 4. A 5. D 6. D 7. D 8. C 9. D 10. D 	<p>Balikan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 	<p>Pagymananin</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. mamamayan 2. likas 3. Likha ng tao 4. mapauulad 5. kaunlaran <p>Pagymananin</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. PANGANGALAGA SA KALUSUGAN 2. MABUTING SALOOBIN SA PAGGAWA 3. MAMIMILI <p>Pagymananin</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Inuunang bilihin ang kailangan bago ang mga luho 2. Mapapasok sa takdang oras 3. Mapanuri sa kalidad ng mga bilihin 4. Nagpapalano ng bilihin upang makatipid sa oras 5. Maabihidad at malikhain 	
		<p>Tayahin:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. B 2. D 3. C 4. D 5. A 	
		<p>Tuklasin:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Maging matatlong mamimili 2. Taong nangangalaga sa kalusugan 3. Tamang saloobin sa paggawa 	

Sanggunian

Adriano et.al., *Araling Panlipunan 4 Kagamitan ng Mag-aaral*, Pilipinas:
Vibal Group Inc. 2015 pp. 378-389

Stougaard, **English:** Some old women are buying fruits in a shop. Nanjing, China.,
Website'

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:People_are_buying_fruits.jpg,
Own work ,14 December 2008.

Mike Baird from Morro Bay, USA, Two healthy female joggers on foggy Morro
Strand State Beach,

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Female_joggers_on_foggy_Morro_
Strand_State_Beach.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Female_joggers_on_foggy_Morro_Strand_State_Beach.jpg),

<https://www.flickr.com/photos/mikebaird/3539161615/>, Morro Bay, CA.,
17 May 2009, 09:15

VideoPlasty, **English:** A black man with curly hair is sitting on an office
chair and his desk and working on a computer. On the desk, you can
see a red lamp, a cup of coffee, a black monitor, a pen, a pencil and a
ruler,

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Black_Man_Working_at_his_Desk_
_Cartoon_Vector.svg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Black_Man_Working_at_his_Desk_Cartoon_Vector.svg) Own work, "Black Man Working at his Desk Cartoon
Vector.svg from Wikimedia Commons by Videoplasty.com, CC-BY-SA 4.0"

4 March 2018

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph